

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Ústav dějin křesťanského umění

Markéta Nováčková

**Umělecká díla vzniklá k příležitosti bla-
hořečení Čtrnácti pražských mučedníků**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D.

Praha 2014

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. 6. 2014

Markéta Nováčková

Bibliografická citace

Umělecká díla vzniklá k příležitosti blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků [rukopis] : bakalářská práce / Markéta Nováčková; vedoucí práce: prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D. -- Praha, 2014. -- 95 s.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou vzniku a popisem všech uměleckých předmětů vytvořených k příležitosti blahořečení Bedřicha Bachsteina a jeho třinácti druhů. V historické části připomíná tragickou událost smrti Čtrnácti pražských mučedníků z kláštera Panny Marie Sněžné. Představuje vývoj úcty a snahy směřující k slavnému blahořečení dne 13. října 2012. Práce si dále všímá vybraných příkladů zobrazení mučedníků a jejich ikonografií. Soustředí se především na dokumentování výtvarné soutěže na beatifikační obraz. Krátce představuje všechny zúčastněné umělce, především pak autora vítězného návrhu známého malíře Tomáše Císařovského. Dále představuje autoru uměleckých předmětů vytvořených k blahořečení. Jsou to: nový dřevěný relikviář, pamětní medaile a grafický pamětní list.

Záměrem práce je, kromě dokumentačního přínosu tak výjimečné události jakou bezpochyby je historicky první beatifikace konaná v Praze, také poukázání na stále důležitý problém dialogu církve a současného umění.

Klíčová slova

sakrální umění, blahořečení, františkáni, Čtrnáct pražských mučedníků, ikonografie, kostel Panny Marie Sněžné, Tomáš Císařovský, Martina Portyková, Václav Sokol, Milada Othová

Abstract

Artworks Created on the Occasion of the Beatification of the Fourteen Prague Martyrs

This bachelor's thesis deals with creation and description of all works of art created for the occasion of the beatification of Frederic Bachstein and his thirteen companions. First, in the historic part recalls the tragic event of death Fourteen Prague Martyrs Monastery of Our Lady of the Snows. It represents the development of respect and efforts towards the famous beatification of 13 October 2012. The thesis also notes selected examples views of martyrs and their iconography. It focuses primarily on documenting art competition for beatification image. Shortly represents all participating artists especially the author of the winning design of the famous painter Thomas Císařovský. It also presents the authors of works of art created for the beatification. They are: new wooden reliquary, commemorative medals and commemorative graphic sheet. The work is focused in addition to documenting contributions and exceptional events which undoubtedly is the first beatification held in Prague, also pointing out the still important problematic dialogue of the Church and contemporary art.

Keywords

sacral art, beatification, Franciscans, Fourteen Prague Martyrs, iconography, Church of Our Lady of the Snow, Tomáš Císařovský, Martina Portyková, Václav Sokol, Milada Othová

Počet znaků (včetně mezer): 180 281

Poděkování

Nejdříve bych ráda poděkovala prof. PhDr. Ing. Janu Roytovi, Ph.D za vedení práce především pak za možnost zvolit si toto téma. Dále Ing. Amátě M. Wenzlové za konzultace, podnětné rady a zpřístupnění řady materiálů během psaní práce. Své rodině za dlouhodobou podporu během studia.

Obsah

Úvod.....	8
1. Přehled použité literatury	10
2. Historie mučedníků	12
2.1. Historická událost.....	12
2.2. Relikvie a úcta	16
2.3. Vybraná historická zobrazení Čtrnácti pražských mučedníků	18
3. Blahořečení	23
3.1. Vývoj blahořečení a svatořečení	23
3.2. Oslavy blahořečení a svatořečení sv. Jana Nepomuckého	27
3.3. Proces blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků.....	28
4. Beatifikační obraz	34
4.1. Soutěž na beatifikační obraz.....	34
4.2. Medailonky umělců	35
4.3. Výstava Čtrnácti pražských mučedníků: Místo a příběh.....	45
4.4. Realizovaný obraz	46
5. Umělecké předměty	48
5.1. Relikviář	48
5.2. Pamětní medaile	49
5.3. Pamětní grafický list.....	51
6. Oslavy a další umělecké předměty.....	53
6.1. Výroční památka	53
6.2. Umělecké předměty.....	53
Závěr	55
Obrazová příloha.....	58
Seznam vyobrazení	83
Seznam použitých zkratk.....	86
Seznam literatury	87
Seznam příloh.....	90
Přílohy.....	91

Úvod

Bakalářská práce *Umělecké předměty vzniklé k příležitosti blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků* se zabývá okolnostmi vzniku a popisem uměleckých předmětů vytvořených k příležitosti blahořečení Bedřicha Bachsteina a třinácti druhů mučedníků z Řádu menších bratří.

V historické části se pokusí přiblížit událost zavraždění čtrnácti františkánských bratří z kláštera Panny Marie Sněžné v Praze. Představuje vývoj úcty a snahy směřující k slavnému blahořečení dne 13. října 2012 a jejich následnou cestu k slavnému zapsání mezi blahoslavené v roce 2012. Bratři patří k Řádu menších bratří, jež založil sv. František z Assisi, řehole byla s důrazem na evangelijní chudobu potvrzena roku 1223 papežem Honoriem III.

Práce seznamuje s důležitými, více jak čtyři století dlouhými, snahami o blahoslavení Čtrnácti pražských mučedníků. Věnuje se připomenutí úcty a slavení výroční památky, a popisu některých dochovaných historických vyobrazení mučedníků. K bližšímu pochopení významu pojmů blahořečení, svatořečení a kanonizace slouží exkurz do vývoje a zákonitostí křesťanského procesu vedoucího k zapsání určité osoby do kánonu blahoslavených či svatých. Bedřich Bachstein a třináct jeho druhů františkánů bylo blahořečeno, protože byli uznáni za skutečné mučedníky víry. Ideál křesťanského mučednictví, tuto myšlenku nalezneme již v evangeliu, je patrný v celých dějinách církve od počátků po současnost. Mučedníci jsou řazeni na nejvyšší stupeň v morálním řádu světa, protože zachovali věrnost bez kompromisů, tváří v tvář zlu. Mučednictví je znamením svatosti církve, hlásáním věrnosti Božímu zákonu až do prolití krve. Vyvoleno k mučednictví je jen malé množství lidí, a ti se stanou vrcholnými svědky morální pravdy, jak uvádí Jan Pavel II. v encyklice *Veritas Splendor*.

Je velice důležité, zmínit neopomenutelnou zásadní roli pevného, avšak stále se vyvíjejícího vztahu církve a umění. Chceme-li porozumět historickému vývoji západního umění, je nezbytná znalost církevních dějin. Církev dlouhou dobu představovala hlavního podporovatele a inspirátora umění a tímto širokým působením zaručovala jeho rozvoj. Rozhodnutí II. nikájského koncilu, vyjadřující souhlas s uctíváním obrazů svatých v případě, že úcta není prokazována samotným obrazům, ale těm, jež spodobuje, umožnilo nové pojetí obrazu. Křesťanskému západu se tak otevřela možnost tvůrčí rozmanitosti výtvarného umění, která ovlivnila celou křesťanskou kulturu. K obnovení základů vztahu církve a kultury se přihlásil II. vatikánský koncil, jež dal podnět k otevřenému přátelskému dialogu. Konstituce *Sacrosanctum concilium* o posvátné liturgii připomíná historicky blízký vztah církve a umění a předkládá, jaký by měl být v současnosti postoj církve k liturgickému umění ve všech jeho oblastech. Upozorňuje na důležitou roli vzdělávání na straně umělců, jejichž činnost vyzdvihuje jako vznešenou službu, a na straně duchovenstva, aby docházelo k oboustranně plnohodnotné spolupráci, jak v oblasti péče o památky, tak při nové tvorbě.

Vzhledem k tomu, že výtvarné umění bylo a stále je nedílnou součástí kultu světců, je důležité, věnovat pozornost i nezpochybnitelné výtvarné kvalitě beatifikačního či kanonizačního obrazu. Právě ten se stane prvním novým zobrazením spjatým s beatifikačním nebo kanonizačním obřadem i s daným kultem.

V části věnované vzniku beatifikačního obrazu se formou medailonku představí všichni oslovení umělci: Tomáš Císařovský, Milivoj Husák, Václav Sokol, Pavel Šlegl, Petr Štěpán, Jiří Štourač a René Vlasák. Neméně důležitá je kapitola věnovaná tvorbě uměleckých předmětů vzniklých k příležitosti blahořečení. Jedná se o nový relikviář,

pamětní medaili a pamětní grafický list. Závěrečná kapitola si všímá současného slavení výroční památky a projevů úcty k blahoslaveným mučedníkům u Panny Marie Sněžné v Praze a v rodišti Bedřicha Bachsteina. Zvýšený zájem o mučedníky a nárůst projevů úcty, vedl k vytvoření nového relikviáře u Panny Marie Sněžné, jenž byl slavnostně představen 15. 2. 2014. O ideji jeho vzniku se připravuje stručná publikace pod vedením Petra Regaláta Beneše OFM, který mi poskytl zde prezentované informace a dokumentační materiály.

V práci kombinuji kulturně-historickou metodu a dokumentační přístup. Těžištěm práce je přiblížení a dokumentace průběhu slavnostního obřadu beatifikace Bedřicha Bachsteina a jeho třinácti druhů z Řádu menších bratří, který se konal v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze 13. října 2012 a výtvarné soutěže, ze které vzešel beatifikační obraz Tomáše Císařovského.

1. Přehled použité literatury

Následující přehled představí zdroje, které byly pro tuto práci největším přínosem. Při přípravě jsem čerpala ze širokého spektra literatury s tematikou doby Rudolfa II., historie kláštera Panny Marie Sněžné v Praze, Čtrnácti pražských mučedníků, církevního umění, kanonizačních procesů, vztahu liturgie a umění. Využívala jsem encyklopedie, monografie, sborníky, výstavní katalogy, periodika a internetové zdroje.

Pro seznámení s historickou a společenskou situací počátku 17. století v Čechách za vlády císaře Rudolfa II. jsem použila historickou monografii o životě Rudolfa II. od Josefa Janáčka¹ a knihu *Pasovský případ císaře Rudolfa II.*² Informace o stavbě kostela a kláštera Panny Marie Sněžné jsem čerpala z *Encyklopedie českých klášterů* a z příspěvku *Stavba kostela a kláštera P. Marie Sněžné* ve sborníku *Historia Franciscana II.*³ K podrobnému poznání tragického příběhu zavraždění Bedřicha Bachsteina a jeho třinácti druhů františkánů z kláštera Panny Marie Sněžné, dokladů úcty k pražským mučedníkům a historie snah o jejich blahořečení, jsou dodnes nezastupitelné stati Klementa Minaříka,⁴ který se tématem zabýval po celý život. Jeho práce vycházely s větším časovým odstupem, opravoval je a doplňoval. Nejpodrobnější je publikace z roku 1911 *Čtrnácte ctihodných Mučedníků Pražských.*⁵ Obsahuje historii kostela a kláštera, příchod františkánů roku 1604, líčí přepadení a smrt bratří 15. února 1611. Popisuje následné projevy úcty ke Čtrnácti pražským mučedníkům a podoby slavení výroční památky. Zmiňuje nejstarší vyobrazení mučedníků, některá pouze zprostředkovaně z dobových pramenů. Přibližuje počáteční snahy o zahájení procesu blahořečení a jeho následný průběh až do své současnosti. Velmi přínosné a neopominutelné je poslední zpracování tématu z roku 1968 psané latinsky, vydané knižně v českém překladu v roce 1991 pod titulem *Pražští mučedníci.*⁶ Toto zpracování obsahuje řadu zpřesňujících údajů, zásadní je změna v popisu celkové situace řeholníků a především zhodnocení, nako-lik mohli přicházející nebezpečí očekávat. Uvádí zde podrobný popis útoku na kostel a klášter a způsob smrti řeholníků. Historický vývoj a formování procesů blahořečení a svatořečení v dějinách církve objasňuje Petr Kubín v *Kultu svatých a svatořečení v dějinách křesťanství* v knize *Sedm přemyslovských kultů.*⁷ Pohled na situaci a reformy posledních let přináší množství článků uveřejňovaných Tiskovým střediskem biskupské konference a českou redakcí radiovaticana.⁸ Pro potřeby procesu byly dochované materiály o projevech úcty shromážděny a představeny v latinsky psaném dokumentu *Positio*

¹ Josef JANÁČEK: Pád Rudolfa II. Praha 1995².

² Václav JUNEK: Pasovský případ císaře Rudolfa II., Praha 2011.

³ Pavel VLČEK / Petr SOMMER / Dušan FOLTÝN (a kol.): Encyklopedie českých klášterů, dotisk 1. vydání, Praha 2002; Jan Jakub OTRATA: Stavba kostela a kláštera P. Marie Sněžné. In: *Historia Franciscana II.* 2005, 164–179.

⁴ Klement Minařík OFM (1883–1971), do noviciátu vstoupil v roce 1902, věčné sliby složil a kněžství přijal v roce 1906, provinciál české františkánské provincie 1941–1946, věnoval se badatelské a publikační činnosti o historii české františkánské provincie, zvláště o čtrnácti pražských mučednících. Roku 1950 byl internován v Želivě, po jeho zrušení převezen na Moravec, kde také zemřel. viz *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. Výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604–2004). Petr Regalát BENEŠ / Petr HLAVÁČEK / Jan KAŠPAR / Jitka KŘEČKOVÁ. Praha 2004, 95.

⁵ Klement MINAŘÍK: Čtrnácte ctihodných Mučedníků Pražských z řádu sv. Františka. K třistaleté památce jejich smrti. Praha 1911.

⁶ Klement MINAŘÍK: Pražští mučedníci. Bratislava 1991.

⁷ Petr KUBÍN: Sedm přemyslovských kultů. Praha 2011.

⁸ <http://tisk.cirkev.cz/> ; <http://www.radiovaticana.cz/>

super Martyrio z roku 2004. Pro tuto práci byla využita hlavně obrazová část.⁹ U příležitosti 400. výročí příchodu františkánů ke kostelu Panny Marie Sněžné v Praze byl v roce 2004 realizován výstavní projekt *Historia Franciscana*, ke které vyšel obsáhlý katalog.¹⁰ Navazující sborník přinesl řadu článků a studií různého zaměření.¹¹ Od prvotních fází do roku 2005 podává přehledný průběh procesu beatifikace Čtrnácti pražských mučedníků příspěvek vícepostulátora procesu P. Petra Alcantara Houšky OFM.¹² Shrnutí zobrazení mučedníků v různých dobách až do současnosti přináší příspěvek J. Royta *Zobrazení 14 ctihodných mučedníků*.¹³

Velkým přínosem bylo vydání publikace obsahující nové vydání českého překladu spisu Minaříka *Pražští mučedníci* z roku 1968 a malou antologii pramenů ze 17. století, které většinou publikoval již Minařík v roce 1911.¹⁴ Pro dokumentaci průběhu obřadu blahořečení Bedřicha Bachsteina a třinácti druhů mučedníků z Řádu menších bratří byl průvodce obřadem vydaný Arcibiskupstvím pražským.¹⁵

Souhrnná publikace zahrnující údaje o přípravách na obřad blahořečení od počátečních stavebních úprav, soutěže na vytvoření beatifikačního obrazu a jeho realizaci, vyzdvižení ostatků, antropologického a archeologického průzkumu, vzniku nového relikviáře, pamětních medailí a pamětního grafického listu není k dispozici. Informace jsem proto čerpala z webových stránek následujících institucí: Arcibiskupství pražské, Římskokatolická farnost u kostela Panny Marie Sněžné a Tiskové středisko České biskupské konference.¹⁶ Takto získané informace jsem doplnila rozhovory s členkou pracovní skupiny pro přípravu blahořečení M. Amatou Wenzlovou, br. Petrem Regalátem Benešem OFM, architektkou Martinou Portykovou, ak. malířem Tomášem Císařovským – autorem beatifikačního obrazu a dalšími účastníky vyzvané soutěže, formou osobních setkání a korespondence.

Pro získání základních biografických informací k medailonkům o těchto umělcích: Tomáš Císařovský, Milivoj Husák, Václav Sokol, Pavel Šlegl, Petr Štěpán, Jiří Štourač, René Vlasák a Milada Othová jsem využila literaturu encyklopedického charakteru, výstavní katalogy, monografie věnující se tvorbě Tomáše Císařovského, specializované databáze současného českého umění, autorizované osobní stránky umělců a informace z korespondence¹⁷.

⁹ Pragensis beatificationis seu declarationis martyrii servorum dei Friderici Bachstein et XIII Sociorum ordinis fratrum minorum in odium fidei, uti fertur, interfectorum (†15. februarii 1611). Positio super martyrio. Roma 2004; Dostupné v knihovně Provincie bratří františkánů, Jungmannovo nám. 18, Praha 1.

¹⁰ *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. Výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604–2004). Petr Regalát BENEŠ / Petr HLAVÁČEK / Jan KAŠPAR / Jitka KŘEČKOVÁ. Praha 2004.

¹¹ *Historia Franciscana II*. Sborník textů: kapitoly z dějin české františkánské provincie sv. Václava u příležitosti 300. výročí úmrtí provinčního ministra a významného učence Bernarda Sanniga (1704) a 400. výročí příchodu františkánů k Panně Marii Sněžné v Praze (1604). Petr Regalát BENEŠ / Petr HLAVÁČEK (ed.). Kostelní Vydří 2005.

¹² Petr Alcantara Houška: Cesta Bedřicha Bachsteina a jeho 13 druhů z františkánského řádu k blahořečení. In: *Historia Franciscana II*. 2005, 133–135.

¹³ Jan ROYT : *Zobrazení 14 ctihodných mučedníků*. In: *Historia Franciscana II* 2005, 136–143.

¹⁴ Klement MINAŘÍK OFM: *Pražští mučedníci*; Petr Regalát BENEŠ: *Čtrnáct pražských mučedníků v malé antologii nejen z pramenů*. Praha 2012

¹⁵ Mše svatá a obřad blahořečení ctihodných Božích služebníků Bedřicha Bachsteina a 13 druhů mučedníků z Řádu menších bratří 13. října 2012 katedrála sv. Víta v Praze (kol.). Praha 2012.

¹⁶ <http://www.apha.cz/>; <http://pms.ofm.cz/>; <http://tisk.cirkev.cz/>.

¹⁷ Například: Nová encyklopedie českého výtvarného umění: Anděla HOROVÁ (ed.). Praha 1995; www.artlist.cz/; <http://abart-full.artarchiv.cz/>.

2. Historie mučedníků

2.1. Historická událost

Obnova františkánské provincie v Čechách začala počátkem 17. století, kdy se jejím symbolem stala stavba kláštera Panny Marie Sněžné,¹⁸ který založil již Karel IV. roku 1347 pro řád karmelitánů.[1] Císař Rudolf II. postoupil 8. 11. 1603 zchátralý opuštěný klášter generálovi řádu františkánů Františku a Sosa de Toledo. Jedinou používanou svatyní pro bohoslužby zůstala mariánská kaple na jižním boku kostela, později zasvěcená sv. Michaelovi. Nová františkánská komunita přišla do Prahy roku 1604. Dne 14. července 1604, na svátek sv. Bonaventury,¹⁹ byl slavnostně položen základní kámen k obnově kláštera, jménem císaře tak učinil nejvyšší kancléř Zdeněk Popel z Lobkovic. Sám pak nadále všestranně řád a klášter podporoval.²⁰ Františkánský konvent s jednou kvadraturou byl vybudován v letech 1604–1607.²¹ Kostel byl postaven v následujících letech 1607–1610.²² Obnova budov znamenala především nové zaklenutí kostela, přesněji presbytáře původně plánované stavby a následně jeho uzavření novou západní stěnou s rozetou. Před stěnu vestavěli mezi zbytky gotických věží patrovou kruchtou. Klenba tak byla o několik metrů snížena proti původní gotické klenbě. V roce 1607 sem bylo uvedeno sedmnáct františkánských bratří.²³ Noví řeholníci pocházeli z různých evropských zemí, mimo jiné z Itálie, Německa, Španělska a Holandska. Komunita měla tedy mezinárodní charakter, to odpovídalo významu Prahy jako císařského města. Předtím strávili již nějaký čas v českých zemích, přišli do Prahy z Brna a Olomouce a téměř všichni ovládali češtinu.²⁴

Ke konci své vlády, kdy vrcholil spor císaře Rudolfa II. s bratrem Matyášem, povolal císař Rudolf II. do Čech vojsko Leopolda Pasovského.²⁵ Vpád žoldnérů měl za cíl posílit slábnoucí moc Rudolfa II. a pozici katolíků v převážně protestantské Praze a v celých Čechách.²⁶ Vojska se vymkla kontrole a dopouštěla se velkých násilností, což vyvolávalo hněv a odpor především většinových protestantů. Vzniklé napětí a ohrožení místních obyvatel i těch, kteří do Prahy utekli před postupujícím vojskem, vyústilo v radikalismus, jenž měl za následek napadení některých klášterů. Rozšířila se mylná zpráva, že strůjci vpádu jsou katolíci a kláštery jsou místem pro úkryt zbraní a pasovských. Na obranu Prahy se seběhl i po domácku ozbrojený lid z pražského okolí. Nakonec se obrátil proti klášterům. Na masopustní úterý 15. února 1611 pasovští dobyli Ma-

¹⁸ VLČEK / SOMMER / FOLTÝN 2002, 485-490; konvent františkánů (čp. 735/II) u kostela Panny Marie Sněžné, Praha 1, Jungmannovo náměstí; Římskokatolická farnost u kostela Panny Marie Sněžné, Praha 1, Jungmannovo náměstí 18.

¹⁹Petr Regalát Beneš: O trojím těžkém začínání františkánů observantů v Praze (1460–68, 1482–83 a 1604–11). In: *Historia Franciscana II.* 2005, 92. Zde se poznamenává, že Minařík opakovaně nepřesně uvádí 14. června.

²⁰ VLČEK/SOMMER/FOLTÝN 2002, 487; Marie RYANTOVÁ: Vztah Zdeňka Vojtěcha Popela a Polyxeny z Lobkovic ke kostelu Panny Marie Sněžné a františkánům, 2005, 123; BENEŠ 2005, 92.

²¹ Příchozí františkáni bydleli nejdříve dva roky u otců minoritů na Starém Městě Pražském; bohoslužby konaly v kapli Panny Marie v prostoru svého kláštera.

²² MINAŘÍK: 1991, 5; MINAŘÍK OFM/BENEŠ: 2012, 16.

²³Jan Jakub OTRATA: Stavba kostela a kláštera P. Marie Sněžné. In: *Historia Franciscana II.* 2005, 166sq.

²⁴ BENEŠ 2005, 94–96; <http://pms.ofm.cz/14.html>, vyhledáno 23. 2. 2013.

²⁵ Arcivévoda Leopold (1586–1632), bratranec císaře Rudolfa II., pasovský a štrasburský biskup.

²⁶ Třetina obyvatel Prahy byla římskokatolická; sídlil zde arcibiskup, kapitula kanovníků i apoštolský nuncius, další obyvatelé se hlásili k vyznání husitskému, kališnickému, českobratrskému a ostatní byli luteráni a kalvíni.

lou Stranu, což se pro lid na opačném břehu Vltavy, na Starém a Novém Městě pražském, stalo záminkou útoku především na katolické kláštery, ve kterých předpokládali úkryty pasovských. Nejprve přepadli kapitulní děkanství a kostel na Vyšehradě a klášter v Emauzích, poté se ozbrojený lid rozdělil na proudy. Jeden táhl na Karlov na klášter augustiniánů, kde byl zavražděn opat, převor a jeden klášterní bratr. Druhý na klášter sv. Anežky osídlený dominikány, a třetí na minority u Sv. Jakuba na Starém Městě, tam se však bratří zastali místní řezníci se sekerami, ač byli luteránského vyznání. Dále se ozbrojený dav se neúspěšně pokoušel obsadit jezuitskou kolej u Karlova mostu, tu zachránilo stavovské vojsko. Nejhůře se vedlo františkánům u Panny Marie Sněžné, tamějším řeholníkům nepřišel na pomoc nikdo. Vůdcem útočníků byl berounský měšťan a dobrodruh Matouš Hovorčovský z Kolivé Hory.²⁷ Vpádu pasovských muselo čelit české stavovské vojsko, které jim nakonec znemožnilo ovládnout Prahu a rozprášilo je. Nedostatek peněz však donutil Leopolda Pasovského se stáhnout. Rudolf II. nakonec abdikoval a v Praze byl uvítán Matyáš²⁸, který byl 23. května 1611 korunován českým králem.²⁹

V neděli před Popelcem 13. února, vikář u Panny Marie Sněžné O. Bedřich Bachstein³⁰ shromáždil bratry františkány ke kapitule do refektáře a seznámil je s možným nebezpečím. Nařídil, aby žádný řeholník neopouštěl klášter. Prikázal zavírat kostel před mší a po ní a zajistit všechny vstupy do kláštera.³¹

O masopustním úterý 15. února 1611 přitáhla ozbrojená městská lůza ke kostelu Panny Marie Sněžné a františkánskému klášteru na Novém Městě pražském. Útok začal okolo jedenácté hodiny dopolední a trval asi čtyři hodiny. Probíhal ve třech etapách. Kostel byl po skončení mše svaté slavené v deset hodin ještě otevřen; brána kláštera byla zavřena a uvnitř zabezpečena příčnou kládou. Jedna početná skupina útočníků vtrhla nejprve do chrámu. Druhá skupina začala dobývat vrata kláštera sekýrami. Třetí část obklíčila celý klášter a kostel. Tato městská spodina a sebranka z cizích národů čítala asi dva tisíce lidí.³² Kostel i klášter obklíčilo okolo 700 útočníků. Při vyvraždění se v konventu nacházelo čtrnáct bratří.³³ O jejich životopisných datech toho až na výjimky mnoho nevíme. Prameny nám zanechaly především způsob jejich smrti.³⁴ Zástup útočníků vpadl nejprve do kostela a zde zabil krutým způsobem dva kněze a bratra laika.³⁵ Kněz Jan Martínez právě dosloužil mši svatou u hlavního oltáře a chtěl odnést ciborium s hostiemi ze svatostánku a ukrýt je. Po napadení se do poslední chvíle snažil Nejsvětější svátost chránit vlastním tělem před zneuctěním. Jeden muž ze zástupu mu ut'al ruku. Když ho někdo dvakrát bodl kopím do zad, krev pronikla ven a zbarvila kromě spodní-

²⁷ Petr Alcantara Houška: Pražští mučedníci – svědkové víry, kteří se nevzdali. In: Katolický týdeník 2011/4, 18. 1. 2011, <http://www.katyd.cz/clanky/prazsti-mucednici---svedkove-viry-kteri-se-nevzdali.htm>, vyhledáno 20. 11. 2013; Mše svatá a obřad blahorečení 2012, 6; <http://pms.ofm.cz/14.html>, vyhledáno 12. 10. 2013.

²⁸ Matyáš z rodu Habsburků, bratr Rudolfa II. – český král 1611–1617.

²⁹ JANÁČEK: 1995, 181sq.

³⁰ Vikář O. Bedřich Bachstein se za nepřítomnosti kvardiána O. Jiljího Smouda stal představeným konventu.

³¹ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 33 sq.

³² MINAŘÍK 1991, 9; MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 19.

³³ Patnáctý byl vrátňý kláštera br. Jan. Když slyšel útok na klášter, dal se na útěk. Byl zraněn kulí z ručnice do nohy. Z půdy nad sakristií se spustil na střechu sousedního domu, kde se skryl na půdě. Po dvou dnech nalezl útočiště u minoritů od sv. Jakuba, kde po třech měsících zemřel na následky zranění na noze, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 22; BENEŠ 2005, 101; Br. Jan pro svůj útěk není započítán mezi mučedníky.

³⁴ Mše svatá a obřad blahorečení 2012, 6.

³⁵ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 26.

ho oděvu i mešní ornát.³⁶ Třetí lupič t'al Jana mečem do hlavy. Ciborium s posvěcenými hostiemi padlo na zem a dav hostie rozšlapal.³⁷ Další kněz Bartoloměj Dalmasoni vycházel ze zpovědnice v dnešní kapli Panny Marie, tam jej ubili k smrti býkovci, meči a cepy.³⁸ Pomocný sakristán laik Jan Rode se skrýl v depozitáři sakristie. Lidé z davu vyvrátili dveře, vyvlekli ho ven za nohy a po schodech k bráně. Byl ubit meči, kopími, býkovci a cepy.³⁹ V kostele, mariánské kapli a sakristii útočníci zpusťovali nebo odnesli oltáře, obraz a sochy Krista a svatých, kostelní ozdoby, a po ulicích a hospodách nosili na posměch katolíkům věci určené k bohoslužbě. Posvátné nádoby, roucha a plátna rozkradli zloději.⁴⁰

Druhá část ozbrojeného zástupu šla k bráně, kde se setkala s překážkou. Uzavřená a zajištěná brána celou hodinu odolávala náporu útočníků se sekerymi a řeznickými širočinami.⁴¹ Také druhá brána vedoucí z prostranství před klášterem na dvůr byla zavřená a zeď vysoká a mohutná.⁴² Když byla konečně rozbita a vyvrácena, našli větřelci v samotném klášteře čtyři řeholníky, které zavraždili. Nejprve v ambitu zabili bratra Krištofa, kuchaře, který právě přicházel ze dvora a nesl dřeví do kuchyně. Patrně byl hluchý a neslyšel hluk. Bratr Klemens právě připravoval stůl v refektáři, slyšel hluk a vyšel do přízemní chodby, kde ho obklopila skupina útočníků. Byl zabit sekerou do hlavy.⁴³ V prvním poschodí dostihli jáhna Jeronýma z Arese, který se vkleče modlil před sochou Panny Marie Pomocné,⁴⁴ nesnažil se nijak ukrýt. Zde ho zezadu probodli dlouhým mečem.⁴⁵ V klášterní ošetřovně zemřel na lůžku ubodán meči a dýkami kněz Šimon, který byl již 12. února zraněn šlechticem při chození po almužně.⁴⁶ Po delší době objevili útočníci schody z horního patra ambitu na klášterní půdu. Tam se uchýlil vikář O. Bedřich Bachstein, který zastupoval nepřítomného kvardiána. Kvardián O. Jiljí Smoud⁴⁷ a kostelník bratr Jindřich⁴⁸ byli mimo konvent, protože tři týdny předtím odcestovali do Vídně. Osudného dne se vraceli do Prahy. Když dorazili k městské bráně a dozvěděli se od lidí o vyvraždění františkánského kláštera, hned se obrátili a odjeli zpět do Vídně.⁴⁹ Jako zástupce představeného měl O. Bedřich za mladé bratry odpovědnost zakotvenou v řeholi. Proto se snažil odvést je do relativního bezpečí. Šest mladých bratří zavedl na půdu kostela, aby je v rámci možností chránil, a sám zůstal na jeho klenbě. Když útočníci časem zjistili, že se na půdě ještě část bratří ukrývá, vystoupali za nimi.

³⁶ Od roku 1612 uchovávan ve františkánském klášteře sv. Jeronýma ve Vídni.

³⁷ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 26.

³⁸ Býkovec – delší pletený bič z kožených řemínků popř. prutu s rukojetí nebo krátkým držadlem.

³⁹ MINAŘÍK 1991, 14.

⁴⁰ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 27.

⁴¹ Širočina – řeznická sekera s širokým břitem.

⁴² MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 23–26. Minařík uvádí, že starší autoři byli přesvědčeni, že řeholníci byli zastíženi a napadeni útočníky náhlým útokem v otevřeném klášteře a dokládá, že tomu tak nebylo.

⁴³ MINAŘÍK 1991, 16; MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 30.

⁴⁴ Tato socha byla možná, ovšem až později nazývána „Matka konventu“. V klášteře Panny Marie Sněžné, v kapli v 1. patře, je do současnosti zachována polychromovaná socha Panny Marie z počátku 17. století, před níž byl podle tradice probodnut bratr Jeroným z Arese. Při restaurování díla byly zjištěny stopy krve. Reprodukováno In: MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 68.

⁴⁵ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 30.

⁴⁶ MINAŘÍK 1991, 16; MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 29sq. V roce 1622 historik O. Jeroným Strasser viděl v konventu prosté dřevěné lůžko silně zborcené krví a zbožně uchovávané, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 31.

⁴⁷ O. Jiljí Smoud uváděn jako P. Aegidius Smoud viz BENEŠ 2005, 96; jako O. Jiljí Smoud (Schmoudt) viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 20. O. Jiljí později odjel do Svaté země, kde deset let sloužil poutníkům. Potom se vrátil a žil na Moravě jako komisař a ve službě duším tam také zemřel.

⁴⁸ Br. Jindřich uváděn jako Henrik z Wedlingenu, viz BENEŠ 2005, 96.

⁴⁹ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 22.

P. Bedřich byl zřejmě zabit jako první spolu s řeholním bratrem Emanueleem a dvěma novici Janem a Antonínem. Mrtvoly těchto čtyř řeholníků byly svrženy otvorem v klenbě na dlažbu uprostřed kostela.⁵⁰ Pronásledovatelé nakonec pronikli i do věžičky, která se tyčila nad kostelní střechou. Tam se s dovolením představeného uchýlili tři řeholní bratři: podjáhna Kašpar Daverio, klerik Jakub a bratr Didak Jan. Zde ukrytí čekali tři hodiny, pak byli nalezeni. Všichni tři byli usmrceni a jejich mrtvá těla shozena po příkré střeše do nádvoří, kde byla nabodána na kopí.⁵¹

K večeru nepřátelé víry oloupili mrtvoly františkánů o hábity, ponechali jim jen spodky a nahé je snesli na jedno místo před kostel. Nepohřbení tam leželi tři dny a lidé se na ně chodili dívat. V Praze v tyto dny pobýval Kašparův rodný bratr, kupec Camillo Daverio, který ho mezi zavražděnými před kostelem poznal, stejně jako jáhna Jeronýma. Třetího dne paní Marie Maxmiliána, manželka hraběte Adama ze Štenberka, paní Anna vdova po královském místokancléři Janu Jindřichovi z Písnice a na Schonbachu, se svými dvěma dcerami a dvěma měšťany, přišli tajně večer, zabalili mrtvá těla do bílých pláten a bez rakví je pohřbily do země v široké chodbě u samé brány kláštera.⁵²

Čtrnáct pražských mučedníků – přehledně, v krátkých charakteristikách.⁵³

O. Bedřich Bachstein / P. Bedřich Bachstein, věk asi 50 let, český a německý kazatel, lektor teologie, původem z vesnice Pěná u Jindřichova Hradce.⁵⁴ Byl vikářem konventu Panny Marie Sněžné, zastupoval právě nepřítomného představeného kláštera P. Jiljího Smouda.

O. Jan Martinez / P. Juan Martínez, věk asi 40 let, vzdělaný Španěl. Byl kazatelem, lektorem teologie, sakristánem a zpovědníkem pro Španěly, kteří bydleli v Praze.

O. Šimon / P. Simon, věk asi 30 let, Francouz, kazatel, lektor teologie.

O. Bartoloměj Dalmasoni / P. Bartolomeo Dalmasoni, Ital narozený v Ponte San Pietro u Bergama, kazatel, lektor teologie, patřil přímo k české františkánské provincii. Staral se o opravu kostela a konventu.

Br. Jeroným / Br. Girolamo, svobodný baron z Arese, Ital, narodil se asi roku 1597 v Milánu. Student teologie, jáhen.

Br. Kašpar Daverio / Br. Gaspare Daverio, Ital, narodil se 27. října 1584 v Bostou Varese/ 27. 4. 1584 v Busto Arsizio u Varese, student teologie. V březnu 1610 přijal nižší svěcení a 5. června 1610 ho biskup Lohelius na Strahově vysvětil na podjáhna.

Br. Jakub / Br. Jakob, Němec, narodil se kolem roku 1590 v bavorském Augsburgu. Student teologie, měl nižší svěcení minoristy.⁵⁵

Br. Klemens, Němec, narodil se kolem roku 1590 ve Švábsku; bratr s časnými sliby, teprve nedávno dokončil noviciát, studující teologii, měl nižší svěcení minoristy, a byl velmi zbožný.

Br. Jan, narodil se kolem roku 1593 v Čechách, novic, kandidát na studium teologie.

⁵⁰ Při opravě kostela roku 1926 byl nalezen otvor ve středu klenby a byl zakryt dřevěným poklopem.

⁵¹ Střelci a svědci vraždění v zahradě se domnívali, že poslední tři řeholníci byli z věžičky svrženi živí, ti však byli již ve věži zabiti meči, viz Minařík 1991, 22–25; Minařík/ Beneš 2012, 23.

⁵² MINAŘÍK 1991, 26; MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 44; BENEŠ 2005, 103.

⁵³ Ve vyjmenování jsou uvedena jména podle zvyklosti tak, jak je uvádí ve svém díle Klement Minařík, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, a takto jsou používána i v tomto textu. Uváděná druhá varianta jmen byla použita při obřadu blahověčení, viz Mše svatá a obřad blahověčení 2012, 6–8.

⁵⁴ Německy Baumgarten, latinsky Pomerium, odtud zván Pomeranus, což vedlo k mylné domněnce, že byl z Pomořan, viz MINAŘÍK/ BENEŠ 2012, 21. Dnes obec Horní Pěna, 5 km od Jindřichova Hradce.

⁵⁵ Minorista – bohoslovec s nižším svěcením, před podjáhmem.

Br. Jan Rode z Monte Piano u Brescie / Br. Giovanni Bodeo (Rode) z Mompiano u Brescie, Ital, bratr laik, zahradník a pomocný kostelník.

Br. Kryštof Zelt/ Br. Kryštof Zelt, věk asi 70 let, Holanďan, bratr laik, starší kuchař. Přišel do pražského kláštera nedávno z Vídně. Tři dny před útokem předpověděl smrt bratří.

Br. Didak Jan, bratr laik, krejčí, o němž se neví, odkud pocházel.

Br. Emanuel, Čech bratr laik, mladší kuchař.

Br. Antonín, narodil se v Čechách v letech 1591–93, novic, pomocník v kuchyni.⁵⁶

Pražským hrdelním soudem bylo v dubnu 1611 dopadeno a potrestáno smrtí čtrnáct hlavních viníků. Již v říjnu byl klášter opět osazen františkány.⁵⁷ Kostel a klášter byl po obnově znovu vysvěcen arcibiskupem kardinálem Arnoštem Harrachem a konsekrován ke cti Panny Marie Sněžné 4. 5. 1625.⁵⁸

2.2. Relikvie a úcta

Františkánští mučedníci z kláštera u Panny Marie Sněžné, zavraždění 15. února 1611 za vpádu pasovských do Prahy, se dočkali úcty záhy po své smrti. Tuto skutečnost dokládá také uchovávání relikvií.

Ve františkánském archivu v Praze byla uložena krev mučedníků, kterou sesbíral královský hudebník Krištof Zeckel ještě večer 15. 2. 1611.⁵⁹ V následujících dnech, když přišli katolíci do kláštera, seškrabali krev O. Šimona zavražděného na lůžku a uschovali ji jako ostatky.⁶⁰ Sebrali také krev a zuby dalších františkánů. Byly zde zachovány zuby, ke kterým přiložil Bernard Sannig⁶¹ olovenou kouli, jež zabila jednoho z františkánů.⁶² Krev mučedníků ve skleněné nádobce, zuby a tři palcáty byly zbožně uschovány ve františkánském klášteře až do roku 1950.⁶³ Ze zbraní uchovávaných v konventu před rokem 1950 se dochovaly dva cepy, které byly podle tradice použity na zavraždění františkánů.⁶⁴

Jako relikvie se dochovala až do současnosti také kasule, v níž byl zabit Jan Martinec.⁶⁵ Jsou na ni dosud patrné stopy po bodné ráně a skvrny od krve. Kasuli převezl z Prahy do Vídně, pravděpodobně z bezpečnostních důvodů, zřejmě již roku 1612, ge-

⁵⁶ MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 20sq; Mše svatá a obřad blahorečení 2012, 5sq.; BENEŠ 2005, 95.

⁵⁷ <http://pms.ofm.cz/14.html>, vyhledáno 18. 5. 2013.

⁵⁸ BENEŠ 2005, 103; OUTRATA 2005, 167.

⁵⁹ Krev mučedníků sebraná do nádobky několikrát vřela a uzdravovala nemocné, viz MINAŘÍK 1936, 8.

⁶⁰ Ještě v roce 1622 historik O. Jeroným Strasser viděl v pražském konventu prosté dřevěné lůžko silně zborcené krví a zde zbožně uchované, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 31.

⁶¹ Bernard Sannig (1637–1704), podrobněji o životě a díle např. Sousedík Stanislav: Filosofické dílo pražského františkána Bernarda Sanniga OFM (†1704) In. *Historia Franciscana* II. 2005, 151–163.

⁶² MINAŘÍK 1911, 106.

⁶³ Kde jsou nyní uloženy, nevíme. Tuto skutečnost konstatoval K. Minařík roku 1968, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 31; MINAŘÍK 1991, 17.

⁶⁴ Minařík zmiňuje tři palcáty a bičik uchovávané ve františkánském archivu, tyto zbraně měli nalézt v klášteře františkáni, kteří se vrátili do Prahy 27. 10. 1611. Provinciál P. Roger Konhefr ukazoval tyto památky všem spolubratrům dne 6. 1. 1907. Při zahřátí zbraní se prý usazená krev otiskovala na ruce, viz MINAŘÍK 1911, 110; *Historia Franciscana* 2004, 40; Zmíněné dva cepy byly vystaveny při výstavě pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604–2004).

⁶⁵ Kasule je uložena ve Vídni v muzeu konventu sv. Jeronýma.

nerální komisař řádu františkánů Gabriel Bonaventura Daumio.⁶⁶ Když se v Praze a celých Čechách více rozšířila úcta ke čtrnácti mučedníkům, a františkáni pomýšleli na jejich blahořečení, pokoušeli se také získat zpět kasuli. První zamítnutý pokus je dokumentován v roce 1673. Druhý pokus o navrácení proběhl po roce 1909. Provinciál ve Vídni byl s požadavkem srozuměn v případě oficiální žádosti české provincie. Žádost byla odložena na dobu zahájení nového kanonického procesu. I přes obnovení procesu v roce 1933 však zůstala kasule ve Vídni.⁶⁷ [2]

Po smrti mučedníků byly též pozorovány nadpřirozené jevy, po mnoho nocí se ukazovala světla v kostele, v kapli i v klášteře, zvláště pak věž zářila do okolí. Svědci a mezi nimi také nekatolíci dále viděli mrtvé františkány chodit v průvodu kostelem za zpěvu žalmů a s hořícími svícemi, tak jako za života.⁶⁸ Mučedníkům byly připisovány četné zázraky zapisované františkány do Knihy zázraků. Za pomoc v beznadějných situacích a za zázračná uzdravení lidé přinášeli různé votivní dary. V roce 1665 nechal představený kláštera P. Bernard Sannig dary odstranit do zvláštní místnosti podle nařízení upravující úctu k nekanonizovaným osobám.⁶⁹

Císařovna Anna, manželka císaře Matyáše chtěla pro mučedníky zřídit nákladný mramorový hrob, jak můžeme předpokládat s jejich vyobrazením, avšak její předčasná smrt v roce 1618 záměr znemožnila. Místo posledního odpočinku mučedníků v kapli Archanděla Michaela upravili nakonec františkáni sami a na stěnu nad hrob zavěsili jejich vyobrazení. Hrob hojně navštěvovali věřící, kněží, biskupové, také císař Leopold s celým dvorem.⁷⁰

Dalším důležitým dokladem úcty bylo každoroční slavení výroční památky. Františkáni v Praze každý rok připomínali výroční památku svých čtrnácti spolubratří konáním procesí. V letech 1612 až 1782 se hojně navštěvovaná slavnost konala vždy v neděli po 15. 2., byla při ní oslavována Nejsvětější Svátost, která byla zneuctěna při vraždění františkánů.⁷¹ Před monstrancí kráčelo čtrnáct františkánů. Poukazovali tak na čtrnáct mučedníků. Doprovázeli je laici, kteří v rukou nesli čtrnáct cínových sošek představujících pražské mučedníky. K. Minařík popisuje čtyři busty mučedníků, které byly nošeny v procesí a jsou v depozitáři kláštera.⁷² Dvě byly polychromovány a dvě pokryty kovovou folií. Procesí dále procházelo křížovou chodbou, na jejíchž stěnách byla vyobrazení umučených řeholníků. Františkáni při slavnosti rozdávali lidu jejich obrázky.⁷³

Nejnádhernější procesí se odehrálo 18. 2. 1680 za účasti císaře Leopolda, jeho manželky císařovny Eleonory a dalších významných hostí. Na závěr slavnosti předal P. Bernard Sannig vladařskému páru mědirytiny s vyobrazením mučedníků. Roku 1784 se konala výroční slavnost k oslavě mučedníků s liturgickým průvodem naposledy. Josef II. ji v rámci svých reforem zakázal. Úcta k umučeným františkánům ale nevymizela.⁷⁴

⁶⁶ Generálnímu komisaři ji daroval provinciál P. David Hicker za vykonanou generální vizitaci, viz MINAŘÍK 1911, 110.

⁶⁷ Kasule byla v nedávné minulosti zapůjčena a v Praze vystavena, v roce 2004 viz *Historia Franciscana* 2004, 39 a v roce 2012 při oslavách blahořečení na výstavě *Čtrnáct pražských mučedníků: Místo a příběh; vyobrazení* viz *Historia Franciscana* 2004, 39; MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 66.

⁶⁸ František Kliment MINAŘÍK: *Čtrnácte Sluhů Božích z řádu františkánského, zavražděných v Praze roku 1611*, Praha 1936, 8; *Mezi pozorování nadpřirozených úkazů můžeme také zařadit krev mučedníků patrnou na stěnách, schodech a na střeše ještě roku 1693*, viz MINAŘÍK 1936, 8.

⁶⁹ MINAŘÍK 1911, 84; ROYT 2005, 136sq.

⁷⁰ MINAŘÍK 1911, 87; ROYT 2005, 138sq.; MINAŘÍK 1936, 8.

⁷¹ MINAŘÍK 1936, 8.

⁷² MINAŘÍK 1911, 91–101.

⁷³ MINAŘÍK 1911, 85.

⁷⁴ MINAŘÍK 1911, 91 – 101.

Na počátku 90. let 19. století bylo slavení výroční památky obnoveno. Soukromá úcta nebyla nikdy přerušena a výroční památka jejich smrti byla slavena vždy nějakou formou pobožnosti.

2. 3. Vybraná historická zobrazení Čtrnácti pražských mučedníků

V průběhu staletí vzniklo mnoho zobrazení Čtrnácti pražských mučedníků. Úcta k nim vedla k prvním vyobrazením. Brzy po jejich smrti přinášeli lidé na jejich hrob votivní dary a tabulky za zázračná uzdravení a pomoc v těžkých situacích. Předpokládá se na těchto tabulkách i jejich vyobrazení.⁷⁵ Je také známa zmínka o požadavku na odstranění obrazu mučedníků při kapli sv. Antonína. Františkáni na něm byli pravděpodobně zobrazeni se svatozáří, což odporovalo církevním předpisům.⁷⁶

Vyobrazení pražských mučedníků můžeme nalézt v tiscích i na volné devoční grafice. Roku 1624 vyšel ve Vídni spis „*Illustré martyrium*“ od P. Jeronýma Strassera, pojednávající o mučednické smrti pražských františkánů.⁷⁷ Kniha patří mezi základní a důležité prameny, protože líčí událost s malým časovým odstupem a na základě svědectví současníků. Strasser měl při popisování události k dispozici deník,⁷⁸ později bohužel ztracený. Na titulním listě knihy je rytina,⁷⁹ na které jsou v medailonech zobrazeny polopostavy pražských mučedníků s nástroji svého umučení a nápisovou páskou se jménem.[3] Jde tedy o motiv světců spolu s atributy jejich mučednické smrti, který bezpochyby souvisí s počínajícími snahami o kanonizaci zavražděných františkánů. Jedná se patrně o nejstarší detailní vyobrazení mučedníků.⁸⁰

Rostoucí úcta k františkánským mučedníkům a vyslyšení na jejich přímluvu vedla k myšlence na kanonizaci.⁸¹ Důležitou roli v těchto snahách sehrála osobnost provinciála P. Bernarda Sanniga. Rozhodl se předložit do Říma akta pojednávající o mučednictví, zázracích a úctě ke čtrnácti pražským mučedníkům, jako podklad pro jejich prohlášení za blahoslavené. První část procesu proběhla v Praze roku 1677. Později, v době snah o obnovu procesu, požádal v roce 1698 prokurátor procesu P. Šebastián Schambogen provinciála, aby do Říma zaslal „velké a vkusné“ obrazy mučedníků ve zlacených rámech, opatřených jejich jmény a nápisem: „Ctihodní Sluhové Boží“. Podobná zobrazení měli být zaslány také papeži a „kardinálu panujícímu“. Osud těchto obrazů neznáme. Do Říma byly současně zaslány čtyři rytiny.⁸²

Ve svazku shrnujícím materiály ke kauze blahorečení, tzv. *Positio super martyrio*⁸³ z roku 2004, se uvádí původní označení rytin: zobrazení I (z roku 1611), II (z roku 1611), IV (1698), V (1698). Dvě ze zmíněných rytin se v Římě dochovaly. Jednu, jak zmiňuje K. Minařík, vlastnil postulátor P. Maria Paolini.⁸⁴ Rytině dominuje klášterní kostel Panny Marie Sněžné. V popředí vlevo se odehrává vraždění, na zemi leží již za-

⁷⁵ MINAŘÍK 1911, 84; ROYT 2005, 136.

⁷⁶ Požadavek vznesen v dopise z roku 1690 od postulátora procesu P. Cherubína a Spoleto adresovaný P. Schambogenovi; MINAŘÍK 1911, 101; ROYT 2005, 137.

⁷⁷ *Illustré martyrium quatuordecim Fratrum Minorum regularis observantine ab haereticis Pragae profide catholica occisorum...*, Vídeň, Matthäus Formica 1624.

⁷⁸ Strasser získal roku 1622 deník O. Batoloměje Dalmasoniho, viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 18.

⁷⁹ Rozměry 17 x 23,5 cm, vyobrazení viz *Historia Franciscana* 2004, 45, MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 10.

⁸⁰ MINAŘÍK 1911, 110; ROYT 2005, 141; *Historia Franciscana* 2004, 44.

⁸¹ HOUŠKA 2005, 133–135.

⁸² MINAŘÍK 1911, 96; ROYT 2004, 136sq.

⁸³ Plný název viz pozn. 9; *Pragensis beatificationis* 2004, tav. XVI, nepag.

⁸⁴ MINAŘÍK 1911, 107–108.

bití františkáni. Vpravo ve výši kostela se v oblacích vznášá s křížem na rameni Ježíš Kristus s beránkem. Za ním vystupuje na nebesa čtrnáct mučedníků, také s kříži na ramenou. Zástup směřuje k Bohu Otci nad nimi.⁸⁵[4] Druhá rytina zachycuje pohled na oltář sv. Petra z Alkantary v kapli sv. Archanděla Michaela kostela Panny Marie Sněžné s hrobem mučedníků.⁸⁶ Rytina původně označena IV zobrazuje čtyři františkány s palmovými ratolestmi klečící u hrobu, na němž leží nástroje mučednické smrti. Za nimi stojí vedle sebe v řadě deset františkánů s palmami v rukou, jeden z prostředních řeholníků má přes ramena štolu a v ruce ciborium. Z nebes se k nim snášá čtyři andělé a přinášejí mučedníkům koruny. Pozadí tvoří charakteristická podoba kostela Panny Marie Sněžné. Tato rytina byla údajně rozdávána jako svatý obrázek.⁸⁷[5]

Mučedníci byli v takové vážnosti, že již roku 1673 tvořilo jejich zobrazení motiv klášterní pečeti. Do současnosti se bohužel dochovaly pouze černobílé fotografie pečeti,⁸⁸ pečetidla⁸⁹ a popis K. Minaříka. V horní polovině pečeti je vyobrazena Panna Marie s Ježíškem v náručí jako královna s korunou a žezlem, jak se vznášá nad kostelem Panny Marie Sněžné. Dole vidíme čtrnáct mučedníků s palmovými ratolestmi v rukou, ale bez svatozáří. Pečeť má tvar elipsy a na jejím okraji je nápis: „*Sig. Maius Convent. S Mariae ad Nives Pragae Ord. Min. Reform. S. Francisc.*“ Pod vyobrazením mučedníků je nápis a datace: „*XIII. Mart 1673.*“ Překlad a smysl nápisů zní: „*Větší pečeť kláštera u P. Marie Sněžné v Praze řádu Menších bratří reformovaných sv. Františka*“ a „*XIV. Mučedníků 1673.*“⁹⁰[6]

Známým příkladem zobrazení pražských mučedníků je rytina v knize G. Blanika „*Thesaurus Franciscanus*“ vydané roku 1777 ve Znojmě. Zobrazuje zápalný oltář, nad nímž je v oblaku dýmu skupina čtrnácti mučedníků s palmovými ratolestmi. V horní části výjevu pod nápisem⁹¹ je uprostřed ruka sv. Františka se stigmatem, po levé a pravé straně je zobrazeno symbolické stádo čtrnácti ovcí. Na kartuši umístěné na stípěsu oltáře je výjev s vražděním františkánů a u paty leží nástroje, kterými byli františkáni umučeni.⁹²[7]

⁸⁵ Rozměry 56,8 x 37,5 cm; MINAŘÍK 1911, 107sq; ROYT 2005, 137; vyobrazení viz: MINAŘÍK 1936, 3, Pragensis beatificationis 2004, tav. XIII, MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 70.

⁸⁶ Rozměry 30,8 x 39,4 cm; MINAŘÍK 1911, 108; ROYT 2005, 137; vyobrazení viz: Pragensis beatificationis 2004, tav. XIV, nepag.

⁸⁷ Pragensis beatificationis 2004, tav. XIV, nepag; ROYT 2005, 137; vyobrazení viz: P. Antonius M. Santarelli: Beatificationis seu declarationis martyrii servorum dei Friderici Bachstein sacerdotis professi et XIII sociorum ex ordine fratrum minorum ab haereticis pro fide catholica et sancta romana ecclesia anno 1611 Pragae interfectorum, Praha 1926, frontispis, také Pragensis beatificationis 2004, tav. XVI, nepag.

⁸⁸ Vyobrazení viz: Klemens MINAŘÍK Památník ke cti čtrnácti ctihodných mučedníků pražských z řádu františkánského, Praha 1929, nepag., Pragensis beatificationis 2004, tav. XI, nepag.

⁸⁹ Vyobrazení viz: Klement MINAŘÍK: Ctihodní mučedníci pražští z řádu františkánského, zavražděných v Praze (†15. Února 1611). In: Svatý František a Čechové 1226–1926. Praha 1926, nepag.

⁹⁰ MINAŘÍK 1911, 94; Pokusy o dohledání originálu pečeti nebo pečetidla byly neúspěšné již při přípravě podkladů a exponátů pro výstavu Historia Franciscana v roce 2004.

⁹¹ „*Die 15. Februarii Venerabiles Martyres qVatVorDeCIM Pragae ad Nives interfecti. Illustrorum anime in manu Dei sunt, qui sunt simul ani quatuordecim (Num. 29.) Holocaustum suavissimum Domini: Visi sunt oculis insipientium mori et non tanget illos tormentum moris (Sap. 5).*“ Česky: „*Dne 15. února r. 1611 zavražděno bylo v Praze u Panny Marie Sněžné čtrnácte ctihodných mučedníků. V ruce Boží jsou duše spravedlivých, kteří podobní jsou čtrnáctě beránkům obětním. Příjemná jsou oběť Hospodinu. Spatřeni byli od pošetilých, ani umírají, ale nedotkne se jich hrůza smrti.*“ viz MINAŘÍK 1911, 109sq.

⁹² Rozměry 10 x 15 cm; MINAŘÍK 1911, 109sq; ROYT 2005, 142; vyobrazení viz Historia Franciscana II. příloha, nepag., MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 46, Pragensis beatificationis 2004, tav. XVIII, nepag.,

V době reforem, za Josefa II., byl v klášteře u Panny Marie Sněžné omezen počet řeholníků. Výroční slavnost k oslavě mučedníků se konala naposledy v roce 1784, následně byla zakázána a z kostela byly odstraněny jejich obrazy. Z pozdější doby K. Minařík zmiňuje obraz z roku 1860 plzeňského malíře Jana Herzoga.⁹³ Monumentální obraz s námětem čtrnácti františkánských mučedníků byl umístěn v křížové chodbě nedaleko brány. Malíř zdůraznil smrtelné rány na těle mučedníků. Do popředí obrazu umístil nástroje, jimiž byli usmrceni. Anděl drží v ruce nápisovou pásku s textem: „*Čtrnácte ctihodných bratří, kteří zavražděni byli od kacířů z nenávisti ke katolické víře.*“ Na místě, kde byl obraz umístěn, bylo doloženo barokní vyobrazení sedmi mučedníků s atributy mučednické smrti a s latinským nápisem: „*Čtrnácte ctihodných bratří, kteří krutě zabiti byli dne 15. února roku 1611 od kacířské cháty v Praze u Panny Marie Sněžné. Po smrti spatřeni byli, jak jdou kostelem v procesí, majíce v rukou rozžaté svíce a propěvující žalmy.*“⁹⁴

Dále K. Minařík popisuje zobrazení dalších sedmi mučedníků, která byla provedena technikou olejomalby na stěně v chodbách kvadratury.⁹⁵ Jednotlivé obrazy ukazovaly způsob násilné smrti mučedníků. K. Minařík píše v roce 1911, že je ještě patrné, kde se jednotlivé obrazy nacházely. V křížové chodbě u kaple sv. Michaela se nacházel obraz klečícího P. Jana Martineze s ciboriem s hostiemi, jak byl přepaden dvěma ozbrojenými útočníky. Tento obraz byl patrný ještě v roce 1884, ale později byl také zabílen.⁹⁶ V současnosti není žádná z olejomalb viditelná a jejich stav můžeme jen odhadovat.

Vyobrazení mučedníků se vyskytovala i v dalších františkánských kláštorech. K. Minařík se zmiňuje o malbách v klášteře u kostela sv. Kateřiny v Jindřichově Hradci. Fresky byly objeveny na podzim roku 1915 exprovinciálem P. Rogerem Konheferem. Malby se nacházejí v chodbě kláštera a zobrazují pražské mučedníky se svatozářemi, vznikly pravděpodobně po požáru kláštera roku 1669.⁹⁷

Jednou z významných památek dochovaných z období baroka je cyklus františkánských mučedníků v refektáři bývalého františkánského kláštera v Uherském Hradišti.⁹⁸ V dřevěném obložení stěn tvoří obrazy⁹⁹ cyklus dvaceti čtyř vyobrazení s námětem smrti mučedníků a jednoho výjevu Poslední večeře Páně. Témata nejsou řazena chronologicky, ani podle jiného zřetelného významového klíče. Donátorem výzdoby refektáře byl Amand Petřvaldský z Petřvaldu. Byl častým mecenášem církevních institucí a patrně také ovlivnil náměty výzdoby. Z jakého důvodu byl zvolen rozsáhlý cyklus mučedníků, není zřejmé. Obvyklá jsou spíše samostatná díla zobrazující mučedníky. Inspirací pro řeholníky bylo patrně nějaké kompendium či traktát jako např. *Martyrologium Franciscanum* z roku 1623. Přijmeme-li názor založený na stylovém rozboru, autor je

⁹³ Jan Herzog (1820–1886 Plzeň) studoval na akademii v Praze u Ch. Rubena. Zprvu maloval portréty, později především církevní zakázky. V Plzni maloval obrazy pro kostel u sv. Bartoloměje, sv. Anny a u sv. Jiří. V roce 1860 pracoval také na křížové cestě pro kostel františkánů v Plzni. Viz Prokop TOMAN: Herzog Jan. In: Nový slovník československých výtvarných umělců. Sv. I. A–K. Ostrava 1993, 327.

⁹⁴ MINAŘÍK 1911, 106.

⁹⁵ Nákres umístění zobrazení viz Pragensis beatificationis 2004, tav. IX, nepag.

⁹⁶ MINAŘÍK 19911, 106sq.

⁹⁷ Klement MINAŘÍK: Několik zpráv o čtrnácti ctihodných mučednících Pražských z řádu františkánského (Zemřel 1611). In: ČKD, č. 10, 1923, 546; Zde také upozornil na potřebu odborné opravy této památky.

⁹⁸ MINAŘÍK 1911, 109.

⁹⁹ Rozměry 40 x 70 cm.

pravděpodobně Josef Karel Herchenräter a vznik cyklu klademe do let 1735–1736.¹⁰⁰ Co přesně podnítilo výzdobu refektáře, není jisté. Lze však předpokládat spojitost s budováním nového traktu kláštera po roce 1700.¹⁰¹

Námětem obrazu pražských mučedníků je vraždění františkánů v roce 1611 v Praze. Hlavním motivem je skupina pěti postav. Útočníci v červeném a modrém oblečení v orientálním stylu, jeden z nich má na hlavě turban, napadají mnichy v hnědých hábitech. Klečící útočník tiskne k zemi řeholníka, který má již ránu na hlavě. Drží mu ruku přes ústa a druhou rukou se mu chystá setnout hlavu. Druhý útočník v turbanu drží mnicha za hábit, v druhé ruce má šavli a chystá se na výpad proti němu. Napravo dole leží tělo mrtvého řeholníka s bodnou ranou na temeni hlavy. V pozadí výjevu jsou domy s dobře rozpoznatelnou stavbou kostela Panny Marie Sněžné. Ze střechy kostela právě padají dva františkány. Z oblačného nebe vystupuje polopostava anděla. Přináší obvyklé atributy mučednictví, v pravé ruce vavřínový věnce a v levé palmovou ratolest. Výjev zobrazuje pouze několik umučených bratří, odpovídá však dobovým popisům události.¹⁰² Obraz doprovází nápisové tabulky s latinským textem,¹⁰³ v češtině: „*Tehdy byla Praha příliš velkomyslná a štědřejší než kterékoliv město, když nadhvězdné říši darovala tolik svatozáří v jednom dni*“ nahoře a dole „*Mučedníci pražští*.“¹⁰⁴[9]

Také ve 20. století byla vytvořena některá díla s vyobrazením umučených františkánů. Nejznámějším je obraz zhotovený roku 1910.[10] Objednal jej provinciál Rogerius Konhefr na oslavu 300 let od smrti pražských mučedníků. Obraz namaloval akademický malíř Augustin Vlček.¹⁰⁵ Dodnes visí u hrobu mučedníků v kapli sv. archanděla Michaela vedle oltáře sv. Petra z Alkantary.¹⁰⁶ V popředí obrazu klečí na desce hrobu čtyři františkáni s palmami v rukou, před nimi jsou položeny mučednické nástroje s girlandou červených růží, symbolizujících snad modlitbu a budoucí nebeskou blaženost. Růže jsou zároveň atributem Františka z Assisi, protože vyrostly na místech, kam dopadly kapky jeho krve. Za hrobem stojí skupina deseti františkánů s palmami v rukou, jeden z řeholníků má přes ramena štolu a v ruce ciborium, další drží modlitební knihu, jiný růženec. Malíř při stylizaci podoby mučedníků použil podobizny několika tehdejších členů kláštera.¹⁰⁷ V pozadí vidíme kostel Panny Marie Sněžné, nad nímž se vznášá dvojice andílků přinášející atributy mučedníků, vavřínové věnce, symbol oběti i odvahy, a palmové ratolesti. V dolní části obrazu je nápisová páska s textem: „*Památce XIV. mučedníků pražských, L. P. 1611.*“ J. Rojt uvádí, že obraz byl inspirován rytinou z knihy G. Blaníka.¹⁰⁸ Zároveň je však zřetelně kompozičně koncipován podle grafiky IV z roku

¹⁰⁰ Lucie Veselá: Umělecká výzdoba refektáře františkánského kláštera v Uherském Hradišti (bakalářská práce na Masarykově universitě v Brně). Brno 2011, 34; Minařík uvádí vznik obrazu v roce 1717, viz MINAŘÍK 1911, 109.

¹⁰¹ VESELÁ 2011, 34–39.

¹⁰² VESELÁ 2011, 63.

¹⁰³ Latinský text nahoře: „*Tunc fuit avidior, tunc Praga benignior omni, quando tot aureolas misit ad astra simul*“, dole: „*Martryres Pragenses*“, viz MINAŘÍK 1911, 109.

¹⁰⁴ ROYT 2005, 140.

¹⁰⁵ Augustin Vlček (1865–1934 Praha) malíř a restaurátor. Později uváděn jako August Vlček, studoval na pražské a mnichovské akademii. Vynikal především jako malíř portrétů ve stylu secesního akademismu s jasným vlivem, jak Mnichovské školy, tak jeho učitele V. Brožíka. Maloval také figurální kompozice s biblickými náměty. Kromě vlastní tvorby se věnoval restaurování obrazů na přelomu 19. a 20. století byl považován za významného specialistu v oboru; napsal i několik článků o zásadách restaurování obrazů.; viz Nová encyklopedie českého výtvarného umění: dodatky. Anděla HOROVÁ (ed.). Praha 2006, 828–829; Prokop TOMAN: Vlček August. In: Nový slovník československých výtvarných umělců. Sv. II. O–Ž. Ostrava 1993, 655.

¹⁰⁶ Vyobrazení viz MINAŘÍK/BENEŠ 2012, 67.

¹⁰⁷ Byli to: Kapistrán, P. Klemens, Fr. Jaroslav ze Zásmuk, viz MINAŘÍK 1923, 546.

¹⁰⁸ ROYT 2005, 142; viz obrázek [7].

1698 zaslané do Říma.¹⁰⁹ V letech 1998–2003 vznikla vyobrazení mučedníků heraldika Zdirada J. K. Čecha¹¹⁰ pro publikaci *Křížová cesta na památku Čtrnácti pražských mučedníků*, na které spolupracoval s br. Jiřím J. Pecharem. Jednotlivé kresby mučedníků s atributy a nástroji umučení byly použity jako tisky pro věřící.¹¹¹[8]

¹⁰⁹ Pragensis beatificationis 2004, tav XVI; viz obrázek [5].

¹¹⁰ Zdirad J. K. Čech, *12. 9. 1949, heraldik, grafik ilustrátor, je například také autorem pamětního listu ke svatořečení sv. Anežky České.

¹¹¹ ROYT 2005, 142; vyobrazení viz Pragensis beatificationis 2004, tav. XXIV–XXXVII.

3. Blahořečení

3. 1. Vývoj blahořečení a svatořečení

Během 2. a 3. století přejímalo křesťanství kult svatých ze židovství a po vítězství křesťanství v římském impériu ve 4. století do něj pronikly i pohanské prvky.¹¹² Prvně se ke kultu svatých vyjádřil v roce 787 II. nikájský ekumenický koncil, který se konal kvůli boji o kult obrazů Spasitele a svatých. Na koncilu bylo přijato prohlášení, že uctívání obrazů svatých není modloslužbou, nýbrž že je správné ikony uctívat, ale tak, aby se úcta neprokazovala samotným obrazům, ale těm, jež představuje. Toto vyjádření znamenalo schválení kultu svatých. Koncil zároveň nařídil, aby všechny kostely byly vybaveny alespoň jednou relikvií.¹¹³

Ve franské říši nebyly obrazy tak důležité, významnější však byly relikvie, bez nichž se nemohl obejít žádný oltář. Za panování dynastie Merovejců se odehrávalo mnoho translačních svatořečení bez existence nějakých závazných pravidel.¹¹⁴ Až Karel Veliký prosadil v rámci církevní reformy nových kultů jistou regulaci, obsahující zákaz uctívání falešných mučedníků a pochybných hrobů světců. Roku 794 synoda říšské církve ve Frankfurtu nařídila, že nesmí být uctíváni žádní noví světci a nesmí se stavět svatyně k jejich počtě, pokud se neprokáže jejich mučednictví či zasloužilý život. Císař Karel Veliký vydal roku 805 nejdůležitější ustanovení, když vyhlásil nový tzv. *Druhý diedenhofenský kapitulář*, podle kterého musely být všechny nové kulty podřízeny biskupské autoritě. Tímto krokem právně zakotvil výlučný nárok biskupů na ustanovení nových světců. Přibližně v polovině středověku se svatořečení začalo přesouvat z rukou místních biskupů do pravomoci papežů. Byl to pozvolný proces, jehož počátky lze datovat na přelom prvního tisíciletí a dokončení do 1. poloviny 13. století. Papežské svatořečení však musíme odlišit od svatořečení biskupských. Oboje znamená veřejné ustanovení nového kultu, avšak zatímco starší způsob se většinou nazývá *translacio* – přenesení nebo *elevatio corporis* – vyzdvižení těla světce, pro papežský způsob se začalo od 11. století používat sloveso *canonizare* – kanonizovat. Papežové jej užívali také ve smyslu zapsání do seznamu tj. kánonu svatých. Český termín svatořečení tedy zahrnuje biskupské i papežské vyhlášení nového světce, zatímco slovo kanonizace je možné použít pouze pro papežské svatořečení s charakterem procesu. Přesun práva svatořečit od biskupů k papežům souvisí s pozvolnou centralizací církevní moci v Římě. Papežská kanonizace od počátku obsahovalo zcela odlišnou formu, ze které se postupně vyvinul speciální právní proces, v němž se posuzovala svatost kandidáta. Trvalou součástí procesu se staly tři následně jmenované akty: první – *petitio*, tedy předložení žádosti o svatořečení spolu s písemným životopisem a zázraky kandidáta, druhý – *informatio*, tedy přezkoumání materiálu papežem nebo jeho legáty, a nakonec třetí – *publicatio*, čili slavnostní vyhlášení nového světce. Vyhlášení nového světce papežem bylo také prestižnější než pouhým biskupem a brzy nabylo univerzálních rozměrů. Když byl roku 1033 kanonizován trevírský poustevník Simeon, adresoval papež Benedikt IX. poprvé kanonizační bulu všem arcibiskupům, biskupům, kněžím a všemu kléru, jakožto i veškerému lidu, jak německého, tak i ostatních národů a jazyků. Tato formulace znamenala, že papežská kanonizace má na rozdíl od biskupského svatořečení platnost v celém

¹¹² Petr Kubín: Kulatý stůl: Kanonizační proces v minulosti a dnes. In: Tiskové středisko České biskupské konference 18.dubna2008, <http://tisk.cirkev.cz/> vyhledáno dne 14. 1. 2013.,

¹¹³ KUBÍN 2011, 33.

¹¹⁴ Merovejci, první dynastie franské říše 466–751.

křesťanstvu.¹¹⁵ Přejít biskupských svatořečení k papežským kanonizacím se lišil podle jednotlivých pontifikátů i zemí. Přibližně až do poloviny 12. století neexistovala žádná právní ani jiná překážka pro provádění biskupského svatořečení. Biskupské translace však byly prováděny stále výjimečněji. Na počátku 13. století již papežská kanonizace zcela převažovala. Současně papežové upevnili svou rozhodovací pravomoc tím, že přestali svolávat pro kanonizaci speciální synody a nadále vyhlášovali nové světce pouze po poradě s biskupy přítomnými v Římě.¹¹⁶ V roce 1234 za papeže Řehoře IX. se výhradní papežské právo na kanonizace dostalo do kodexu církevního práva. Tím bylo předchozí právo biskupů nebo opatů svatořečit s konečnou platností zrušeno a přešlo výlučně na papeže. Kanonizační proces formující se ve 12. až 13. století měl v průběhu dalších staletí tendenci neustále se zpříšňovat. S postupnou precizací kanonického práva a s centralizací církevní moci do Říma, se také prosazovala stále větší kontrola kultu. Ještě v pozdním středověku existoval jen malý počet světců, kteří byli vyhlášeni za svaté papežem. Mnohem větší byla skupina světců, kteří nikdy nebyli kanonizováni, jejich kultury vznikaly spontánně, a nikdo je nezakazoval, ačkoli to bylo v rozporu s kanonickým právem. Kanonické právo se neuplatňovalo tak přísně jako v novověku.¹¹⁷ Ve středověku neexistovala žádná právní definice kanonizace. Teprve od 14. století byla úcta k novým světcům vyhlášována vždy pro celou církev. Od 17. století došlo ke stabilizaci právního pojetí kanonizace tím, že se vyhlášovala formou nařízení.¹¹⁸

Závěrem středověkého kanonizačního procesu bylo slavení kanonizační bohoslužby, při které byl kandidát vyhlášen novým světcem. Původně papež žádnou liturgii neprováděl, pouze na římské synodě vyhlásil nového světce. Vlastní liturgie se odehrála pod vedením biskupa v místě nového oltářního hrobu, do kterého byl světec obřadně vyzdvižen. Podoba liturgie se postupem času měnila a narůstala. Konečnou podobu dostala v roce 1482 a tu si v zásadě podržela až do reforem provedených po II. vatikánském koncilu.¹¹⁹ Začínala tedy papežským kázáním, následovaly litanie ke všem svatým, hymnus *Veni Creator*, žádost o svatořečení, vlastní kanonizační formule, žádost o vyhotovení kanonizační buly, hymnus *Te Deum*, modlitba o novém světci, *confiteor*, mše se speciálním obětním průvodem a nakonec vyhlášení odpustků. Římskokatolická církev přistoupila k přesnému definování kultu svatých po odmítnutí kultu reformací. Na posledním zasedání tridentského koncilu roku 1563 bylo přijato usnesení o uctívání světců, které říká: že svatí, vládnou spolu s Kristem a přinášejí Bohu modlitby za lidi, a proto je dobré a užitečné je vzývat prosbami k dosažení dobrodiní od Boha skrze Ježíše Krista, a utíkat se k jejich modlitbám a pomoci. Pokud svaté takto uctíváme, nejde podle názoru koncilních otců o modloslužbu, kterou katolíkům vyčítali protestanté.¹²⁰

V rámci potridentských reforem byla v roce 1588 za Sixta V. zřízena samostatná kongregace pro liturgii a svatořečení, nazvaná Posvátná kongregace obřadů, a o něco později za Urbana VIII.,¹²¹ si Řím prosadil naprostou kontrolu všech kultů světců. Na papežův pokyn vyšly v roce 1625 dokumenty, které zakázaly jakýkoli kult kteréhokoli světce, jenž nebyl schválen papežstvím. Výslovně bylo uvedeno, že se toto nařízení netýká kultů slavených od nepaměti, nebo kultů tolerovaných apoštolským stolcem. Musely se odstranit z kostelů a dalších veřejných míst všechny sochy a obrazy těchto osob

¹¹⁵ KUBÍN 2011, 33–35.

¹¹⁶ KUBÍN 2011, 41.

¹¹⁷ KUBÍN 2008, nepag.

¹¹⁸ KUBÍN 2011, 43.

¹¹⁹ II. vatikánský koncil 1962–1965.

¹²⁰ KUBÍN 2011, 65sq.

¹²¹ Urban VIII. 1623–1644.

pokud mají svatozář, dále bylo zakázáno publikovat životopisy obsahující zázraky a zdobit svícemi a votivními dary hroby světců, kteří nebyli vyhlášeni za svaté papežskou kurií.¹²² Urban VIII. pak r. 1634 vydal potvrzující breve *Caelestis Hierusalem cives*, kde stanovil délku „nepaměti“ na sto let. V praxi to znamenalo prokázání existence kultu alespoň sto let před vydáním breve Urbana VIII., tedy před r. 1534, a pak mohl být kult papežem potvrzen. Provádělo se procesní šetření a následně se vložilo světcovo jméno do Římského martyrologia, které se v roce 1584 stalo novým a prvním oficiálním seznamem všech katolických světců a bylo pak neustále doplňováno a znovu vydáváno. Hranice „nepaměti“ se neposunula, nýbrž zůstala trvale u roku 1534, až do reformy Jana Pavla II.,¹²³ kdy byl tento způsob svatořečení zrušen. Papež Benedikt XVI. zrušil tuto možnost také pro blahorečení.¹²⁴ Nejvýznamnější změnou oproti středověké praxi bylo zavedení samostatného beatifikačního řízení, které ústilo v předběžné povolení úcty papežem před kanonizací. Taková povolení se ovšem občas objevovala i dříve, poprvé dokonce už v roce 1150. Jasnou formulaci beatifikace vyslovil ovšem až Sixtus IV.¹²⁵ v roce 1483, kdy povolil úctu řeholníka Jana Buoniho jako blahoslaveného, dokud apoštolský stolec nerozhodne jinak. Na konci středověku se začaly rozlišovat do té doby libovolně zaměňované tituly sanctus – svatý a beatus – blahoslavený. Blahoslaveným byl nadále nazýván pouze nový a dosud nekanonizovaný světec, zatímco svatým, jen světec slavnostně vyhlášený papežem. O samotné beatifikaci jako předstupni ke kanonizaci můžeme hovořit od roku 1625, kdy ji zmiňují dekryty Svatého oficia. První beatifikační liturgie se slavila z nařízení papeže Alexandra VII.,¹²⁶ při vyhlášení Františka Sáleského za blahoslaveného dne 18. 1. 1622. Obřad se odehrával ve vatikánské bazilice sv. Petra a byl rozdělen na první část bez účasti papeže a druhou odpolední s papežem. Dopoledne se slavila slavná mše se čtením apoštolského breve svolávající veřejný kult nového blahoslaveného, odpoledne přišel za doprovodu kardinálů a četných biskupů papež, aby Františka uctil. Nejdříve se zpíval hymnus, následovala modlitba o blahoslaveném a pak papež okouřil kadidlem jeho obraz. Poté byla vystavena nejsvětější svátost za zpěvu hymnu *Tantum ergo*. Eucharistické požehnání provedl biskup diecéze, v níž bl. František zemřel. Nakonec přijal papež hold postulátorů spojený s darováním ostatků, obrazu a životopisu blahoslaveného.¹²⁷ Schola k tomu zpívala slavnostní píseň. Tato podoba beatifikační liturgie pak zůstala prakticky nezměněna až do liturgické reformy provedené po II. vatikánském koncilu.¹²⁸

Dodnes platné kanonizační právo pochází v mnoha bodech od arcibiskupa Prospera Lambertiniho, pozdějšího papeže Benedikta XIV.¹²⁹ Definoval rozdíly mezi kanonizací a beatifikací. Kanonizace má podle něj tři podstatné znaky: neodvolatelnost, univerzální platnost a formu příkazu. Když papež vyhlásí někoho za svatého, je to neodvolatelný výrok, prikazující jeho kult a uctívání v celé univerzální církvi. Beatifikace je nezbytný předchozí stupeň kanonizačního procesu, který se vytvořil v raném novověku. Beatifikace je na rozdíl od kanonizace pouze papežské povolení kultu na konkrétním místě, v

¹²² Pro uchování předmětů veřejné úcty bylo v druhém dokumentu povoleno uchovávat je na tajném místě, aby mohli případně sloužit jako svědectví existence kultu při případném kanonizačním procesu.

¹²³ Jan Pavel II. 1978–2005.

¹²⁴ Benedikt XVI. 2005–2013.

¹²⁵ Sixtus IV. 1471–1484.

¹²⁶ Alexandr VII. 1655–1667.

¹²⁷ Postulátor – v katolické církvi osoba pověřená ke shromáždění podkladů pro beatifikaci, jmenuje ho biskup, z té které diecéze ve které kandidát beatifikace zemřel, na návrh toho kdo proces beatifikace inicioval; postulátorem může být kněz i laik.

¹²⁸ KUBÍN 2011, 66–72.

¹²⁹ Benedikt XIV. 1740–1758.

konkrétní komunitě nebo s určitými omezeními. V důsledku toho se blahoslavenému například nezasvěcuje kostel. Beatifikace může být teoreticky odvolána, v praxi se to nikdy nestalo. Tyto definice Benedikta XIV. používá papežská kurie víceméně dodnes. Základní podoba dnes platného kanonizačního práva vytvořeného v době Benedikta XIV. se nadále dotváří v duchu snahy o co nejpřesnější právní kodifikaci. Zvláště rozsáhlé partie mu věnoval nový Kodex kanonického práva z roku 1917. V něm jsou velmi obsáhlé a detailní instrukce o tom, jak provádět kanonizační procesy. Kodex rovněž upřesnil dobu, pro kterou bylo možno získat potvrzení kultu od „nepaměti“ a obdržet tak pro kandidáta titul blahoslavený. Horní hranice zůstala u roku 1534, nově vznikla dolní hranice k roku 1181. Starší kultury tak nebylo nutné schvalovat vůbec. Pius XI.¹³⁰ kladl důraz na historickou stránku procesů. Při Posvátné kongregaci obřadů, která tyto záležitosti spravovala, byla proto zřízena speciální historická komise. V roce 1969 byla papežem Pavlem VI.¹³¹ Posvátná kongregace obřadů rozdělena na dvě nové, na Posvátnou kongregaci pro liturgii a Posvátnou kongregaci pro svatořečení.¹³² V roce 1984 byla Posvátná kongregace pro svatořečení papežem Janem Pavlem II.¹³³ přejmenována na současný název *Congregatio de Causis Sanctorum*, v češtině se užívá název Kongregace pro blahorečení a svatořečení.¹³⁴

Současné právo pochází od papeže Jana Pavla II., který v duchu pokoncilních změn v den vyhlášení nového Kodexu kanonického práva 25. ledna 1983, vydal také apoštolskou konstituci *Divinus perfectionis Magister* o kanonizacích. Na konstituci navazovalo vydání pravidel *Normae servandae*, podle kterých se kanonizace provádí.¹³⁵ Základní změna v průběhu procesu nastala v tom, že šetření konaná nejprve v příslušné diecézi, kam svou příslušností patří kandidát blahorečení nebo svatořečení, jsou po jejich ukončení postoupena do Říma, kde je přirozeně navázáno na již vykonanou práci pod patronací příslušného biskupa. Dříve římský proces tzv. apoštolský prošetřoval vše znovu od začátku. Byly reformovány pokyny o sbírání dokumentů a svědectví, které jsou v prospěch nebo v neprospěch pověsti svatosti života, smrti nebo mučednictví výjimečných postav, které zasvětily svůj život Bohu a službě Církvi. Kandidátovi na blahorečení je nyní přiznáván titul „Ctihodný služebník Boží“ v době, kdy začne šetření o jeho životě, hrdinských ctnostech, případně mučednictví nebo zázracích, jež se staly na jeho přímluvu.¹³⁶

Poslední významné organizační úpravy provedl v roce 2005, brzy po svém nástupu na papežský stolec, Benedikt XVI.,¹³⁷ ohlásil, že bude předsedat pouze kanonizacím. Přál si, aby se liturgicky odlišilo, že svatořečení staví nového světce za vzor celé církvi, zatímco blahorečení, je pouze předstupněm a týká se především místních církví a komunit.¹³⁸

¹³⁰ Pius XI 1922–1939.

¹³¹ Pavel VI 1963–1978.

¹³² KUBÍN 2011, 72; V literatuře též pod názvem kongregace Božího kultu a svátosti a kongregace pro svatořečení, viz Petr Regalát Beneš: O blahorečení obecněji. 2012, http://www.pragamartyres.eu/o_blahoreceni_obecneji vyhledáno dne 26. 11. 2013, též ve tvaru Posvátná Kongregace pro blahorečení a svatořečení.

¹³³ Jan Pavel II. 1978–2005.

¹³⁴ Kongregace pro blahorečení a svatořečení je součástí římské kurie, která má na starosti zkoumání a prověřování kauz blahorečení a svatořečení. Od roku 2008 je prefektem kongregace kardinál Angelo Amato S. B. D.; KUBÍN 2011, 72–76; KUBÍN 2008, nepag.

¹³⁵ *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* ze 7. února 1983.

¹³⁶ BENEŠ 2012b, nepag; KUBÍN 2008, nepag.

¹³⁷ Benedikt XVI 2005–2013.

¹³⁸ Jana Šilhavá: Bude méně nových světců? In: Naše rodina, roč. 40, č. 21, 2008, 12, <http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=504>, vyhledáno dne 14. 1. 2013.

V roce 2005 vydala Kongregace pro blahorečení a svatořečení krátké sdělení o závšujícíím kroku procesů blahorečení a svatořečení, tedy o slavnostním obřadu, při němž dojde k vyhlášení. Zůstává platné, že svatořečení, jež přiznává blahoslavenému kult pro celou církev, bude předsedat papež, kdežto blahorečení, jež je také papežským aktem, bude slavit zástupce Svatého otce, kterým zpravidla bude prefekt Kongregace pro blahorečení a svatořečení. Obřad blahorečení se bude konat v diecézi, která proces zahájila, nebo v místě, které bude považováno za vhodné. Prohlášení dále říká, že na žádost biskupů a postulátorů procesu, může být beatifikace slavena v Římě. Podle prefekta Kongregace pro blahorečení a svatořečení kardinála Saraiva Martinse nešlo o žádnou novinku, ale o návrat k praxi, která byla po mnoho staletí běžná. Až Pavel VI.¹³⁹ a po něm Jan Pavel II.¹⁴⁰ předsedali i slavnostním beatifikacím.¹⁴¹

Nejnovější důležitý dokument *Sanctorum Mater - Církev Matka svatých* ze 17. 5. 2007 má za cíl objasnit platné zákony a ulehčit jejich aplikaci. Slouží jako instrukce pro postup v diecézních nebo eparchiálních zkoumáních v kauzách blahorečení a svatořečení. Také nepřináší nic zcela nového, jen rozvádí a zpřesňuje předchozí předpisy vydané za pontifikátu Jana Pavla II., a to zejména pokud se týká samotného zahájení procesu na diecézní úrovni, tedy shromažďování důkazů, dokumentů a svědectví o svatosti života kandidáta, o jeho eventuálním mučednictví, o domnělém zázraku prisuzovaném jeho přímluvě, a to vše ve snaze ověřit pravdu.¹⁴²

V novém Římském martyrologiu z roku 2001 je uvedeno celkem 6 538 jmen svatých, blahoslavených a ostatních světců. Světců, kteří prošli kanonizačním procesem, je mnohem méně. Od první kanonizace v roce 933 do založení Posvátné kongregace obřadů v roce 1588 bylo kanonizováno pouze 65 osob, do roku 1903 pak jen dalších 127. Ve 20. století se situace změnila a počet svatých začal vzrůstat. Do roku 1978 bylo kanonizováno 168 osob, za dlouhého pontifikátu Jana Pavla II. pak dalších 482 osob, bylo to dáno tím, že kanonizoval velké skupiny světců. Papež Benedikt XVI. zavedl umírněnější postup, v souhrnu svatořečil podobný počet osob. Nynější papež František I. pokračuje v dalších kanonizacích. Jednou z nejvýraznějších událostí byla kanonizace papeže Jana XXIII. a papeže Jana Pavla II. v neděli 27. dubna 2014.¹⁴³

3.2. Oslavy blahorečení a svatořečení sv. Jana Nepomuckého

Z historie můžeme připomenout okázalé slavnosti povýšení Jana z Nepomuku papežem Benediktem XIII. mezi blahoslavené a především mezi svaté. Po slavnostech v Římě následovaly radostné oslavy v Praze a dalších městech v Čechách a na Moravě.¹⁴⁴

Oslavy beatifikace Jana Nepomuckého v roce 1721 v Praze byly velmi výpravné, podobu dekorace známe z mědirytin podle kreseb autora architektonické dekorace Johanna Ferdinanda Schora, vydaných v Norimberku v roce 1772.[11] Pražské oslavy

¹³⁹ Pavel VI. 1963–1978.

¹⁴⁰ Jan Pavel II. 1978–2005.

¹⁴¹ Milan Glaser: Uplynulo 40 let od vzniku Kongregace pro svatořečení, 2009, <http://www.radiovaticana.cz>, vyhledáno dne 16. 3. 2013.

¹⁴² Milan Glaser 2009, nepag.

¹⁴³ KUBÍN 2008, nepag; KUBÍN 2011, 78.

¹⁴⁴ Beatifikace 31. 5. 1721, kanonizace 19. 3. 1729; Známe mědiryt s pohledem do interiéru baziliky sv. Jana v Lateránu při Svatořečení Jana Nepomuckého papežem Benediktem XIII. 19. Března 1729, vyobrazení viz Vít Vlnas: Jan Nepomucký, Česká legenda, 2., rozšířené vydání, Praha 2013, 158.

svatořečení v roce 1729 probíhaly po celých osm dnů, od 9. do 16. října, byly nesporně nejmohutnější a také poslední ze sakrálních slavností vrcholného baroka v Čechách. Před provizorním průčelím katedrály sv. Víta, které bylo od roku 1721 pokryto iluzivní malbou představující české patrony, kteří mezi sebou vítají bl. Jana Nepomuckého od Johanna Ferdinanda Schora, vyrostla na pozemku kapitulního hřbitova složitá slavobrána, *Theatrum honoris*. V interiéru katedrály byla výzdoba soustředěna k hlavnímu oltáři, nad kterým visel mohutný temně rudý baldachýn vyšívaný stříbrem, s oboustranně malovanou korouhví uprostřed s motivy umučení a oslavení nového světce. Korouhev malovaná Odoardem Vicinelim byla přivezena z Říma, kde zdobila v den kanonizace Lateránskou baziliku. Oboustranně malovaný obraz byl v Římě při kanonizační slavnosti nesen jako korouhev. Spolu s ní byly do Prahy z Říma dovezeny i další část výzdoby chrámu a to čtrnáct velkých obrazů se svatojánskými výjevy malovaných v římské dílně Filippa Evangelistho.

Z kanonizačních oslav v Římě a v Praze se dochovala část důležité malované dekorace a figurální výzdoby. Jedná se o devět obrazů, dnes již restaurovaných, z původních čtrnácti a tři dřevěné busty světců představující sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Josefa připisované Janu Bedřichu Kohlovi-Severovi. Obojí bylo poprvé vystaveno v roce 1993 na výstavě *Svatý Jan Nepomucký 1393–1993*. Podobu nákladných slavobrán zachytily čtyři mědirytiny Antonína Birkhardta podle Jana Ezechiela Vodňanského.[12]

Dekorace pražské kanonizační slavnosti byla vrcholným projevem dobového úsilí o co nejpůsobivější prezentaci náboženských idejí formou komplexního uměleckého díla. *Theatrum honoris* bylo syntézou exteriérové a interiérové architektury, barokní scénografie, divadelních efektů, sochařství a malířství.¹⁴⁵

3.3. Proces blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků

3.3.1. Historie procesu

Úcta ke čtrnácti františkánským mučedníkům zabitým 15. 2. 1611 u Panny Marie Sněžné je doložena již v prvních letech. Vzbudila pozornost pražského arcibiskupa Jana Lohelia,¹⁴⁶ který dal otevřít jejich první hrob v ambitu kláštera blízko brány. Za přítomnosti kardinála Dietrichštejna byla těla dne 5. 7. 1616 vykopána a bylo shledáno, že ostatky bratří jsou zachovalé, jen málo porušené, podlely jen minimálnímu rozkladu.¹⁴⁷ Arcibiskup nařídil nové pohřbení ostatků přímo do země v kapli Panny Marie, později zasvěcené sv. archandělu Michaelovi. V druhé polovině 17. století byl po kanonizaci Petra z Alkantary na tomto místě vybudován jeho oltář. Lidé se začali chodit modlit na hrob bratří a soudobé prameny dosvědčují i zázračná vyslyšení na jejich přímluvu. Stalo se také zvykem slavit výroční památku v den jejich smrti.¹⁴⁸

Vzhledem k zázrakům a úctě k františkánským mučedníkům brzy vznikla myšlenka o zavedení procesu, který by vedl k jejich kanonizaci. Již v letech 1623–1624 začal před

¹⁴⁵ Lubomír Sršeň: Slavnostní dekorace pražské katedrály sv. Víta r. 1729. In: KYBALOVÁ 1993, 39–44; VLNAS 2013, 193–204.

¹⁴⁶ Jan Lohelius, pražský arcibiskup 1612–1622.

¹⁴⁷ MINAŘÍK 1936,8; MINAŘÍK 1911, 87 uvádí rok 1615 jako pátý rok po smrti, to by však byl opět rok 1616. Pozdější spisy pak často uvádí rok 1615, viz HOUŠKA 2005, 133.

¹⁴⁸ HOUŠKA 2005, 133–135; Mše svatá a obřad blahořečení 2012; Proces blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků http://pms.ofm.cz/14_blahoreceni.html, vyhledáno 20. 11.2013.

vídeňským ordinariátem výslech prvních svědků, který pak pokračoval v Praze a na jiných místech v dalších desetiletích. Významným svědkem byl hned od počátku nejvyšší kancléř českého království Zdeněk Popel z Lobkovic, příznivec bratří.¹⁴⁹

Na beatifikaci čtrnácti umučených bratří františkánů začal pomýšlet po svém příchodu do Prahy významný řádový teolog a spisovatel Bernard Sannig,¹⁵⁰ který byl poprvé provinciálem v letech 1675–1678. Rozhodl se předložit do Říma akta pojednávající o mučednictví, zázracích a úctě ke čtrnácti pražským mučedníkům, jako podklad pro jejich prohlášení za blahoslavené. Nejprve však v roce 1677 požádal provinciál pražského arcibiskupa Jana Bedřicha z Valdštejna o souhlas se zahájením oficiálního procesu blahorečení a o jeho podporu u papežské kurie. Prvním krokem bylo otevření hrobu se souhlasem arcibiskupa. Exhumace a ohledání ostatků bratří bylo provedeno dne 5. 3. 1677 v souladu s požadavky procesu, jak je stanovil papež Urban VIII. Hrob byl poté vyzděn a ostatky umučených svědků víry uloženy do společné dubové rakve bez víka. Spolu s ostatky byla 9. 3. 1677 do rakve uložena také autentika.¹⁵¹ Podle pokynů Kongregace obřadů a řádového postulátora byl zahájen pod patronací pražského arcibiskupa proces „de non cultu,“ který měl prokázat, že kandidátům beatifikace nebyla prokazována veřejná úcta. Prokurátorem připravovaného procesu byl ustanoven P. Šebastián Schambogen. Šetření tohoto prvního procesu bylo dokončeno již roku 1677. Následně byl proces z nedostatku finančních prostředků na dlouho přerušen. Řízení, jež mělo pojednávat o hrdinských ctnostech mučedníků, bylo započato až po sedmnácti letech v roce 1694. V roce 1690 dostal P. Schambogen od postulátora procesu P. Cherubína a Spoleto dopis, v němž byly uvedeny kroky, které by vedly k obnovení procesu. Vicepostulátorem byl jmenován teolog a učitel bohosloví v Praze P. Šebastián Schambogen, zastával tuto funkci v letech 1695–1698. Vypracovával písemnou historickou část, shromáždil psané i tištěné zprávy o životě a smrti pražských mučedníků a všechna svědectví. Vše bylo zasláno roku 1698 do Říma Kongregaci obřadů s doporučující listinou pražského arcibiskupa. I tentokrát byl proces bohužel zastaven. Pražským mučedníkům byl pouze přiznán titul „ctihodní“.¹⁵²

Beatifikační proces byl znovu obnovován ve 20. století. V letech 1906–1907 byly z iniciativy řádového generála P. Dionysia Schulera, který navštívil Prahu, a řádového postulátora P. Františka Paolino učiněny pokusy obnovit proces blahorečení. Doba však nebyla příznivá. Teprve v roce 1933 byl beatifikační proces obnoven na arcidiecézní úrovni.¹⁵³ Ve 30. a 40. letech byl klíčovou postavou procesu blahorečení vicepostulátor Klement Minařík, jenž historii pražských mučedníků zasvětil prakticky celý život. Proces řádně proběhl a ukončen byl v roce 1944. Ostatky umučených řeholníků byly tehdy exhumovány, prohlédnuty a identifikovány. Byli vyslechnuti svědkové dokazující pověst svatosti, absenci nepřiměřeného kultu a dále odborníci, zejména historikové např. Dr. Blažej Ráček S.J. a profesor Josef Pekař. Po válce měl proces pokračovat na apoštolské úrovni, akta k procesu byla 13. 10. 1947 řádně předána do Říma. Následující politická situace po roce 1948, spojená s přerušením diplomatických styků se Svatým stolcem a útlakem církve, znemožnily pokračování procesu na více než 40 let. Na počátku 90. let bylo navázáno na intenzivní práce 30. a 40. let. Podle vyžádaných pokynů z Ří-

¹⁴⁹ O podpoře Zdeňka Popela z Lobkovic více, viz. RYANTOVÁ 2005, 123-132.

¹⁵⁰ Bernard Sannig byl provinciálem zvolen dvakrát roku 1675 a 1684. Podrobněji o životě a díle např. Sousedík Stanislav: Filosofické dílo pražského františkána Bernarda Sanniga OFM (†1704) In: *Historia Franciscana II.* 2005, 151-163.

¹⁵¹ Autentika - listina vydaná církví ověřující pravost relikvie. Tato vyzvednuta opět v roce 2012.

¹⁵² Přídomek ctihodný – *venerabilis* se v katolické církvi používá pro označení významných osob, které doposud neprošli kanonizačním procesem a nebyli prohlášeni za blahoslavené či svaté.

¹⁵³ Nový proces byl zaveden 11. 5. 1933, viz. MINAŘÍK 1936, 8.

ma zpracoval v roce 1991 Petr Alkantara Houška OFM jako vicepostulátor, přehledný dokument o kauze, který byl předán české biskupské konferenci. Listem datovaným 25. 2. 1992 požádala Českomoravská provincie františkánů za podpory biskupů tehdejšího Československa o obnovení procesu. Kongregace pro blahořečení a svatořečení stvrdila dekretem ze dne 20. 4. 1994, po pečlivém prozkoumání, platnost předchozího arcidiecézního procesu a prohlásila, že ze strany Svatého stolce nejsou překážky, aby proces pokračoval na římské úrovni. U Panny Marie Sněžné byla obnovena výroční památka smrti čtrnácti bratří. Vždy 15. února probíhaly slavnostní bohoslužby často za účasti některého biskupa nebo apoštolského nuncia.¹⁵⁴

Relátorem pro kauzu čtrnácti bratří františkánů byl jezuita P. Hieronimus Fokciński. Pro dobově současné svědectví v 17. století je nutno sáhnout po písemných prameňech.¹⁵⁵ Existuje osm ověřených svědectví uchovaných v archivu Českomoravské františkánské provincie. Byla sice pojata do materiálu arcidiecézního procesu, avšak po odstupu padesáti let bylo třeba jejich přepsání podle moderní historicko-kritické metody. Řádový postulátor františkánského řádu pověřil touto prací polského odborníka františkána Polykarpa Nowaka, který se úspěšně zhostil tohoto úkolu během jednoho měsíce. Postulátorem procesu v Římě byl do roku 1995 generální postulátor františkánského řádu P. Jan Folguera a po jeho smrti P. Luca De Rosa. Dalším předělem bylo vypracování a první vydání tiskem obsáhlého svazku tzv. *Positio super martyrio*,¹⁵⁶ vydaného v Římě v roce 2004, který shrnoval veškeré materiály. Bylo vypracováno s ohledem na připomínky konsultorů historické komise péčí relátora P. Hieronima Fokcińskiego S.J. a externího spolupracovníka Antonína Zakrzewského. Po zasedání komise historiků Kongregace pro blahořečení a svatořečení nastala delší pauza a teprve s blížícím se 400. výročím se jednání opět obnovila.¹⁵⁷

Komise teologů Kongregace pro blahořečení a svatořečení 5. 3. 2011 projednala kauzu s kladným výsledkem. Řádné zasedání kardinálů a biskupů pak 10. 1. 2012 tuto klíčovou etapu procesu završilo schválením. Kauzu uzavřel papež Benedikt XVI. podepsáním dekretu dne 10. 5. 2012, kdy stvrdil všechny předchozí kroky a definitivně rozhodl o blahořečení. Pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka stanovil datum blahořečení na 13. 10. 2012. Následně jmenoval komisi pro vyzdvižení a ohledání ostatků, členy byly: prof. Jan Matějka – emeritní děkan Metropolitní kapituly u sv. Víta, Petr Velemínský – vedoucí Antropologického odd. Národního muzea v Praze, Vítězslav Kuželka – kurátor Antropologického odd. Národního muzea v Praze, P. Petr Regalát Beneš OFM – člen konventu Panny Marie Sněžné, P. Vladimír Kelnar – probošt kapituly sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi a kanovník Metropolitní kapituly u sv. Víta, konzervátor pražské arcidiecéze. Zástupcem provinciála Jeronýma F. Jurky OFM byl bratr Jakub František Sadílek OFM.¹⁵⁸

V souvislosti s přípravami na beatifikaci a s tvorbou nového relikviáře byla dne 11. července 2012 vyzdvižena a otevřena truhla s kosterními pozůstatky Čtrnácti pražských mučedníků. Ostatky se nacházely v dubové truhle o rozměrech cca 1 x 1,1 x 0,37 m s přítlučeným víkem a kovovou destičkou s nápisem.¹⁵⁹ Mezi kosterními pozůstatky by-

¹⁵⁴ MINAŘÍK/ BENEŠ 2012, 7–9; <http://pms.ofm.cz/14.html>, vyhledáno 30. 10. 2013

¹⁵⁵ Relátor – referent, zapisovatel, osoba pověřená dodáním důležitých dokumentů z nižšího úřadu, úřadu vyššímu.

¹⁵⁶ Plný název viz pozn. 9.

¹⁵⁷ HOUŠKA 2005, 133–135; MINAŘÍK 1911, 85–101; MINAŘÍK 1936, 8; <http://pms.ofm.cz/14.html>, vyhledáno 12. 10. 2013.

¹⁵⁸ http://pms.ofm.cz/14_ostatky.html, vyhledáno 20. 2. 2013.

¹⁵⁹ Nápis: Hic reposita iacet ossa quatuordecim VV: Frúm Nivensiu pro Fide Catholica Anno 1611 die 15 Feb: ab Haereticis Pragae occisorum.

la objevena olověná schrána s autentikou. Kosterní pozůstatky byly vyzvednuty a převezeny k dalšímu zkoumání do laboratoří Antropologického oddělení Národního muzea v Praze. Antropologové Národního muzea po důkladném zkoumání dospěli k závěrům, že zcela prokazatelně třináct lebek ze souboru patří mužským jedincům, kteří zemřeli ve sledovaném období. Čtrnáctou lebku nebylo možné určit z důvodu velkého poškození. Na mnoha kostech se našla zranění, která odpovídají popisům úmrtí františkánů. U šesti lebek se našla zranění perimortální a u dalších šesti lebek se tato zranění nedají vyloučit.¹⁶⁰

Závěry antropologického průzkumu v kontextu výsledků archeologického bádání a dobových pramenů potvrzují, že většina ostatků uložených v dřevěné schráně v kostele Panny Marie Sněžné skutečně náleží františkánům zavražděným v roce 1611. Společně byly uloženy také ostatky pěti dětí, podle antropologů zemřely zřejmě současně s mučedníky. Nejspíše se jedná o sirotky v péči františkánské komunity. Dochované historické prameny se však o ničem takovém nezmiňují. Souběžně s antropologickým průzkumem probíhal i archeologický průzkum původního hrobového místa. Na přelomu července a srpna 2012 provedli pracovníci odboru archeologie Národního památkového ústavu archeologický výzkum v místě uložení ostatků u oltáře sv. Petra s Alkantary a v jeho bezprostředním okolí. Z důvodů nestabilního podloží se odborníci při výzkumu dostali pouze do hloubky dvou metrů pod stávající úroveň a práce musely přerušit. Původní hrobové místo je ještě o něco níže, protože zhruba dvou metrů dosahuje vrstva nánosu stavebního materiálu vzniklá při barokní přestavbě. Zdokumentována byla pohřební nika z roku 1677. Průzkum tak nepřinesl žádná zajímavá zjištění ohledně způsobu prvního pohřbení ostatků.¹⁶¹

3.3.2. Obřad blahořečení¹⁶²

Obřad blahořečení Bedřicha Bachsteina a jeho třinácti druhů z Řádu menších bratří se stal po 401 roce od jejich mučednické smrti vyvrcholením dlouhotrvajících snah o beatifikaci těchto zavražděných františkánů. Mše se konala v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě, v sobotu 13. října 2012 v 10 hodin dopoledne. Hlavním celebrantem mše byl jeho Eminence kardinál Angelo Amato, prefekt Kongregace pro blahořečení a svatořečení a reprezentant papeže Benedikta XVI. Obřad zahájil arcibiskup pražský Dominik Duka,¹⁶³ poté provinční ministr br. Jeroným František Jurka OFM přečetl životopisný profil Božích služebníků. Následně jeho Eminence kardinál Angelo Amato přečetl apoštolský list, kterým bylo slavnostně vyhlášeno vepsání Bedřicha Bachsteina a jeho 13 druhů do seznamu blahoslavených.

¹⁶⁰ Perimortální zranění - zranění vzniklá v období kolem smrti. Tereza PETÁKOVÁ/Aleš PIŠTORA: Průzkum ostatků 14 pražských mučedníků přinesl výsledky. <http://www.apha.cz/pruzkum-ostatku-14-prazskych-mucedniku-prinesl-sve-vysledky>, vyhledáno dne 20. 2. 2013.

¹⁶¹ KUTIL 2012c; PETÁKOVÁ/PIŠTORA 2012.

¹⁶² Televizní záznam celého obřadu blahořečení je dostupný na:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10396397177-blahoreceni-ctnrnacti-prazskych-mucedniku/3122983800050007>.

¹⁶³ Kardinál Dominik Duka OP, 36. arcibiskup pražský, metropolita a primas český (jmenován 13. 2. 2010) a předseda České biskupské konference (zvolen 21. 4. 2010), kardinálem byl jmenován 6. 1. 2012.

Znění apoštolského listu, latinsky:¹⁶⁴

Litterae Apostolicae

Nos,
vota Fratris Nostri
Dominici S.R.E. Cardinalis Duca, O.P., Archiepiscopi Pragensis,
necnon plurimorum aliorum Fratrum in Episcopatu
multorumque christifidelium explentes,
de Congregationis de Causis Sanctorum consulto,
auctoritate Nostra Apostolica
facultatem facimus ut
Venerabiles Servi Dei
Fridericus Bachstein et XIII Socii,
Religiosi ex Ordine Fratrum Minorum, martyres,
qui, suae fideles consecrationi,
sanguinem pro Christo Ecclesiaeque effuderunt,
Beatorum nomine in posterum appellentur,
eorumque festum
die quinta decima mensis Februarii,
qua in caelum nati sunt,
in locis et modis iure statutis
quotannis celebraci possit.
In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.
Datum Romae, apud Sanctum Petrum,
die quarto mensis Octobris, in festo s. Francisci Assisiensis,
Anno Domini bismillesimo duodecimo, Pontificatus Nostri octavo

Benedictus XVI.

Znění apoštolského listu, český překlad:¹⁶⁵

Vyhovujeme přání našeho bratra
Dominika Duky,
kardinála a pražského arcibiskupa,
a mnoha bratří biskupů i mnoha věřících,
a když jsme získali doporučení
Kongregace pro blahorečení a svatořečení,
naší apoštolskou autoritou dovolujeme,
aby ctihodní Boží služebníci
byli od nynějška nadále nazýváni blahoslavení
a aby se mohl slavit jejich svátek
na místech a podle pravidel stanovených právem
každoročně 15. února.
Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.
Amen.
V Římě, u svatého Petra,
čtvrtého dne měsíce října, na svátek sv. Františka z Assisi,
léta Páně dva tisíce dvanáct, osmý rok našeho pontifikátu.

Benedikt XVI.

Po přečtení apoštolského listu bylo oficiálně odhaleno zobrazení právě blahoslavených mučedníků. Stalo se tak vytažením opony zakrývající banner s reprodukcí beatifikačního obrazu od Tomáše Císařovského.[13] Banner byl instalován zavěšením na trifo-

¹⁶⁴ Litterae Apostolicae, ze dne 4. 10. 2012; originál uložen Arcibiskupství pražské sekretariát.

¹⁶⁵ Mše svatá a obřad blahorečení 2012, 28.

riu v ose katedrály pomocí samonosné konstrukce. Rozměr banneru 300 x 420 cm byl zvolen s ohledem na pohledové uplatnění v prostoru a na šířku osového pole triforia.¹⁶⁶

Originál obrazu byl po celou dobu obřadu přítomen. Byl umístěn v boční lodi katedrály před kaplí sv. Václava na speciálním stojanu podle návrhu architektky Martiny Portykové.¹⁶⁷ Obraz byl rovněž zakryt oponou, která byla během obřadu odstraněna.

Slavností průvod františkánů pak přinesl relikvie blahorečených bratří. Nový relikviář z dubového dřeva vytvořený pro ostatky mučedníků neslo šest františkánů. K přenesení relikviáře byla použita restaurovaná starobylá barokní nosítka. Podle starých pramenů, stylového zpracování a velikosti se profesor teolog Jan Matějka domnívá, že se jedná o nosítka, na kterých byla pravděpodobně nošena skleněná rakev s ostatky svatého Jana Nepomuckého po Hradčanském náměstí při výročních památkách.¹⁶⁸ Průvod tvořilo čtrnáct dětí s palmovými ratolestmi, jejich počet odkazuje na počet umučených bratří, dvě františkánské sestry s kyticemi rudých růží, muž a žena, laici ze Sekulárního františkánského řádu s hořícími svícemi. Relikviář převzali jáhni a položili jej na podstavec v presbytáři vedle oltáře. Svíce byly dány do vysokých svíců po stranách relikviáře, palmové ratolesti děti položily na zem, růže řádové sestry umístily do vázy před relikviář. Hlavní celebrant kardinál Angelo Amato pak okouřil relikviář kadidlem.

[14]

Pražský arcibiskup, generální postulátor OFM a provinční ministr OFM poté přistoupili k celebrantovi a poděkovali papeži za vyhlášení blahoslavených. Obřad pokračoval slavnostní mší, kterou celebroid kardinál Angelo Amato SDB reprezentant Svatého otce a prefekt Kongregace pro blahorečení a svatořečení, koncebrovali Dominik kardinál Duka OP arcibiskup pražský a primas český, Miloslav kardinál Vlk emeritní arcibiskup pražský, kardinál Giovanni Coppa bývalý apoštolský nuncius v České republice, čeští, moravští a zahraniční biskupové, diecézní a řeholní kněží. Lektory byli bratr Jan Kapistrán Gajdoš OFM a sestra M. Michaela Klára Příbylová OSF. Slavnost hudebně doprovodil Pražský katedrální sbor s dirigentem Josefem Kšicou, Pražské katedrální žestě s uměleckým vedoucím Josefem Zámečnickem a na varhany Přemysl Kšíca. V závěru zazněl Hymnus Josefa Kšici s textem br. Petra Regaláta Beneše OFM na počest blahoslavených mučedníků.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Příloha A – Martina Portyková: Návrh technického řešení umístění banneru v katedrále. Šíře osového pole triforia je 300 cm.

¹⁶⁷ Příloha B – Martina Portyková: Návrh na stojan pro obraz.

¹⁶⁸ Prof. Jan Matějka objevil nosítka v katedrále při přípravách na beatifikaci a navrhl jejich použití při obřadu.; Michaela VETEŠKOVÁ: Ostatky františkánů se přepraví na nosítkách, které nesly rakev sv. Jana Nepomuckého, 12. 10. 2012, <http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/zprava/1122663> , vyhledáno dne 5. 11. 2012.

¹⁶⁹ Mše svatá a obřad blahorečení 2012, 58–60.

4. Beatifikační obraz

4.1. Soutěž na beatifikační obraz

Beatifikační obraz je v katolické církvi starobyloou tradicí a v současnosti i nutnou součástí obřadu blahorečení. Přítomnost monumentálního závěsného obrazu s vyobrazením osoby, jejíž blahorečení, respektive svatořečení, je veřejně vyhlášeno při slavnostní liturgii, je tradiční. Nejde pouze o zobrazení, ale o reprezentaci v hlubokém slova smyslu: zviditelnění toho, co je sice neviditelné, ale přítomné.

Zadání a vytvoření reprezentativního obrazu, na němž bude čtrnáct blahorečených bratří zobrazeno, a který bude vystaven při slavnostní liturgii, při níž k blahorečení dojde, patřilo mezi časově náročné záležitosti. Již v roce 2011, kdy bylo zřejmé, že rozhodnutí o blahorečení čtrnácti bratří umučených v roce 1611 je v blízké době vysoce pravděpodobné, byla provincie bratří františkánů postavena před závažný úkol. Zásadní se ukázala potřeba nalézt vhodného umělce, který by byl schopen nalézt, svébytné místo, v proudu katolické výtvarné tradice.

Obtížnost úkolu spočívala i v tom, že obraz tohoto účelu by měl přesahovat svoji dobu a její výtvarné trendy, aniž by současně upadl do pouhého historismu. Je současně nezbytné, aby vyjadřoval klíčové hodnoty a významy, aby splňoval určitý ikonografický program. Obraz se může v budoucnu stát určujícím pro další zobrazení těchto mučedníků.

V létě 2011 vznikla při františkánské provincii pracovní skupina, která rozhodla, že autor obrazu bude vybrán prostřednictvím vyzvané výtvarné soutěže. Prvním krokem bylo sestavení seznamu výtvarníků, kteří budou později osloveni. V této fázi přípravná skupina spolupracovala s Ivo Binderem z Muzea moderního umění v Olomouci a Pavlem Lagnerem, kurátorem galerií a sbírek PPF Art. Ikonografické zadání bylo konzultováno s prof. Janem Roytem z KTF UK v Praze. Při výběru malířů bylo mimo jiné přihlédnuto k tomu, jak ve své tvorbě reflektují duchovní témata a jak jejich minulé realizace vyhověli sakrálnímu prostoru. Především byla požadována schopnost malíře vyjadřovat se prostřednictvím figurální malby. Konfese malířů nebyla zjišťována.

V listopadu 2011 byli na základě usnesení osloveni tito malíři: Tomáš Císařovský, Milivoj Husák, Václav Sokol, Pavel Šlegl, Petr Štěpán, Jiří Štourač, Jakub Špaňhel a René Vlasák. Všem byl zaslán dopis provinciálem Jeronýmem Jurkou OFM s oficiálním oslovením a všemi podmínkami výběrového řízení. Od každého umělce bylo požadováno zaslání 3 až 5 skic libovolnou technikou ve formátu na výšku o rozměrech cca 30 x 60 cm na výšku. Tyto rozměry odpovídají v poměru 1 : 2 rozměrům definitivního díla, cca 1 x 2 m, vycházející z velikosti obdobných děl např. obrazu ke svatořečení sv. Anežky České od Makaria Tauce o rozměrech 114 x 235 cm. Dále byl požadován doprovodný text popisující výtvarný koncept. Dopis obsahoval ikonografické zadání obrazu, formulované na základě diskuze současných bratřů provincie a konzultací s odborníky z oblasti ikonografie, liturgie i historie. Bylo v něm vyzdvihnuto několik hodnot a zásad určujících povahu díla. Hlavním bodem byl význam mučednictví ve smyslu následování Krista, ovšem s poukázáním na problematičnost přísně narativního či příliš expresivního způsobu zobrazení, dalším pak františkánství, jakožto možné zvýraznění společné příslušnosti k jednomu řádu. Dodržení zobrazení všech čtrnácti mučedníků, podmiňovalo figurální typ zobrazení. Dále bylo vysloveno přání vyjádřit vztah ke konkrétnímu místu události; kostelu a klášteru Panny Marie Sněžné. Byla připuštěna také možnost historického zarámování

scény nebo zdůraznění národní a charakterové rozmanitosti mučedníků. V zadání byla vyzdvížena spíše společná františkánská spiritualita. Výtvarná technika vlastního obrazu nebyla nijak stanovena, byl však kladen důraz na zvolení vhodné techniky pro reprezentativní povahu díla. Odevzdání skic spolu s popisem výtvarného konceptu bylo stanoveno na leden 2012. Pro seznámení s tematikou byl umělcům poskytnut sborník *Historia Franciscana II.* a umožněna prohlídka kostela a kláštera Panny Marie Sněžné s poukázáním na místa smrti mučedníků.¹⁷⁰ []

V lednu 2012 pracovní skupina obdržela práce od sedmi umělců. Jakub Špaňhel se rozhodl soutěže neúčastnit. V únoru byly zaslány práce posuzovány výběrovou komisí v tomto složení: Jeroným Jurka OFM, provinciál; Jan Vianney Dohnal OFM, vikář provincie; Petr Regalát Beneš OFM, archivář; Amáta M. Wenzlová, zaměstnanec provincie; Alena Brožová, pedagožka výtvarné výchovy; Jan Kotas, liturgik a Pavel Lagner, kurátor galerií a sbírek PPF Art. Zasláná díla byla z ikonografického hlediska opět konzultována s prof. Janem Roytem. Na základě předložených skic se komise rozhodla, požádat Tomáše Císařovského a Jiřího Štourače o účast v druhém kole. Pro druhé kolo byla požadována nová skica ve větším formátu, která by reagovala na podané podněty a připomínky. Současně se komise rozhodla, že požádá Václava Sokola, aby na podkladě jedné ze svých skic vytvořil pamětní list k beatifikaci.

V dubnu 2012 komise rozšířená o Antonína Klareta Dabrowského OFM posuzovala práce z druhého kola soutěže. Před komisí tak stálo rozhodnutí mezi dvěma charakterově zcela odlišnými díly, která však byla co do přesvědčivosti výtvarného zpracování zcela rovnocenná. Nakonec komise rozhodla jednomyslně. Zvítězil návrh Tomáše Císařovského. Po podepsání dekretu dne 10. 5. 2012 papežem Benediktem XVI., který definitivně rozhodl o blahorečení Čtrnácti pražských mučedníků, byl obraz zadán Tomáši Císařovskému.

4.2. Medailonky umělců

4.2.1. Tomáš Císařovský (2. 1. 1962, Praha) – malíř, grafik¹⁷¹

V letech 1978–1982 studoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Praze, pak pokračoval na Akademii výtvarných umění v Praze v letech 1983–1988 pod vedením Arnošta Paderlíka a Jiřího Ptáčka. V těchto letech patřil ke skupině umělců pořádající pravidelné neoficiální výstavy Konfrontace. Od roku 1986 nastoupil vlastní tvůrčí cestu a rozvíjel postmoderní obrat od vyjadřování osobního prožitku k malířství jako lingvistické hře či k experimentování v oblasti vizuální řeči. Vyprofiloval se jako malíř figurálních výjevů a svébytných portrétů. Rozhodl se znovu pozvednout figurální a portrétní malbu v Čechách.

Tomáš Císařovský pracuje obvykle v obrazových cyklech, první cyklus je z roku 1988 *Z deníku dědy legionáře* o anabázi československých legionářů na Rusi. [15] Jde o parafrázi příběhu, který jeho děd zachytil v ilustrovaném deníku. Obrazy představují

¹⁷⁰ Oslovující dopis provinciála Jeronýma F. Jurky OFM z listopadu 2011; podklad pro ikonografické zadání obrazu viz Příloha C – Podklad pro ikonografické zadání obrazu

¹⁷¹ Alena MALÁ (ed.): Císařovský Tomáš. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců I. A–Č 1950–1997. Ostrava 1998, 271; NEČVU 1995 (A–M), 106sq.; <http://www.cisarovsky.cz/>, vyhledáno 15. 5. 2013; Martin DOSTÁL: Tomáš Císařovský. Praha 2003; Petr VOLF: Tomáš Císařovský: obrazy z let 1988–2003. Praha 2004

malířský příběh a písemný záznam, stávají se paralelními rovinami. Následovaly „masarykovský“ cyklus *Legenda o životě prvního prezidenta*, „habsburský“ cyklus, a portrétní série „zrestituované“ české šlechty z let 1994 až 1996, nazvaná *Bez koní*, portréty tělesně postižených z konce 90. let a poslední konvolut obrazů *Promlčená doba*, na kterých jsou zachycena esa normalizační popmusic.[16] Jsou to vizuální kapitoly, dokumentující jak malířovo individuální směřování, tak českou společnost s dobovými proměnami. Jeho obrazy se tak staly obrazovou kronikou jeho tvorby i kolektivního osudu českých zemí.

Na přelomu tisíciletí rozšířil tematický repertoár, vedle figurálních děl se začala objevovat i krajina. Při rozšíření tématu si zachoval typickou barevnost a styl dosavadních obrazů. Výběr motivů je dán osobním prožitkem navštívených míst. Stejně jako u portrétů, tak i u nekonečné série krajinných a figurálních akvarelů hraje dominantní roli malířská plocha zaplňovaná absolutním prostředím. Je autorem portrétu papeže Jana Pavla II. pro kostel sv. Ducha v Ostravě-Zábřehu. [17]

V tvorbě Císařovského dominuje figurální a především portrétní malba, v posledních letech doplněná o motivy krajiny. U obrazů používá olejovou techniku, protože je přesvědčen o její dosud nevyčerpané vizuální kvalitě. Tvoří převážně v ateliéru v Hostouni.

Samostatné výstavy – výběr:

- 2000 Silnice, Veletržní palác, Národní galerie, Praha
- 2000 Ecce homo, Galerie Hammer-Herzer, Weiden, DE
- 2001 Země, mraky a salsa, MXM, Praha
- 2001 Nejisté vyhlídky, Galerie Klatovy/ Klenová
- 2002 Pozdní indiánské léto, Galerie V kapli, Bruntál
Akvarely, Universitní galerie, Plzeň
- 2003 Pravda, láska, lež a nenávist, Galerie ad astra, zámek Kuřim
- 2003 Promlčená doba, Galerie O. Kokoschky, Rakouské kulturní fórum, Praha
- 2004 Otis Parsons Gallery, Los Angeles, USA
- 2006 Zatmění, Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava
- 2008 Mezi námi muži, Galerie města Blanska, Blansko
- 2009 Neúnosná něha, Galerie 5. patro, Praha
- 2009 Nultá léta, Galerie XXL, Louny
- 2009 Světa kraj, Galerie Veselý výlet, Pec pod Sněžkou
- 2009 Kraj světa, Galerie Via Art, Praha
- 2009 Inkarnáty, Ad astra, Kuřim
- 2010 Co zůstalo z jednoho dne (10. 1. 2010), Galerie 207, Praha
- 2010 Žlutá skvrna, GHMP – Staroměstská radnice, Praha
- 2011 Kam až, Galerie V. Špály, Praha
- 2011 Free flow, Bloom galéry, Peking
- 2011 Nostalgie, Galerie Petr Novotný, Praha
- 2011 Přesypaný svět, Sokolská 26, Ostrava / Dům kultury Vsetín

Společné výstavy – výběr:

- 2000 Maestros del Arte Checo, Centro Cultural de la Escuela Nacional de Bellas Artes, Lima
- 2000 Melancholie, Moravská galerie, Brno
- 2000 Pravděpodobná malba, Galerie Mánes, Praha

- 2000 Portrét 2000, Galerie U Bílého Jednorožce, Klatovy
- 2000 Světlo zrození, Muzeum umění Benešov
- 2000 Dílna 00, Zámek Mikulov
- 2001 Dílna 01, Zámek Mikulov
- 2001 Vermutliche Malerei, Ischechisches Zentrum Berlin
- 2002 5° pod rovníkem, Galerie kritiků, Palác Adria, Praha
- 2002 Šaty, Projekt, Kytky, Figura, HVB Praha
- 2002 Interpretace není zločin, Dům umění, Brno
- 2003 Smbion, Dům pánu z Kunštátu, Brno
- 2003 Generační výsek, Galerie Tvrdohlaví, Praha
- 2013 Tomáš Císařovský a Erika Bornová, Wannieck Gallery, Brno
- 2013 Odstup, a jsi blíž, He Jinwei a Tomáš Císařovský, Moravská galerie v Brně, Brno

Pro soutěž na beatifikační obraz vytvořil tři skici, pro druhé kolo zhotovil skicu většího formátu. Hlavním námětem první skici je jakoby vznášející se dovnitř usebraná postava bratra Kryštofa, která tu zastupuje osud všech františkánů, právě nese otep dříví do kuchyně, když v chodbě již čekají útočníci. Druhá skica představuje pevně semknutou skupinu bratří, jsou zasazeni v imaginárním prostoru zalitým světlem, poklid narušují tmavé siluety, dravců symbolizující ohrožení bratrů. Třetí skica pracuje s výtvarnou představou nanebevzetí, skupina františkánů je obklopena dramatickým mračnem odrážející historickou situaci v Praze, nad bratry se avšak silueta kostela otevírá prostorem směrem vzhůru do pokoje nebe. Ve skice pro II. kolo dále rozpracoval skicu č. 2 se skupinou bratří ohrožovanou černými ptáky – havrany, celý výjev završuje zpodobení Ducha svatého jako holubice.[18, 19]

4.2.2. Milivoj Husák (25. 8. 1950, Trutnov) – malíř, scénograf¹⁷²

Studoval v letech 1965–1969 na Střední uměleckoprůmyslové škole v Brně, poté dva roky na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. K. Oplta a A. Fišárka. V letech 1978–1985 pracoval v dělnických profesích a v nábytkářském průmyslu jako designér. Byl aktivní v oblasti památkové péče. Od roku 1996 do roku 2006 působil jako scénograf v brněnském Divadle U Stolu. V posledních letech se zabývá kresbou, malbou, tvorbou sakrálních interiérů a pracemi z kamene v exteriéru.

Milivoj Husák se nevyhýbá podnětům z jiných uměleckých společenských věd. Kromě výtvarného a scénografického oboru se zabývá filosofií a literaturou. Tuto reflexi a prolínání jiných vrstev kultury splňovalo sdružení Otevřený dialog, kde je zákládajícím členem.¹⁷³ Šlo o volné seskupení lidí z více oblastí umění a kultury, které vzniklo v roce 1988. V posledních dvou desetiletích se podílel rovněž na liturgické výzdobě řady nově budovaných kaplí. V letech 1992 a 1993 realizoval v Brně kompletní výzdobu kaple sv. Anny v nemocnici u sv. Anny a také vyzdobil Studentskou kapli Biskupského gymnázia. Výzdobu oltární stěny tvoří tři abstraktní obrazy. Střední obraz *Nejsvětější*

¹⁷² Alena MALÁ: Husák Milivoj. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců III. H 1950–1999, Ostrava 1999.; NEČVU 1995 (A–M), 294; Ivo BINDER / Karel RECHLÍK: Znak a svědectví. Křesťanské výtvarné umění 1970–1990 v Čechách a na Moravě (kat. výst.). Praha 1991; osobní korespondence s M. Husákem.

¹⁷³ Členové skupiny Otevřený dialog: Petr Baran; Milivoj Husák; Ogoun Aleš; Skalník Joska; Šimek Jan.

srdce Ježíšovo – Cor Jesu, s jediným motivem, je stvořen elipsou mlhavého světla v Kosmu. Napravo od něj je obraz *Oltářní kříž*, kde je kříž vytvořen protnutím modrého a oranžového paprsku světla.[20] Interiér je kompletním dílem Milivoje Husáka, kromě zmíněných obrazů zde navrhl křížovou cestu, oltářní mensu, lavice pro ministranty a sedes. V druhé polovině 90. let se Milivoj Husák podstatnou měrou podílel na liturgické výzdobě novostavby salesiánského kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů v Brně-Žabovřeskách. V rámci souboru výtvarných realizací pro interiér kostela vytvořil v presbytáři nástěnnou malbu *Madony s Dítětem* v roce 1995 a dva narativní obrazové cykly v lodi kostela, *Křížovou cestu* v roce 1997 a *Cestu světla – Via Lucis* v roce 1998.¹⁷⁴[21] Pro oba figurální cykly je důležité propojení obrazu a textu, které napomáhá významu sdělení. Snaží se tak docílit srozumitelnosti. V cyklu *Křížová cesta* je působení malby znásobeno efektem průhledu na události skrze monochromní červenohnědý závoj. Cyklus je malován grisaillovou technikou na cihlově červeném podkladě. Figurální složka je zjednodušena do symbolické podoby. V cyklu *Cesta světla – Via Lucis* dosáhla stylizace postav nejvyššího stupně. Lidské tělo neobsahuje osobní charakteristiku, ale jen spirituální hodnoty. Je autorem kanonizačního obrazu sv. Jana Sarkandera svatořečeného v roce 1995 v Olomouci. Originál obrazu je umístěn ve filiální kapli sv. Jana Sarkandera v Pašovicích u Uherského Brodu.[22] Pro tuto práci byl Milivoj Husák vyzván přímo, bez konkurzu, a i pro tuto zkušenost byl osloven k účasti na soutěži.

V roce 2012 při příležitosti Národní cyrilometodějské pouti byl Milivoji Husákovi Českou biskupskou konferencí¹⁷⁵ udělen Řád sv. Cyrila a Metoděje za přínos v tvůrčí oblasti.¹⁷⁶

Samostatné výstavy – výběr:

- 2002 kaple sv. Barbory, Žďár nad Sázavou,
- 2002 galerie U dobrého pastýře, Brno
- 2003 evangelický kostel Jana Amose Komenského, Brno
- 2004 ambit kostela sv. Jana Nepomuckého, Zelená hora, Žďár nad Sázavou
- 2005 Solitudo – obrazy, kresby, videodokumenty, Podhorácké muzeum, Předklášteří
- 2009 Comenius museum, Naarden, Holandsko
- 2012 Na prahu ohně, Galerie Zet, Velká Bystřice
- 2013 Temnoto, země, světlo, ohni! Místo galerie, Brno

Společné výstavy – výběr:

- 2003 Minisalon, České centrum Paříž, Paříž
- 2009 Světová galerie kresby, Skopje, Makedonie
- 2008 Evropské bienále kresby, Plzeň (pravidelná účast od r. 1998)
- 2000 Alfa 2000 omega, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem
- 2000 Alfa 2000 omega, Praha

¹⁷⁴ Laura Bobůrková: *Křesťanský motiv s abstrahující tendencí v sakrálním prostoru po roce 1945* (diplomová práce na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze). Praha 2009.

¹⁷⁵ Česká biskupská konference je stálý sbor katolických biskupů České republiky. Vznikla v roce 1993, kdy navázala na činnost Československé biskupské konference. Reprezentuje katolickou církev, tedy jak českou a moravskou římskokatolickou církevní provincií, tak od roku 1996 i řeckokatolický apoštolský exarchát.

¹⁷⁶ Zdroj: <http://www.biskupstvi.cz/2012-07-09-milivoj-husak-ocen-en-na-velehrade>.

Soutěže na beatifikační obraz se zúčastnil pěti skicami, větší skicu pak vytvořil mimo soutěž. V soutěžních skicách hledal řešení, jak zobrazit skupinu františkánů žijících stejným ideálem. Zvolil jednotící kompoziční řešení tím, že umístil všechny figury do schématu kříže nebo půlkruhu pod zlatým sluncem s emblémem IHS, jehož autorem františkánský světec Bernardin ze Sieny. Shodným tématem je přiblížení charismatu františkánství, následujícího chudého Krista, v tomto případě, až do okamžiku mučednické smrti. Všechny skici pracují s využitím jednotné barevnosti s výrazným působením hnědé barvy, odkazující na hábit řeholníků.[23]

4.2.3. Václav Sokol (19. 9. 1938, Praha) – grafik, ilustrátor¹⁷⁷

V letech 1953–1957 studoval Střední odbornou školu výtvarnou v Praze,¹⁷⁸ v roce 1958 absolvoval roční přípravku na Akademii výtvarných umění u prof. Jaroslava Vodrážky, tím skončila jeho výtvarná studia. Pracoval jako knihovník Strahovské knihovny v letech 1959–1967 a v Památníku národního písemnictví. V letech 1971–1990 pracoval jako grafik a vedoucí propagace staveb silnic a dálnic.

Od 90. let pracuje především jako grafik a ilustrátor, v letech 1993–1999 působil jako grafik čtrnáctideníku *Architekt*. Spolupracuje také na typografické úpravě knih (Nakladatelství Triáda, Divadelní ústav) a píše články o výtvarném umění do *Katolického týdeníku* a *Revolver Revue*.¹⁷⁹

Vytvořil ilustrace mimo jiné pro knihy *Poselství Ježíšovo* (1969), které je převyprávěním biblického Nového zákona od Jana Sokola, *Čtení z Bible* (1996), obsahující 85 kolorovaných kreseb, *Tři kázání o Jonášovi od Svatopluka Karáska* (2007).[24] V metafyzickém díle s náboženským poselstvím se lze setkat s figurativní a geometrickou stylizací, jež vystupuje ze šerosvitu abstraktního prostoru.

Nejnámějším dílem určeným pro liturgický prostor se stala instalace Betléma, vytvořeného ve spolupráci s farářem Pavlem Kunešem pro kostel v Odolené Vodě v letech 1985–1986. Opravený byl znovu instalován během výstavy kreseb v roce 2010 v Kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze.[25]

Václav Sokol se ve volné tvorbě vyjadřuje kresbou. Sám tvorbu přirovnává k destilaci a postupnému dolování pevného tvaru z živé matérie. Náměty nachází v předmětech a situacích, s nimiž se všichni denně setkáváme. Daří se mu pomocí omezené barevnosti a koncentrovaného rukopisu zobrazit nadčasové hodnoty, které vnímá jako určitý druh poselství, jenž je hlavním rysem práce výtvarníka.¹⁸⁰

Samostatné výstavy – výběr:

- 2002 Zátíší a symboly, Galerie pod radnicí, Ústí nad Orlicí
- 2004 Galerie Litera, Karlín, Praha
- 2006 České centrum v Paříži
- 2007 Umění na papíře: Kresby, kavárna Lucerna, Praha
- 2008 České centrum v Kyjevě

¹⁷⁷ Alena MALÁ: Sokol Václav. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců XIV. Sh–Sr 1950–2004, Ostrava 2005, 283–284; syn architekta Jana Sokola (1909–1982).

¹⁷⁸ Střední odborná škola výtvarná v Praze, dnes Výtvarná škola Václava Hollara, Praha.

¹⁷⁹ <http://ctu-uk.cz/vaclav-sokol-betlem-a-kresby>, vyhledáno dne 15. 3. 2013.

¹⁸⁰ Václav SOKOL: Pohnutky, okolnosti a naděje. In: *Revolver Revue* 47, 2001, 219–249.

- 2008 Zátíší a symboly, Benefiční galerie FONS, Pardubice
 2009 Kresby Václava Sokola, ochoz kostela Nejsvětějšího Salvátora, Praha

Společné výstavy – výběr:

- 2000 Alfa 2000 Omega, Galerie moderního umění, Roudnice nad Labem
 2000 Prozařování, Galerie umění Karlovy Vary, Karlovy Vary
 2002 Poezie magického realizmu, Galerie moderního umění, Roudnice nad Labem

Pro soutěž na beatifikační obraz vytvořil tři větší a dvě malé skici. Všechny návrhy pracují s představou abstrahovaného společného hrobu. Kříž je zde poselstvím a hlavním úběžníkem všeho, co směřuje z temného dna ke světlu. Umělec pracuje s omezenou barevnou škálou, tmavá hnědá zastupuje prostou barvu františkánského řeholního roucha a dva druhy červené rumělka a karmín symbolizují barvu krve a mučednictví. [26]

4.2.4. Pavel Šlegl (26. 8. 1958, Domažlice) – malíř, sochař¹⁸¹

V letech 1973–1977 studoval na Střední průmyslové škole keramické v Karlových Varech. Na Akademii výtvarných umění v Praze studoval v letech 1978–1984 v ateliéru malby u prof. K. Součka, A. Paderlíka a doc. R. Koláře. Ve volné tvorbě se věnuje malbě, kresbě i sochařství. Vychází z tradice české imaginativní malby, klade důraz na expresivní výraz. Obrazy často staví na kontrastu hmoty a světla. Světlo je podle Šlegla největším darem: „Světlo označuje hmotu ... Nejdůležitější je pro mne světlo vnitřní.“ V tvorbě Pavla Šlegla převažují sakrální témata, příběhy z Bible a antické mytologie. V některých případech používá techniku enkaustiky.

Pavel Štourač se zabývá monumentální malbou a realizacemi pro architekturu. Několik mozaik navrhl a vytvořil s kolegou Petrem Štěpánem, největší je s námětem Nebeského Jeruzaléma pro kostel San Luca v italské Boloni. Mozaiku s námětem Andělů vytvořil pro průčelí kostela v Hlubokých Mašůvkách. Známým dílem pro sakrální interiér je Křížová cesta z roku 2006 pro Komunitní Centrum Matky Terezy v Praze na Jižním Městě, pro Komunitní Centrum také namaloval v roce 2009 obraz Madona Milostiplná.[27] Křížová cesta je pojata netradičně, je umístěna na posuvných panelech, oddělujících kruhové kněžiště a víceúčelový sál. Když se jednotlivé panely spojí, vznikne dílo o rozměrech 3 x 14 metrů. [28]

Pavel Šlegl je členem skupiny Corpora S, sdružení Kvadra a vystavuje s nimi doma i v zahraničí. Skupina Corpora S vznikla na Akademii výtvarných umění.¹⁸² Jejími členy jsou: Mikoláš Axmann, Dušan Černý, Jiří Mikeska, Michal Šarše, Pavel Šlegl a Petr Štěpán. S v názvu možná znamená Spiritus, možná něco jiného, slovo Corpora má vyjádřit hledání napětí mezi tělem a duchem. Se sdružením Kvadra se zabýval i architekturou, spoluvytvářel výtvarnou podobu pavilonů goril, žiraf, papoušků a tučňáků v Zoologické zahradě v Praze.

¹⁸¹Alena MALÁ: Šlegl Pavel. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců XVI. Šan–Šta 1950–2006, Ostrava 2006, 229–230; Ivan Neumann: Corpora S (kat. výst). Litoměřice 2008; Pavel ŠLEGL / Petr ŠTĚPÁN: Má sílo, budu ti hrát = Fortitudo mea, tibi psallam (kat. výst.). Most 2011.

¹⁸² Corpora Spiritus Corpora S – občanské sdružení vzniklo 12. 1. 1993.

Samostatné výstavy – výběr:

- 2000 Brno, Digitální galerie
Praha, Kostel Šimona a Judy
- 2003 Most, Galerie výtvarného umění, Hierofanie

Kolektivní výstavy – výběr:

- 2000 Alfa 2000 Omega Roudnice nad Labem,
Konec světa, Národní galerie, Praha
- 2003 Corpora S, Galerie Erasmus, Mělník,
- 2008 Corpora S, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích
- 2009 Corpora S, Rabasova galerie Rakovník
- 2011 Corpora S, Galerie Nová síň, Praha

Soutěže na beatifikační obraz se zúčastnil třemi skicami. V první je ústřední postavou sv. František ukazující stigmata a nad ním tušíme podoby tváří mučedníků uspořádaných v řadách nad sebou. Autor tak vychází z legendy o tom, že se v předvečer umučení bratrům zjevil sv. František a vyzval je k následování. Druhá je variantou první, kdy jednotliví mučedníci na zlatém pozadí vytváří svatozář kolem hlavy sv. Františka. Třetí skica ukazuje ve středu kompozice imaginární kostel – symbol církve, ten lemují ve čtvercových polích podoby mučedníků a odkazují tak na ideál mučednictví jako jeden ze základních kamenů církve. Všechny varianty spojuje zvolená barevná škála s použitím modré barvy připomínající nebe, typické pro tvorbu P. Šlegla, červené barvy mučednictví a zlaté poukazující na směřování bratří ke svatosti.[29]

4.2.5 Petr Štěpán (17. 4. 1953, Choceň) – sochař, malíř, grafik¹⁸³

Nejdříve studoval v letech 1972–1977 hru na varhany na Hudební konzervatoři v Praze. Poté pokračoval od roku 1979 na Akademii výtvarných umění v ateliéru grafiky do roku 1984 u M. Bělohradského a Ladislava Čepeláka.

Věnuje se kresbě, malbě, grafice a realizacím, převážně v sakrálním prostoru. Vytváří též hudební kresby usilující o spojení výtvarného a hudebního projevu. Užívá metodu vrstvení, každá plocha jeho obrazů je samostatným světem a vypravuje jiný příběh. Je členem umělecké skupiny Corpora S a Umělecké besedy.¹⁸⁴ Žije a pracuje v Českém Brodě, kde je také varhaníkem v kostele sv. Gotharda. [30, 31]

Samostatné výstavy – výběr:

- 2001 Příbram, Galerie F. Drtikola
- 2002 Kolín, synagoga a Galerie V zahradě; performance: Vokální interpretace
Kresby uhlem
- 2002 Kouřim, basilika sv. Štěpána a muzeum
- 2002 Paseky nad Jizerou; kostel, muzeum; varhanní improvizace

¹⁸³ Alena MALÁ: Štěpán Petr. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců XVII. Šte–Tich 1950–2006, Ostrava 2006, 51–52.; <http://www.petrstepan.cz>, vyhledáno 14. 3. 2013.

¹⁸⁴ Corpora Spiritus Corpora S.

- 2003 Moravský Krumlov (s P. Šleglem)
- 2004 Karlovy Vary, Galerie umění; interpretace Klávesových kreseb
- 2006 Petr Štěpán: /interpretace vokální kresby Svítání/Svítání, Studio Paměť (společnost Pro záchranu kulturního dědictví)
- 2008 Praha Nová síň (performance: zpěv z vokální kresby, chrámový sbor sv. Gotharda)
- 2008 Petr Štěpán: Zvěstování, obrazy 2007–2008, galerie Nová síň, Praha
- 2011 Most, Galerie výtvarného umění (s P. Šleglem)

Společné výstavy – výběr:

- 2000 Prozařování, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě
Umělecká beseda 1999/2000, Mánes, Praha
Alfa 2000 omega, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem
Alfa 2000 omega, Praha
Středoevropské bienále kresby, (ocenění poroty)
- 2002 Bienále drobné grafiky, (čestné uznání)
- 2004 Corpora S, Galerie Erasmus, Mělník
Kresba, kresba... Česká kresba 80. let 20. století ze sbírek členských galerií
RG ČR, Výstavní síň Masné krámy, Plzeň
- 2005 Umělecká beseda: Pocta Umělecké besedy Václavu Rabasovi, Rabasova galerie Nová síň pod Vysokou bránou, Rakovník
- 2008 Corpora S, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, Litoměřice
- 2009 Věčná pomíjivost, Kostel Zvěstování Panny Marie, Litoměřice
- 2010 Umělecká beseda: Pocta Bohuslavu Reynkovi, Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě
Na počátku bylo slovo, ambit kláštera bratří františkánů u Panny Marie
Sněžné, Praha
Grafika roku, Clam-Gallasův palác, Praha (cena v hlavní kategorii A)
- 2011 Corpora S, Galerie Nová síň, Praha
Grafika roku, Clam-Gallasův palác, Praha
- 2013 Grafika roku, Clam-Gallasův palác, Praha

Ocenění: Hlavní cena v kategorii A, Grafika roku 2009 za grafiku *Opuštěná*.

Pro soutěž vytvořil tři skici a detail hlavy v měřítku finálního obrazu. Ukotvení v reálné historické situaci zajišťuje text, jenž je výtvarnou součástí malby a vytváří dekorativní rámec. Toto zapojení písma navazuje na středověkou tradici deskových maleb a iluminací.[32]

4.2.6. Jiří Štourač (31. 8. 1960, Nové Město na Moravě) – malíř, ilustrátor, restaurátor¹⁸⁵

V letech 1979–1984 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Oldřicha Opřta, obor malířství. Od roku 1990 byl asistentem v ateliéru kresby na Akademii

¹⁸⁵ Alena MALÁ: Štourač Jiří. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců XVII. Šte–Tich 1950–2006. Ostrava 2006, 101–102; NEČVU 1995 (N–Ž), 845.

výtvarných umění v Praze v ateliéru Jitky Svobodové, kde pracoval až do roku 1995. V roce 1996 získal cenu primátora města Plzně.

Hlavním námětem obrazů a černých uhlových kreseb Jiřího Štourače jsou osamělé postavy a metafyzická zátiší, zobrazující seskupení jednoduchých geometrických předmětů. Kresby i obrazy tlumené barevností jsou spojeny s duchovní symbolikou. Snaží se zachytit intimitu a lidskou podstatu. Výraznou roli hraje paprsek světla. Náměty z Bible se inspirovala v cyklech kreseb. Navazuje na tradice imaginativní a metafyzické malby, směřuje i k odkazu existencialismu. Autor rozvíjí svou tvorbu uzavřeně mimo aktuální tendence 80. a 90. let. Jeho dílo má blízko k tradici snově imaginativní malby Jana Zrzavého. Jiří Štourač se věnuje knižní ilustraci, scénografii a restaurování. Je autorem ilustrací k Erbenově kytici z roku 2000 a řady dalších. Pro Jiřský klášter zhotovil v roce 1982 kopii Roudnické madony, v roce 1987 vytvořil také dekorace klenby v kapli sv. Kříže na Karlštejně. Od roku 1995 restauruje nástěnné malby a sgrafita. V roce 2000 se podílel na restaurování sgrafit v kostele sv. Kunhuty v Novém Městě na Moravě.

V současnosti se věnuje vlastní tvorbě, ve které převládají zátiší a figurální motivy malované olejem, a také restaurátorské práci na freskách a nástěnných malbách. Je členem SVU Mánes. Žije a pracuje v Bystré u Poličky. [33, 34]

Knižní ilustrace – výběr:

- Hynek Jurman: Ve znamení zubří hlavy, Sursum, Brno, 2000
- K. J. Erben: Kytice, Triáda, Praha, 2000
- Miloš Doležal: Čas dýmu, Atlantis, 2003
- Miloš Doležal: Sansepolcro, Arbor vitae, 2004
- H. Ch. Andersen: Šťastný princ, Literární čajovna Suzanne Renaud, 2006
- Joseph Roth: Legenda o svatém pijanovi, Petrkov, 2011

Výstavy samostatné – výběr:

- 2003 Galerie Klatovy/Klenová – galerie U bílého jednorožce, Klatovy
- 2006 Galerie výtvarného umění Náchod
- 2010 výstavní síň Sokolská 26, Centrum kultury a vzdělávání Moravská Ostrava, Ostrava
- 2012 Santiniho schody, Žďár nad Sázavou
- 2013 Jiří Štourač Večer, Galerie Platinum, Brno

Výstavy skupinové – výběr:

- 1996 Novozákonní motivy v českém umění 20. století, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, repríza v Galerii umění Karlovy Vary
- 1999 Prozařování, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, reprízy v Galerii umění Karlovy Vary a v Oblastní galerii vysočiny Jihlava
- 2000 Alfa 2000 omega, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem
- 2002 Poezie magického realismu, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem
- 2006 Plus – minus 50 (generace 80. let), Galerie města Plzně, repríza v galerii U Bílého jednorožce, Klatovy

- 2007 Světlo a stín, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem
- 2009 Vysočinou, Galerie města Plzně, Plzeň
- 2010 Na počátku bylo slovo, ambit kláštera bratří františkánů, Praha
- 2012 členská výstava S. V. U. Mánes, galerie Diamant, Praha
Out of reality, Roskilde, Dánsko
Volný směr, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích,
Litoměřice

Soutěže na beatifikační obraz se zúčastnil čtyřmi skicami v temném barevném ladění. Dvě skici pracují se zobrazením skupiny mučedníků s důrazem na vpředu stojící postavu, nejspíše Bedřicha Bachsteina hledícího vzhůru odkud přijímá palmovou ratolest, symbol mučednictví. Třetí skica představuje jednoho z mučedníků stojícího u zdi, na které jsou krví napsána jména všech čtrnácti umučených bratří. V ruce drží palmovou ratolest, symbol mučednictví. Pro postavy františkánů zvolil schematické figury v typickém hábitu hnědé barvy bez individuálních rysů a tím podpořil ráz jednoty společenství bratří. Čtvrtá využívá motiv brány – vstupu do chrámu, kde na stěnách jsou jména mučedníků napsána krví. Černý obdélník vystupující z pozadí odkazuje k Božímu trůnu. Pro druhé kolo zhotovil skicu větších rozměrů. Představuje opět skupinu mučedníků s ústřední postavou s prokreslenější tváří a palmovou ratolestí v ruce, jak kráčí po chrámové dlažbě potřísněné krví před zástupem spolubratří.[35, 36, 37]

4.2.7. René Vlasák (13. 6. 1970) – grafik, malíř, sochař, restaurátor¹⁸⁶

V letech 1989–1995 studoval na pražské Akademii výtvarných umění v ateliéru Dalibora Chatrného. Systematicky se kromě sochařství a malířství věnuje také restaurování, zejména pak kamenných plastik. Jeho realizace se nacházejí v České republice, Německu, Maďarsku a Slovensku.[38]

Specialitou René Vlasáka je restaurování svatojánských soch, kterému se věnuje již delší dobu, je garantem projektu Nepomuceno. Jde o společný projekt brněnské Vinné galerie a Adámkova vinařství z Višňové na Znojemsku. Z prodeje speciální edice vín Divo Ioani Nepomuceno spolufinancují rekonstrukci poničených soch Jana z Nepomuku. Pro Vinnou galerii v Brně také vyzdobil interiér originálními sgrafity.

Jednou z jeho realizací v sakrálním prostoru byla práce pro znovupostavený dřevěný kostel sv. Kateřiny v Ostravě-Hrabové, jeho rekonstrukce byla po požáru v roce 2000 dokončena v roce 2005. Při práci spolupracoval s ateliérem architekta Václava Štěpána. Je autorem řezaného reliéfu zdobícího čelní stranu retabula z masivního dubu. Výtvarné řešení retabula je inspirováno křídlovými oltáři typickými pro dobu výstavby kostela, který vznikl nejspíše ve 14. století. Při zavření působí zvenčí jakoby pevně uzavřen ve skořepině. Motiv řezby je odvozen z kola atributu sv. Kateřiny a poukazuje na její mučednictví. Kolo bylo abstrahováno a použito násobně, vytvořilo tak zdání mříže rozpínající se v čase. René Vlasák je také autorem deskové malby skryté uvnitř. Malba provedená technikou tempery je složena z pěti částí, větší střední desky s ústředním motivem Sv. Kateřiny rozjímající nad utrpením Krista v podobě kalicha s jeho krví a vítězným Kristem, jenž žehná a čtyřmi scénami na bočních křídlech znázorňujícími příběh

¹⁸⁶ Alena Malá: Vlasák René. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců XX. Vil–Vz 1950–2009. Ostrava 2009, 74–75.

života sv. Kateřiny.¹⁸⁷ [39] Soutěže na beatifikační obraz se účastnil dvanácti malými studii kompozice a výsledným návrhem většího formátu, jenž doplnil dvěma skicami detailu, postavou mučedníka a podobou Krista na kříži. Zvolil kompoziční řešení vycházející ze vztahu horizontál a vertikál, kde kompozičním i myšlenkovým středem obrazu je kříž s Kristem, který obklopují protáhlé typizované postavy mučedníků s palmovou ratolestí. Výjev připomíná důležitost kříže pro obrácení samotného sv. Františka. Součástí je také textová složka v horní části obrazu.[40]

4.3. Výstava Čtrnácti pražských mučedníků: Místo a příběh

Ve dnech 25. 9. až 25. 11. 2012 proběhla v ambitu kláštera Panny Marie Sněžné výstava pořádaná Provincíí bratří františkánů u příležitosti blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků, *Čtrnáct pražských mučedníků: Místo a příběh*. Koncept výstavy vytvořili: Petr Regalát Beneš OFM, Vilém Kabzan, Leona Matějková a Amáta M. Wenzlová.¹⁸⁸ Doprovodné texty připravili Petr Regalát Beneš a pro část věnovanou soutěži na vytvoření beatifikačního obrazu, Amáta M. Wenzlová.[41]

Výstava přiblížila historickou událost zavraždění Bedřicha Baichteina a jeho 13 druhů 15. 2. 1611. Zaměřila se na propojení místa a osob – postupně popisuje jednotlivá místa: kostel, přízemí konventu, 1. patro konventu, krov kostela a věžičku, kde bratři našli smrt a co asi prožívali v posledních chvílích. Připomíná i jejich národnost a strohé informace, které o nich víme. Za použití pravděpodobně nejstarších vyobrazení bratří s atributy jejich mučednické smrti z knihy P. Jeronýma Strassera *Illustré martyrium*,¹⁸⁹ byl každému věnován samostatný panel, opět se všemi informacemi. Mezi nejdůležitější exponáty patřila dochovaná cenná relikvie, kasule Jana Martineze, zapůjčená z Vídně, ve které byl zabit krátce poté, co sloužil mši svatou. Zároveň byly prezentovány výsledky antropologického výzkumu vyzdvižených ostatků a archeologického výzkumu místa hrobu mučedníků u oltáře sv. Petra z Alcantary. Ve skleněných vitrínách byly k vidění staré tisky i novější publikace k tématu z archivu Provincie bratří františkánů. Výstava také představila veřejnosti skici ze soutěže na vytvoření beatifikačního obrazu od všech zúčastněných autorů. Záměrně zde nebyla zveřejněna vítězná podoba beatifikačního obrazu Čtrnácti pražských mučedníků, ta byla odhalena až při slavnostním obřadu v katedrále sv. Víta 13. 10. 2012.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Marek ŠTĚPÁN: Kostel vstal jak Fénix z popela, http://www.christnet.cz/clanky/3524/kostel_vstal_jak_fenix_z_popela.url, vyhledáno 28. 4. 2013; <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=702>, vyhledáno 28. 4. 2013; http://www.chramy.cz/index.php?p_page=3, vyhledáno

¹⁸⁸ Petr Regalát Beneš OFM, archivář; Vilém Kabzan, výtvarník; Leona Matějková, členka SFRĚ; Amáta M. Wenzlová zaměstnanec provincie.

¹⁸⁹ Vyobrazení viz [3].

¹⁹⁰ Tomáš KUTIL: Mučedníky představuje i výstava. In: Katolický týdeník, č. 41, 2012, 10; <http://www.pragamartyres.eu/>, vyhledáno 8. 1. 2014.

4.4. Realizovaný obraz

4.4.1. Obraz Čtrnáct pražských mučedníků

Autorem obrazu Čtrnáct pražských mučedníků je uznávaný akademický malíř a vítěz výběrového řízení Tomáš Císařovský.¹⁹¹ [42] Jeho návrh přesvědčil komisi jednoznačným významem a intenzivním emocionálním působením. Obraz v symbolické rovině odkazuje na tragickou historickou událost mučednické smrti bratří františkánů dne 15. 2. 1611. Dílo vznikalo v období od poloviny června do konce srpna 2012. [43]

Dominantou obrazu je skupina čtrnácti bratří františkánů. Realizaci předcházely pečlivé a podrobné přípravné studie uhlím, jak celkové kompozice, tak jednotlivých portrétů. Klíčovou otázkou během příprav definitivní verze obrazu bylo hledání podoby jednotlivých tváří. Při pohledu do historie malířství, nalézáme i u největších mistrů, kteří malovali skupinové portréty jednotnou typizací. Císařovský se však rozhodl dát každému z bratří vlastní osobitost. Využil k tomu prostudované materiály o osudu bratří během posledních hodin jejich života. Při malování finálního obrazu postupně zpřesňoval a hledal kompoziční vztahy. Skupinu si nejdříve rozdělil podle hierarchie postavení bratří v klášteře, podle národnosti a také podle okolnosti jejich smrti. [44] Rozhodl se dát postavám františkánů nadčasovou podobu. Nejvíce pozornosti věnoval nejdůležitějším postavám: Bedřichu Bachsteinovi a oběma kněžím na krajích skupiny, Bartoloměji Dalmasonimu a Janu Martinezovi. Komunita mučedníků pocházela nejen z území dnešní České republiky, ale i ze Španělska, Francie, Itálie, Německa a Holandska. Každá z namalovaných tváří nese jednu z mnoha emocí, kterými byli jistě zasaženi během svých posledních chvil. Fyziognomie je jedinečná a osobitá, vidíme lidské tváře s vlastní individualitou, která je umělcovou obrazovou licencí.¹⁹²

Obraz Čtrnáct pražských mučedníků zobrazuje semknutou skupinu čtrnácti postav bratří františkánů v jednotném řeholním rouchu, hnědé plátěné kutně převázané provazovým cingulem. V popředí skupiny je postava Bedřicha Bachsteina, jenž má rozpražené ruce, stojí v rozhodném postoji před svými spolubratry v gestu nenásilí, které máme vnímat ne jako symbol odporu, ale jako gesto modlitby a odevzdání se do rukou Božích. Po pravici má Bartoloměje, po levici na okraji Jana Martineze s gestem rukou sepjatých k modlitbě. Za nimi stojící Jan Rode má rovněž sepjaté ruce a výraz soustředěné modlitby. Ve výrazu ostatních tváří se zračí údiv, zděšení, strach, ale i smíření a odevzdání se Bohu. Vzadu stojící Kryštof ukazuje rukou vzhůru směrem k holubici. Celá skupina postav se nalézá uprostřed plátna a ze všech stran na ni útočí čtyři mohutní ptáci – havrani s rozepjatými křídly. Černí havrani, tradiční symboly zla, krutosti a smrti, poukazují na blížící se konec. Nad hlavami postav vidíme vzhůru směřující zelenou ratolest, symbol mučednictví. Můžeme ji však také vnímat jako atribut vítězství a života. Nad všemi se vznáší bílá holubice Ducha svatého. Představuje alegorii církve, je také symbolem oběti, pokory, prostoty, čistoty a zmrtvýchvstání.

Atmosféru obrazu dotváří barevný přechod pozadí od červené ve spodní části, směrem vzhůru k oranžové přecházející do zářící žluté kolem holubice. Červená barva zde symbolizuje především utrpení a mučednictví. Celý výjev se v horní části otevírá směrem do věčnosti. Žlutá barva je v křesťanské tradici spojovaná s radostí, stálostí ve víře

¹⁹¹ Viz medailonek 4. 2. 1.

¹⁹² Pavel Lagner: Obraz blahoslavených Čtrnácti pražských mučedníků Tomáše Císařovského, 2012, http://pms.ofm.cz/14_obraz_pl.html, vyhledáno 12. 4. 2013; osobní korespondence s T. Císařovským.

a slávou Boží. Na obraze chybí tradiční zobrazení svatosti v podobě svatozáře nad hlavou, postavy však obklopuje světlá aura.

Obraz je namalován technikou olejomalby na plátně. Konečný rozměr obrazu činí 1950 x 2800 mm a je z jednoho kusu čistě lštěné látky. Autorkou návrhu technického řešení rámu pro obraz je architektka Martina Portyková, kterou oslovila pracovní skupina pro přípravy blahořečení v květnu 2012. V té době již bylo známé přibližné umístění obrazu na jižní stěně kostela a poměr stran plátna. Nebyla ještě známa definitivní velikost a také nebyl předem určen materiál pro zhotovení rámu. Portyková ve svém návrhu podpořila dojem nekonečného pozadí obrazu tím, že šikmá zkosená část rámu ustupuje za rovinu plátna. Rám tak jakoby otevírá plochu obrazu dále do prostoru namísto obvyklého uzavření. Důležitou součástí návrhu je i řešení instalace na stěnu. Dojem vertikálního pohybu vzhůru pomáhá vyvolat celkové naklonění obrazu od stěny. V horní části je odkloněn třicet centimetrů ode zdi. V první fázi byl, vzhledem k záměru autorky použit surový materiál navozující dojem rezavého železa, konzultován návrh z Cortenu.¹⁹³ Jedná se o často používaný materiál, který je ohýbaný a šroubovaný na připravenou ocelovou konstrukci. Po zvážení možností opracovatelnosti materiálu a celkového množství potřebného času na realizaci, bylo od tohoto návrhu upuštěno a hledala se nová řešení. Výsledný návrh dřevěného rámu s krycí lištou zpevněnou ocelovými příložkami byl realizován ze smrkového dřeva potaženého zpatinovaným měděným plechem. Plátno bylo upevněno na napínacím rámu a vsazeno zezadu pomocí došroubovaných ocelových příložek. Konečný vnější rozměr rámu je 229 x 314 cm.¹⁹⁴ Realizaci provedla firma Houska & Douda – pasířství.¹⁹⁵

V kostele Panny Marie Sněžné je obraz umístěn na jižní stěně nad římsou.[45] Na tomto místě předtím visel obraz Vidění sv. Františka v kapli Porcinkule, který byl původně v nástavci hlavního oltáře.¹⁹⁶

Pokud máme zhodnotit obraz, jde o celistvé dílo obsahující mnoho významů, odkazuje na historickou událost a význam mučednické oběti. Vnímáme také ztvárnění smrti jako významného předělu na cestě k vykoupení. Skutečnou hodnotu díla od Tomáše Císařovského, prokáže čas.

¹⁹³ Corten – druh patinující oceli; nízkolegovaná ocel.

¹⁹⁴ Korespondence s M. Portykovou; Příloha D – Martina Portyková: Návrh rámu pro beatifikační obraz.

¹⁹⁵ HOUSKA & DOUDA s.r.o. viz <http://www.houska.cz/>.

¹⁹⁶ Vidění sv. Františka v kapli Porcinkule z roku 1649-1651.

5. Umělecké předměty

5. 1. Relikviář

Během příprav beatifikace byly v kapli svatého archanděla Michaela u Panny Marie Sněžné v Praze, dne 11. 7. 2012, vyzvednuty ostatky pražských mučedníků. Po zhodnocení stavu původní dubové schránky bylo rozhodnuto vytvořit nový relikviář.[46, 47]

Za tímto účelem byla oslovena architektka Martina Portyková, která pracovala jako architektka pro provincii již od března 2011, nejdříve na úpravách západní fasády kláštera Panny Marie Sněžné, v průběhu roku pak na architektonických úpravách refektáře a navazujících prostor. Později také provedla úpravy kaple sv. archanděla Michaela. Martina Portyková v této době zpracovávala i návrh na rám beatifikačního obrazu. Zadání schránky na ostatky pražských mučedníků mělo splňovat představu díla jednoduchého archetypálního tvaru z ušlechtilého materiálu, bez zdobení, pouze s prostým nápisem a křížem. Návrh tvaru nového relikviáře vychází z tradice tzv. domečkových relikviářů, respektuje podmínky zadání ohledně velikosti, umístění a přenášení. Realizovaný rozměr 57 x 100 x 82,3cm odpovídá požadavku uložení relikviáře do původního místa v oltáři sv. Petra z Alcantary v kapli sv. archanděla Michaela, umožňuje také přenášení na nosítkách z katedrály sv. Víta použitých při slavnosti blahorečení.[48]

Relikviář s otevírací střešou na speciálních pantech je vyroben z tří set let starého dubového dřeva tradiční technologií za použití spojů na ozuby.¹⁹⁷ Vzhledem k vlastnostem dubového dřeva byla zvolena povrchová úprava voskováním. Výrobu provedla firma Radka Řípy Truhlářství Chmela-Řípa s.r.o. z Petrovic na Havlíčkobrodsku. Hladký dřevěný povrch schránky zdobí pouze bronzové nápisy a reliéfy. Levá strana upomíná na významná data: 15. II. AD 1611 – 13. X. AD. 2012, pravou stranu pak zdobí nápis: XIV. MARTYRES PRAGENSES OFM. Na přední stranu byl na přání bratří umístěn medailon o průměru 260 mm s reliéfem Madony s dítětem, realizovaný podle návrhu sochaře Michala Moravce. Námět vychází z mozaiky umístěné na západním průčelí kostela Panny Marie Sněžné.¹⁹⁸ Zadní stranu zdobí čtrnácticípá hvězda o průměru 160 mm. Počet paprsků odkazuje k počtu mučedníků, současně motiv hvězdy nese v křesťanské ikonografii jak mučednický, tak oslavný význam. Ve vrcholech předního i zadního štítu jsou zapuštěny křížky z patinované mosazi, jsou dílem Aloise Lebký z Prahy.

Dovnitř relikviáře byla nově umístěna schránka z olověného plechu. Podle návrhu Petra Tylínka byla vyložena textilní vystýlkou z dvouvrstvého režného lnu a červeného acetátového hedvábí. Autor realizaci sám provedl. Po vložení ostatků do schránky k nim byla přiložena nová autentika v pouzdře z plexiskla.¹⁹⁹ Autentika dokládá pravost ostat-

¹⁹⁷ Spojení na ozub – na konci ploch určených pro spojení se vyřezou ozuby konického nebo čtvercového tvaru, které do sebe vzájemně zapadají.

¹⁹⁸ Mozaika na průčelí kostela z roku 1900 od českého malíře a mozaikáře Viktora Foersterera představuje Pannu Marii znázorněnou jako *Salus populi romani* - Spása římského lidu, upomíná tak na asi nejslavnější mariánský obraz v Římě, mozaiku na bazilice S. Maria Maggiore.

¹⁹⁹ Text autentiky v italštině: Nel nome del Signore. A tutti coloro che vedranno questa lettera, noi sottoscritti facciamo fede e attestiamo nel Signore, che la presente cassa contiene le reliquie dei Beati martiri Federico Bachstein e compagni. L' 11 luglio 2012, la commissione costituita dall'Arcivescovo di Praga, il cardinale Dominik Duka, ha aperto l'altare di S. Pietro d'Alcantara nella cappella di S. Michele, nella chiesa di S. Maria della Neve in Praga. Dopo aver aperto la cassa, le ossa, in essa presenti, sono state esaminate presso l'Istituto antropologico del Museo Nazionale di Praga. L'autentica della ricognizione precedente effettuata nell'anno 1677 e depositata nell'Archivio Nazionale di Praga, fondo Francescani, Le ossa state con riverenza inserite in

ků blahoslavených mučedníků Bedřicha Bachsteina a jeho druhů vyzdvižených z oltáře svatého Petra z Alcantary, v kapli svatého Michala v kostele Panny Marie Sněžné v Praze. Dále uvádí, že kostmi se zabývali v antropologickém ústavu Národního muzea v Praze, a že autentika z roku 1677 byla po restaurování uložena do Národního archivu v Praze.

V sobotu 13. října byl pak v kapli arcibiskupa před očima podepsaných nový relikviář uzavřen. Podepsáni jsou: Arcibiskup pražský, kardinál Dominik Duka, generální ministr José Rodriguez Carballo OFM, generální postulátor Giovangiuseppe Califano, provinciál Jeroným František Jurka a kancléřka Arcibiskupství pražského Marie Kolářová. Schránka byla zaletována, zapečetěna a uzavřena v dřevěném relikviáři. Vnitřní olověná schránka, bronzové nápisy a broušená bronzová hvězda jsou dílem Pasířství Monstrans Trutnov Milana Zdeňka.²⁰⁰

5. 2. Pamětní medaile

5. 2. 1. Realizace medaile²⁰¹

U příležitosti blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků bylo vyraženo 250 stříbrných a 50 tombakových medailí.²⁰² Návrh medaile provedla Milada Othová.²⁰³[49, 50] Sádrový model dodala Petru Kazdovi z medailérské dílny Triga – K.²⁰⁴ Zde zhotovili model z pryskyřice a na kopírce vyrobili ocelové razidlo. Následovala výroba negativních razidel a vlastních medailí. Průměr medaile činí 40 mm. Avers medaile tvoří motiv stigmatizované ruky sv. Františka umístěný do středu. Po obvodu je latinský nápis XIV MARTYRES PRAGENSES OFM. Revers medaile zdobí stylizovaná mučednická palma, jejíž listy dosahují samého okraje. Uprostřed je umístěno datum blahořečení 13. X. 2012 AD a po obvodu pak nápis BEATIFICATIO. Pouzdro s medailí obsahuje příložený certifikát s popisem.

AV: Stigmatizovaná ruka

Nápis: XIV MARTYRES PRAGENSES OFM

RV: Mučednická palma

Nápis: BEATIFICATIO 13. X. 2012 AD

Průměr: 40mm

Ražba: Petr Kazda Triga – K

gueta nuova cassa e il 13 ottobre 2012; nel giorno della Beatificazione solenne dei Martiri nella cattedrale di Praga, davanti ai nostri occhi, la cassa e statta impiombata. Dato in Praga, la cappella dell'Arcivescovado, il sabato 13 ottobre 2012. Arcivescovo di Praga, cardinal Dominik Duka; Ministro generale José Rodrigues Carballo; Postulatore Generale Giovangiuseppe Califano; Ministro provinciale Jeroným František Jurka; Cancelliere dell'arcidiocesi Marie Kolářová.

²⁰⁰ http://pms.ofm.cz/pics/2012_relikviar/index.html, vyhledáno 10. 3. 2014; František JEMELKA: Představená umělecká díla pro beatifikaci 14 mučedníků, 2012, <http://tisk.cirkev.cz/zdomova/predstavena-umelecka-dila-pro-beatifikaci-14-mucedniku/>, vyhledáno 10. 11. 2013; osobní korespondence s M. Portykovou.; Příloha D – Martina Portyková: Návrh relikviáře Čtrnácti pražských mučedníků.

²⁰¹ Medaile je zvláštní druh plastiky. Tato plastika se užívá i jako vyznamenání nebo díky své trvanlivosti je vydávána jako připomínka významné události či výročí.

²⁰² Tombak je označení slitiny mědi (84 - 90 %) a zinku (10 - 16 %), tedy mosazi s vyšším obsahem mědi.

²⁰³ Milada Othová viz medailonek 5. 2. 2.

²⁰⁴ Triga – K, rodinná zlatnická a medailérská dílna v Praze; www.triga-k.cz.

Do prodeje byla dána část nákladu stříbrných medailí (150 kusů), ostatní byly určeny jako dar pro papeže Benedikta XVI., kardinála Angela Amata a další významné osobnosti. Všech 50 kusů tombakových medailí bylo dáno do prodeje. Medaile se prodávaly v plastovém pouzdru spolu s certifikátem.²⁰⁵

5. 2. 2. Milada Othová (1. 10. 1944 Brno) medailérka, sochařka, výtvarnice²⁰⁶

Jedna z nejvýznamnějších českých medailérek podílející se na současné podobě medaile. Křehké, názorově bohatě odstíněné, intimně laděné plakety a medaile Milady Othové jsou skutečnou poctou technice, kterou umí zcela využít. [50]

V letech 1958–1962 studovala Střední odbornou školu výtvarnou,²⁰⁷ od roku 1962 pokračovala na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze pod vedením J. Malejovského, J. Nušla a J. Kavana. Po absolvování v roce 1967 v Ateliéru užitého sochařství u profesora Jana Kavana se zabývala pracemi pro architekturu, drobnou plastiku a medailérstvím. Věnuje se medailérství nejen na společenskou zakázku, ale převážně jako volné tvorbě. Její práce je námětově široká. Od ženských portrétů, ztvárnění všeobecných lidských problémů, směřuje k abstraktnímu vyjádření pozorované skutečnosti. Do díla promítá své vlastní pocity a způsob vidění světa. Její dílo je obrazem či spíše zhmotněním citových hnutí, vnitřních vizí a filozofujících úvah. Používá především nízký reliéf s měkkou modelací, který místy přerušuje grafickou rytou linií. Dojem něčeho tajemného či nevyřčeného vytvářím zaměřením na detaily vystupující z pozadí spolu s naznačením dějových a významových plánů.[51] Příležitostně se autorka věnuje drobné plastice, kde se orientuje na vytváření odlehčených konstrukcí. Občas zde ponechává zbytky sádry, a tím ještě podtrhuje křehkost formy. [52]

Od roku 1995 do roku 2001 pracovala jako odborný asistent v Ateliéru figurálního sochařství a medaile na Akademii výtvarných umění v Praze. V roce 2001 habilitovala prací „Reliéf.“ V letech 2002–2010 působila v Ateliéru figurálního sochařství a medaile jako docentka. V období 1994–2002 byla členkou realizačního týmu sympozia lití na ztracený vosk. Je členkou Asociace umělců medailérů, Umělecké besedy a skupiny Trojkolka.²⁰⁸ Od roku 1977 se účastní všech významných celostátních přehlídek a celosvětových přehlídek FIDEM, v roce 2009 například v Uherském Hradišti.²⁰⁹

Výstavy samostatné – výběr:

1994 Milada Othová – reliéfy, medaile, plakety a plastiky, Moravská galerie v Brně

1996 Trojkolka, Múzeum mincí a medailí, Kremnica, Slovensko

2002 Trojkolka i gośc, České centrum, Varšava

²⁰⁵ Cena stříbrné je 3000 Kč, cena tombakové je 400 Kč, k dostání např. v Knihkupectví Paulínky, Jungmannovo nám. 18, Praha 1; http://pms.ofm.cz/14_medaile.html, vyhledáno 10. 3. 2014; osobní korespondence s M. Othovou.

²⁰⁶ Alena MALÁ: Othová Milada. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců X. Nov–Pát 1950–2002, Ostrava 2002, 238; NEČVU 1995 (N–Ž); osobní korespondence, <http://abart-full.artarchiv.cz>; <http://medaile-uh.blog.cz/0710/milada-othova-realizacni-tym-do-r-2002> vyhledáno 15. 6. 2013.

²⁰⁷ Dnes Výtvarná škola Václava Hollara, Praha

²⁰⁸ Trojkolka založena v roce 1994 – členové: Milada Othová, Michala Vitanovský, Jiří Vlach.

²⁰⁹ <http://www.medaileri.info/>; Fédération Internationale de la Médaille d'Art, <http://www.fidem-medals.org>.

- 2005 Tvar významu, Múzeum mincí a medailí, Kremnica, Slovensko
 2011 Milada Othová: Reliéfy, Galerie u Lávký, Praha

Společné výstavy – výběr:

- 1999 I. Bienal internacional de Medalha contemporanea do Seixal, Portugalsko
 1995–2000 Svět české mince a medaile, Vlašský dvůr, Kutná Hora
 2005 Umělecká beseda: Pocta Václavu Rabasovi, Galerie Václava Rabase, Rakovník
 2007 Menschen, Orte-hier und nebenan. Medaillenkunst aus Tschechien und Deutschland, Milada Othová, Jiří Harcuba, Luděk Havelka, Peter Gotz Guttner, České centrum, Drážďany
 2007 Členská výstava Umělecké besedy, Novoměstská radnice, Praha
 2007 Členská výstava Umělecké besedy, Galerie výtvarného umění v Mostě, Most
 2009 Mezinárodní sympozium lité medaile, plakety a drobné plastiky 2009, 1. Turnus, Uherské Hradiště
 2010 Umělecká beseda: Pocta Bohuslavu Reynkovi, Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě, Havlíčkův Brod

5. 3. Pamětní grafický list

Autorem předlohy grafického listu je Václav Sokol.²¹⁰ Byl osloven komisí vyzvané soutěže po prvním kole, aby použil jeden ze svých návrhů na beatifikační obraz.²¹¹ [54]

Kresbu tvoří abstrahovaná podoba společného hrobu čtrnácti mučedníků jakoby v zástupu směřujících k úběžníku tvořeného prostým křížem. Kolem temných siluet bratří prozařuje aura svatozáře. Umělec pracuje s omezenou barevnou škálou, tmavá hnědá zastupuje prostou barvu františkánského řeholního roucha a karmínová červená symbolizuje barvu krve a mučednictví. Kresba o rozměrech 175 x 390 mm je vložena do desek z ručního papíru v typické krémové barvě. Desky s kresbou ještě chrání pouzdro ze silnějšího kartonu ve stejné barvě. Na vnější levé straně desek je znak používaný Provincií bratří františkánů – trigram monogramu Krista ve slunci IHS.²¹²

²¹⁰ Václav Sokol viz medailonek 4. 2. 3.

²¹¹ JEMELKA 2012.

²¹² Znak IHS ve slunci podle gotické šablony navrhl výtvarník Radek Brož.

Na pravé vnější straně je text v tomto znění:

NA PAMĚŤ
STALETÍMI OČEKÁVANÉHO
BLAHOŘEČENÍ
ČTRNÁCTI
PRAŽSKÝCH MUČEDNÍKŮ
FRANTIŠKÁNŮ
BEDŘICHA BACHSTEINA
A DRUHŮ
V PRAZE DNE 12. ŘÍJNA LP 2012

IN MEMORIAM
PER SEacula EXPECTATAE
BEATIFICATIONIS
XIV (QUATTUORDECIM)
MARTYRUM
FRANCISCANORUM
PRAGENSIIUM
FRIDERICI BACHSTEIN
ET SOCIORUM
PRAGAE DIE 13. OCTOBRIS A.D. MMXII

6. Oslavy a další umělecké předměty

6. 1. Výroční památka

První slavení výroční památky již blahoslavených Čtrnácti pražských mučedníků se uskutečnilo 15. 2. 2013.²¹³

V kostele Panny Marie Sněžné v Praze se konala křížová cesta a mše svatá. Poté proběhla modlitba u hrobu františkánských mučedníků v kapli sv. Michaela archanděla a setkání v refektáři kláštera. Hlavním celebrantem mše byl apoštolský nuncius v České republice arcibiskup Mons. Giuseppe Leanza.²¹⁴ Mše byla sloužena v českém jazyce s promluvou v italštině. Před oltářem byla speciálně pro tuto příležitost vystavena kasule O. Jana Martineze zapůjčená z Vídně.²¹⁵[55]

V roce 2014 na výročí mučednické smrti Bl. Bedřicha Bachsteina a jeho druhů proběhlo u Panny Marie Sněžné posvěcení a představení nového relikviáře s ostatky bratří. Slavnostní mši svatou celebrouval arcibiskup Herkulan Malčuk OFM z Ukrajiny.²¹⁶ Po mši svaté následovala pobožnost u hrobu mučedníků a poté neformální setkání v refektáři kláštera. V den památky mučedníků se na faře sešla v odpoledních hodinách ke svému jednání národní rada Sekulárního františkánského řádu v České republice.

6. 2. Umělecké předměty

Nový relikviář Čtrnácti pražských mučedníků posvěcený 15. 2. 2014 v kostele Panny Marie Sněžné v Praze je vyroben z kamene, dřeva a kovu.[56]

Relikviář ve tvaru hvězdy se čtrnácti cípy, symbolizující mučedníky je vysoký 570 mm. Vznikl překrytím vnější osmicípé a vnitřní šesticípé hvězdy. Plocha hvězdy je vyplněna broušeným jaspisem, polodrahokamem z naleziště v Ciboušově v Krušných horách, okraje jsou z pozlaceného kovu. V každém cípu je umístěna kapsule s ostatkem, je přikryta polokoulí broušeného horského křišťálu a zapečetěna pečeti postulátora řádu františkánů. Uprostřed hvězdy je kruhová destička z obou stran osazená malými českými granáty a pozlaceným křížkem.²¹⁷ Zadní strana hvězdy je zhotovena z olivového dřeva, pod ním je umístěna latinsky psaná autentika s podpisem postulátora řádu františkánů.²¹⁸ Všechny kapsule jsou ze zadní strany přichyceny krapnou,²¹⁸ v té je umístěn kámen pocházející z různých zemí Evropy, ze kterých pocházeli blahoslavení bratři. Noha relikviáře je vyrobena z dioritu,²¹⁹ nodus z růžového kamene z Assisi symbolizu-

²¹³ Kongregace pro bohoslužbu a dohled nad udělováním svátostí potvrdila dne 7. 11. 2012 české texty Bl. Bedřicha Bachsteina a druhů, mučedníků, pro slavení jejich nezávazné památky v pražské arcidiecézi, stanovené na den jejich mučednické smrti, 15. února. Dostupné na <http://www.apha.cz/nezavazna-pamatka-bl-bedricha-bachsteina-a-druhu-mucedniku>.

²¹⁴ Mons. Giuseppe Leanza byl také přítomen při slavení výročí smrti ještě neblahoslavených bratří 15. 2. 2012.

²¹⁵ Kasule O. Jana Martineze viz 2.2. Relikvie a úcta.

²¹⁶ Herkulan Malčuk OFM, arcibiskup kyjevsko-žitomírský.

²¹⁷ Na výrobě se podílel M. Hejral, designér, výrobce šperků, Granát, družstvo umělecké výroby Turnov. <http://www.granat.eu/>.

²¹⁸ Krapna – způsob usazení kamene na přichytky.

²¹⁹ Diorit – hlubinná vyvřelina, podobná žule.

jící zde františkánství.²²⁰ Kruhový podstavec relikviáře je z carrarského mramoru a nese vyrytý latinský nápis *BEATI XIV MARTYRES PRAGA AD 1611*.²²¹ Na podobě návrhu relikviáře se podílela Leona Matějková, členka SFŘ. Výrobu zajistil Ivan Houska z pařířství HOUSKA & DOUDA.²²²

V rodišti jednoho ze Čtrnácti pražských mučedníků, vikáře konventu u Panny Marie Sněžné O. Bedřicha Bachsteina, v obci Horní Pěna u Jindřichova Hradce byl v roce 2013 instalován obraz od mladé malířky Anežky Bartonšíkové.²²³ Olejomalba o rozměrech 93 x 133 cm byla umístěna v kapli sv. Kříže ve farním kostele sv. Michaela archanděla.²²⁴ Obraz představuje polopostavu O. Bedřicha Bachsteina se svatozářím ve františkánském hábitu s palmovou ratolestí v ruce, symbolem mučednictví. V pozadí rozeznáme stavbu kostela Panny Marie Sněžné. Výjev lemuje malovaný ornamentální dekor s nápisovou tabulkou Bl. Bedřich Bachstein. V pravém dolním rohu je signatura autorky s vřočením.[57]

Ve stejném kostele je na mariánském oltáři také umístěna zarámovaná reprodukce beatifikačního obrazu Čtrnáct pražských mučedníků od Tomáše Čisařovského o rozměru 69,5 x 94,3cm.²²⁵ Obraz zde umístili bratři františkáni 15. 2. 2013 v den výroční památky.

Farní kostel sv. Michaela archanděla v Horní Pěně získal od provinciála františkánského řádu v Praze ostatky blahoslavených bratřů.²²⁶ Relikvie jsou uloženy v okrouhlém medailonu, pod ním je autentika o pravosti ostatků.²²⁷ Obojí je umístěno pod sklo a zarámováno.[58] Instalaci navrhl místostarosta obce Horní Pěna kostelník Jaroslav Kubát. Zhotovením byl pověřen akademický sochař pan Krninský. Vznikl tak relikviář o rozměrech 36 x 43,5 cm. Umístění nedaleko obrazu Bl. Bedřicha Bachsteina v kapli sv. Kříže stanovil vikář P. Ivo Valášek. V den výroční památky 15. 2. 2014 byl slavnostně posvěcen farním vikářem z Jindřichova Hradce P. Jiřím Špiříkem.²²⁸

²²⁰ Tento kámen používaly ke stavbě sestry trapistky z Poličan pro trapistický klášter Naší Paní nad Vltavou v Poličanech. Základní kámen kláštera v Poličanech byl položen v srpnu 2008. <http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=1330>.

²²¹ Osobní korespondence s br. Petrem Regalátem Benešem OFM.

²²² HOUSKA & DOUDA s.r.o. viz <http://www.houska.cz/>

²²³ Studentka Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze, obor Užitá malba; osobní korespondence s A. Bartonšíkovou.

²²⁴ K instalaci došlo před dětskou vikariátní poutí, která proběhla 25. 5. 2013. Obraz vznikl jako dar farnímu kostelu.

²²⁵ Tisk vydaný v omezeném nákladu Provincií bratřů františkánů u Panny Marie Sněžné v Praze.

²²⁶ Provinciál Jeroným František Jurka OFM.

²²⁷ Text autentiky: Fr.IOANNES IOSEPHUP CALIFANO Provinciae seraphicae sancti francisci assisiensis Ordinis fratrum minorum postulator generalis Omnibus has litteras inspecturis fidem facimus ac testamur, nos, vi muneris nostrii, ab authenticis reliquiis particulam sacram desumpsisse ex ossibus BB. Friderici Bachstein et XIII Sociorum MM ex ordine fratrum minorum. Eamque collocavisse in theca metallica formae rotundae bene clausa ac funiculo serico rubri coloris colligata et sigillo nostro signata. In quorum fidem has Litteras, subscriptas sigilloque nostro maiori munitas, remisimus. Datum Romae, ad S. Mariam Mediaticem, Die 13 Mensis Octobris A. D. 2012 In Festivitate Beatificationis. Text dokládá, že ostatky byly odebrány v roce 2012, kdy s nimi bylo manipulováno.

²²⁸ Osobní korespondence s kostelníkem v Horní Pěně Jaroslavem Kubátem.

Závěr

V bakalářské práci *Umělecké předměty vzniklé k příležitosti blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků* se podařilo zachytit důležité momenty z příprav na slavnostní blahořečení. Popisuje umělecké předměty vzniklé k příležitosti blahořečení a seznamuje s podmínkami jejich vzniku, v době od léta roku 2011 až do vlastního obřadu vyhlášení Bedřicha Bachsteina a jeho třinácti druhů františkánů za blahoslavené.

Práce nejdříve seznamuje s tragickou událostí zavraždění čtrnácti františkánských bratří z kláštera Panny Marie Sněžné v Praze osudného dne 15. února 1611. Shrnuje a podrobně popisuje sled událostí a způsob mučednické smrti bratří, využívá přitom především závěrů badatelské práce K. Minaříka. Zmiňuje dochované relikvie a projevy úcty prokazované mučedníkům během staletí.

V části věnované vybraným historickým zobrazením seznamuje se zobrazeními Čtrnácti pražských mučedníků v souvislosti se záměrem práce: sledováním vzniku beatifikačního obrazu. Nezabývá se však výčtem všech dochovaných výtvarných památek, především pak ne dobovými grafikami, které zachycují útok lůzy na klášter a pohled na zabité řeholníky, ale zaměřuje se na reprezentativní zobrazení františkánů jako mučedníků s atributy světců. Daný výběr zahrnuje vyobrazení, poskytnutá účastníkům soutěže pro obeznámení s tématem Čtrnácti pražských mučedníků. Účelem bylo také ověřit, zda existují nějaká schémata či ustálený ikonografický typ pro postavy těchto mučedníků, kromě tradičního atributu palmové ratolesti a vavřínového věnce. Již od zobrazení v knize G. Blaník z roku 1777 je patrné formování typu obličeje. Kompozici užitou na grafice s původním označením IV., zaslanou do Říma již roku 1698, znázorňující řeholníky klečících na hrobě s nástroji umučení, anděli s korunami a výraznou stavbu kostela Panny Marie Sněžné v pozadí, mnohem později použil Augustin Vlček na obraze k výročí mučedníků v roce 1910.

Proces blahořečení Čtrnácti pražských mučedníků byl započatý již v roce 1677 a dovršen byl 13. října 2012. Důležitost dokumentace příprav a průběhu tohoto slavnostního obřadu se projeví v budoucnu při přípravách podobné události. K připomenutí toho, jak byly oslavy honosné v dřívějších dobách, slouží oslavy blahořečení a svatořečení Jana Nepomuckého v Praze, po vyhlášení v Římě. Jejich podoba z roku 1721 a 1729 se nám zachovala díky mědirytinám a podrobným popisům. Dnes můžeme obdobně vnímat dokumentační fotografie dostupné na internetu. O vnímání důležitosti události blahořečení ve společnosti, mluví i to, že se Česká televize rozhodla nabídnout přímý přenos divákům, a tak umožnila vznik archivního záznamu obřadu.

Zachycení podmínek vzniku beatifikačního obrazu Čtrnácti pražských mučedníků vyžadovalo poznání všech okolností předcházejících jeho vytvoření. Důležité bylo seznámení se, jak se zadavatelem, v tomto případě Provincii bratří františkánů zastoupenou architektkou Amátou M. Wenzlovou, členkou přípravné pracovní skupiny, tak s tvorbou všech účastníků výtvarné soutěže. Právě díky vstřícnému přístupu a poskytnutí množství materiálů Amátou M. Wenzlovou a později Petrem Regalátem Benešem OFM, členem konventu u Panny Marie Sněžné, bylo možné zachytit a trvale zdokumentovat důležité momenty a detailní průběh soutěže od oslovení konkrétních umělců, formování zadání, přes návrhy, výběr vítězného pojetí až k realizaci obrazu. Stejně bylo přistupováno i k dalším vzniklým uměleckým předmětům: relikviáři, pamětní medaili a grafickému pamětnímu listu. Podařilo se získat i návrhy a technické podklady od architektky Martiny Portykové, vztahující se k výrobě relikviáře, rámu obrazu a technickému zajištění banneru s reprodukcí obrazu Čtrnáct pražských mučedníků při obřadu

v katedrále. Dalším zhotoveným dílem je pamětní medaile. Vzhledem k malému počtu kusů ve stříbře a tombaku, i omezenému počtu medailí určených do volného prodeje, se brzy stane předmětem známým pouze z dokumentace. Obdobně je tomu i v případě pamětního grafického listu, který byl určen pouze omezené skupině osob. Za těchto okolností jen díky vhodnému načasování, bylo možné získat později nedostupné materiály a zachovat je do budoucna pro další badatele.

Všichni autoři realizovaných děl shodně říkají, byla to mimořádná, i když náročná práce, a takové možnosti si váží. Dále si cení dobré spolupráce s poučeným zadavatelem, jenž projevil respekt k umělci a jeho práci.

Tomáš Císařovský, autor beatifikačního obrazu, si od první chvíle vypsání konkurzu uvědomoval, o jak vzácnou malířskou výzvu se jedná, a že jde o událost, která si zaslouží veškeré jeho síly a zkušenosti. Vytčené nároky na reprezentativní formu a povahu zpracovávaného námětu, považoval v dnešní době za velmi obtížné, zvláště proto, že není mnoho obdobných děl, o jejichž formu by se mohl opřít. Byla to pro něj příležitost pracovat na něčem velmi výjimečném, se silným tématem, takovou příležitost má umělec většinou jen jednou za život. Nevnímal negativně ani odmítavé ohlasy, které jsou u takovýchto děl běžné.

Pohledy na obraz Čtrnáct pražských mučedníků se liší podle vnitřního očekávání každého z nás, bez ohledu na to, zda máme nějaké výtvarné vzdělání. Reakce na dílo nebyla vždy jednoznačná, a to jak mezi členy konventu, tak u návštěvníků kostela. Množství názorů a hodnocení, jak průběhu příprav a obřadu blahorečení, tak samotného beatifikačního obrazu byla zveřejněna ve farním zpravodaji farnosti u Panny Marie Sněžné a umístěna na webu. Předvídavým a správným krokem bylo uveřejnění textu kurátora Pavla Lagnera, člena výběrové komise, dostupného v době blahorečení volně v kostele a také stále na webu farnosti. Beatifikační obraz T. Císařovského je v jistém smyslu tradiční. Na rozdíl od řady jiných soutěžních návrhů, zobrazuje tváře všech čtrnácti bratří a dává každé z nich individuální výraz. Debaty o obrazu Čtrnáct pražských mučedníků ukazují v plné míře problémy a otázky, které musí řešit nově vznikající církevní umění. Je zejména potřeba vyvážit ikonografickou a výtvarnou složku díla. Od díla nemáme ještě náležitý časový odstup, a proto je na hodnocení způsobu a kvality výběru autora ještě brzy.

Stále je možné pokládat otázku, zda je dobré a přínosné oddělovat křesťanské umění, protože nechceme, aby tak nebylo převážně negativně hodnoceno v současné umělecké scéně. Církev, která se postupně od 19. století dostává mimo soudobý kulturní vývoj, hledá ve svých řadách umělce, kteří by naplnili její ideovou a někdy idealizovanou představu o umění. Přesto je současné umění v nejširším slova smyslu stále křesťanské, protože západní kultura vychází z principů zobrazení, které umožňuje tradice západního křesťanství. Také přijímáme myšlenku Jana Pavla II. z *Listu umělcům*, že veškeré autentické a s vážným úmyslem tvořené umění, je vždy jistým způsobem duchovní a odráží věčné spirituální hledání člověka. Tvorba je ve svém prožitku blízká víře, a tak se kultura i v dobách odklonu od církve, stává často jediným mostem vedoucím k vnímání náboženství skrze společný ideál hledání krásy.

Výsledek práce je třeba hledat v dokumentačním přínosu, který se myslím podařilo naplnit. Práce by mohla zastoupit shrnující publikaci, která dosud nevyšla. Během studia materiálů týkajících se problematiky vzniku nových uměleckých děl spjatých s církví, jsem se setkala s neucelenou a málo organizovanou formou dokumentace a následné veřejné prezentace.

Závěr práce a záměry do budoucna se tak zdají být zřejmé. Stojíme před obecným problémem dokumentace všech nově vzniklých uměleckých děl. Tato současná situace

mne inspirovala k myšlence na vytvoření specializované informační databáze sloužící k průběžné dokumentaci a archivaci informací o církevních zakázkách a projektech. Volně přístupnou databázi by využívaly instituce, laická i odborná veřejnost. Usnadňovala by práci nejen studentům a badatelům, ale také zadavatelům a výkonným uměleckým. Vznikl by prostor pro zveřejňování výzev a záměrů na vytvoření nových uměleckých děl. Současně by databáze měla obsahovat prezentace výtvarných umělců a uměleckých řemeslníků. Snadnější propojení mezi zúčastněnými by vedlo ke zlepšení komunikace a tím k celkovému zkvalitnění produkce a oživení výtvarné scény.

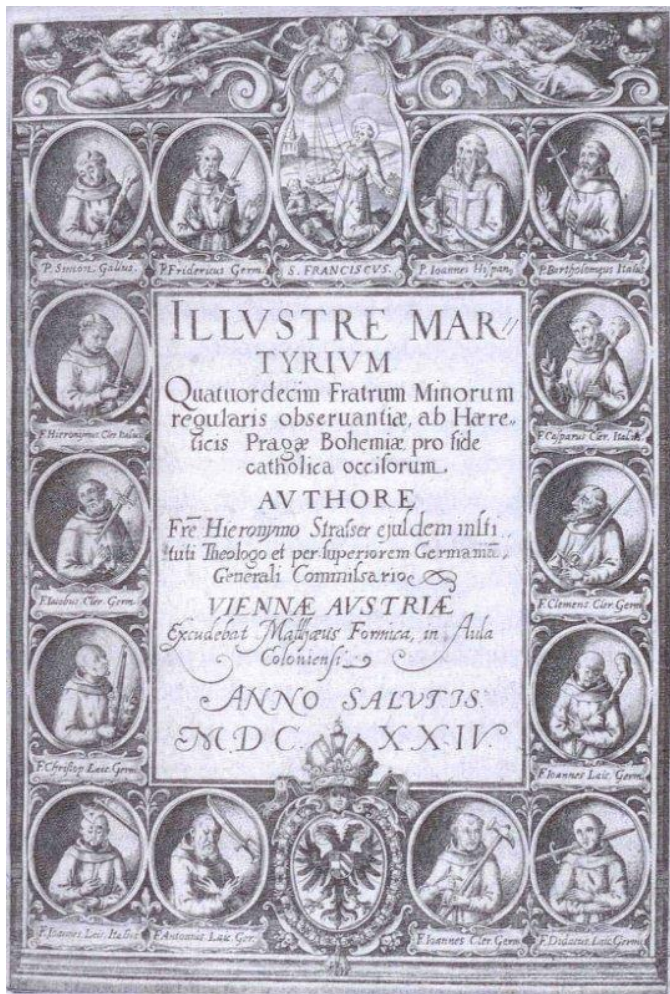
Obrazová příloha

1. Pohled na kostel a klášter u Panny Marie Sněžné v Praze

2. Kasule Jana Martineze, přední a zadní strana, 1600-1610

3. Titulní list z *Illustre martyrium* , 1624

4. Rytina zaslaná do Říma r. 1698

5. Rytina zaslaná do Říma r. 1698, původně označena IV

6. Pečeť kláštera u Panny Marie Sněžné v Praze z roku 1673

7. Rytina z knihy G. Blaníka z roku 1777

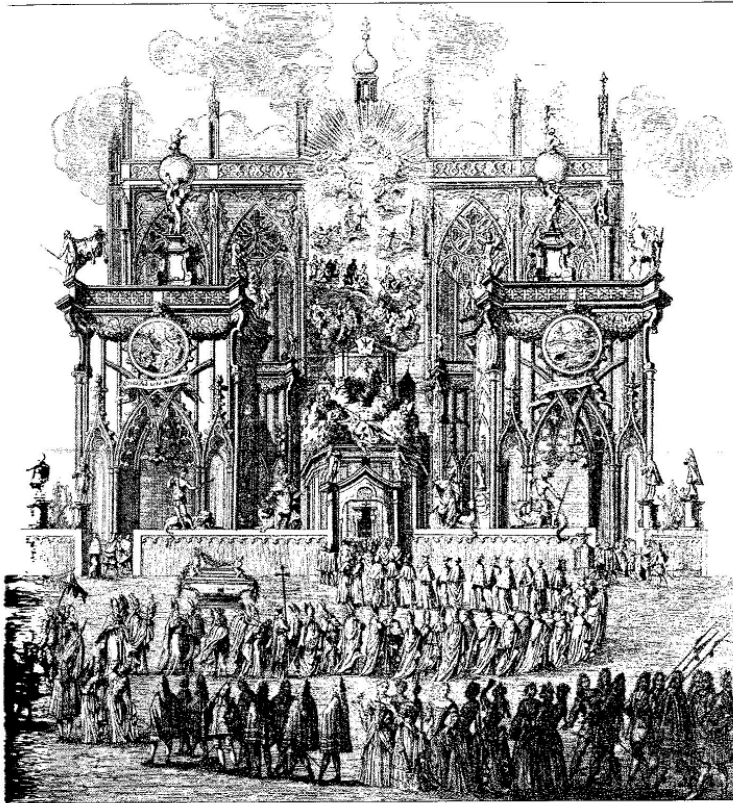
8. Zdirad Čech: Bedřich Bachstein, 1998–2003; Jan Martinez, 1998–2003

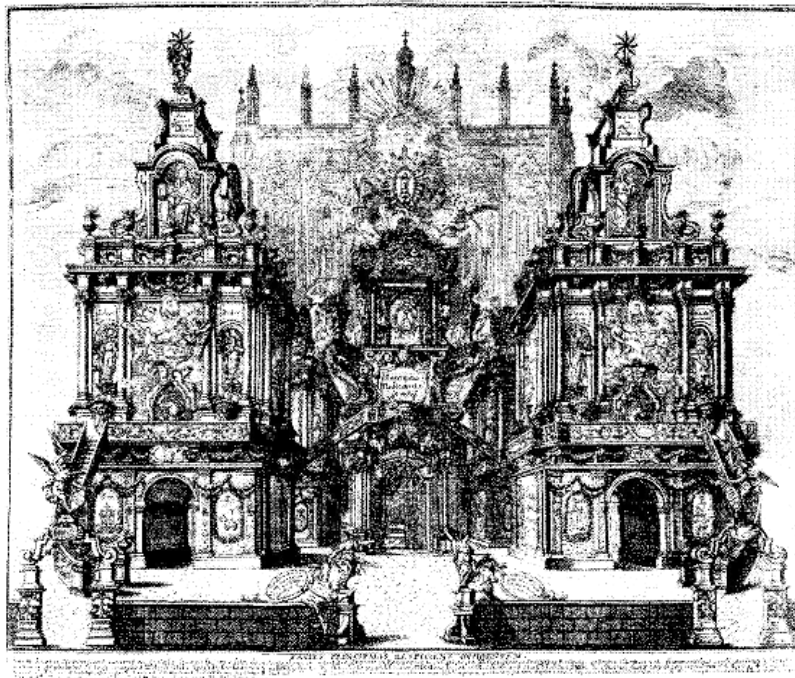
9. Výzdoba refektáře kláštera v Uherském Hradišti, detail

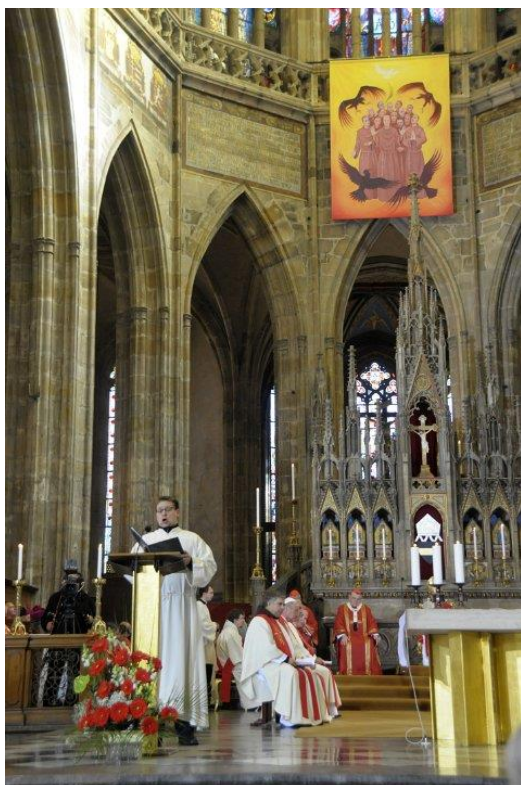
10. Augustin Vlček: XIV. mučedníků pražských, 1910

11. Oslavy blahorečení Jana Nepomuckého v Praze 1721

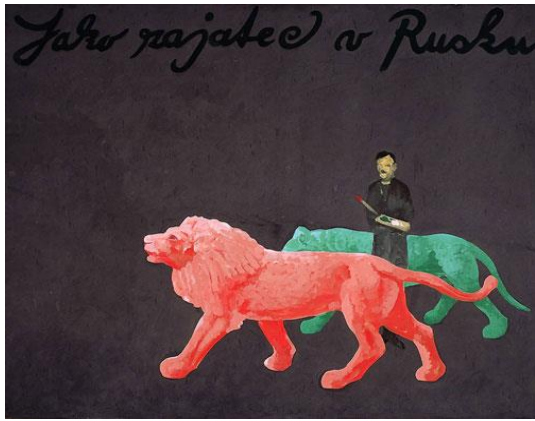
12. Oslavy svatořečení Jana Nepomuckého v Praze 1729

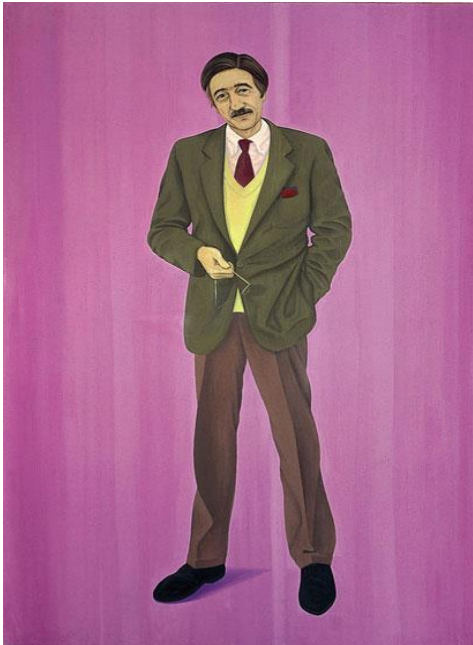
13. Banner – Čtrnáct pražských mučedníků, katedrála sv. Víta, 13. 10. 2012, Praha

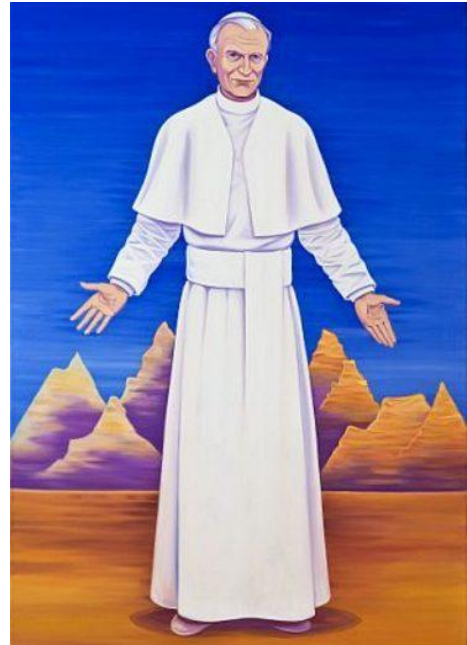
14. Relikviář Čtrnácti pražských mučedníků, katedrála sv. Víta, 13. 10. 2012, Praha

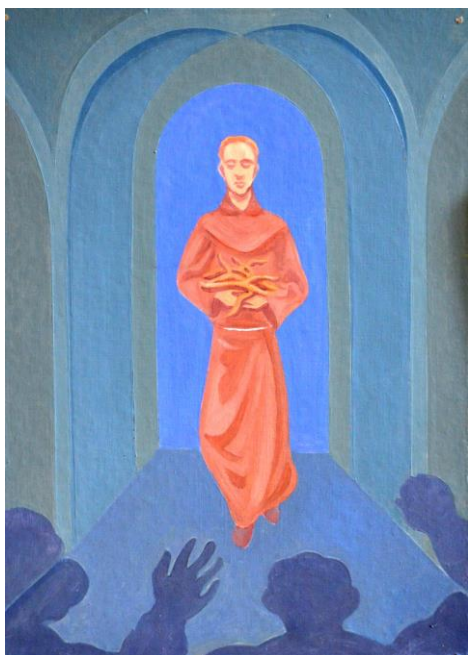
15. Tomáš Císařovský: Jako zajatec, z cyklu Z deníku dědy legionáře, 1988

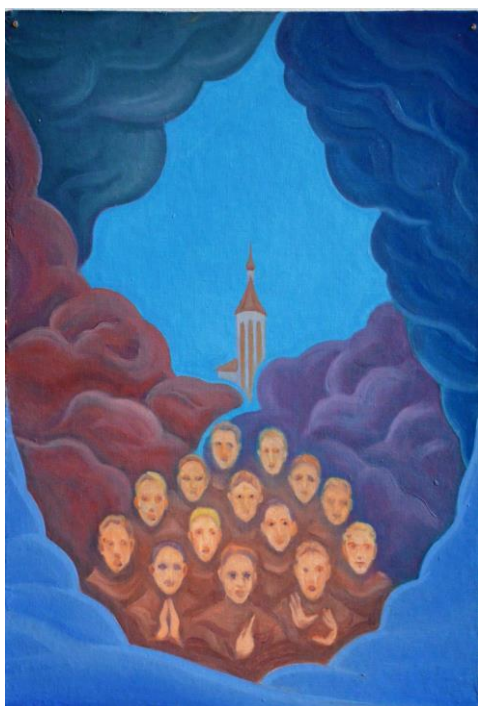
16. Tomáš Císařovský: Ernest Kolowrat, z cyklu Bez koní, 1995-96

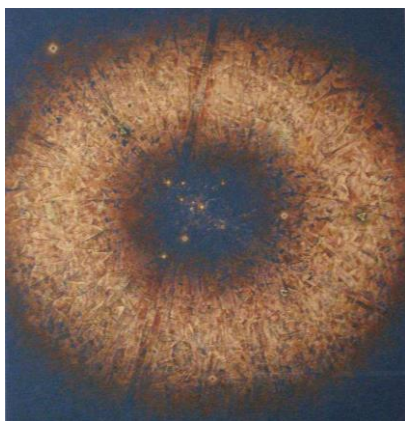
17. Tomáš Císařovský: Jan Pavel II., 2009, kostel sv. Ducha Ostrava-Zábřeh

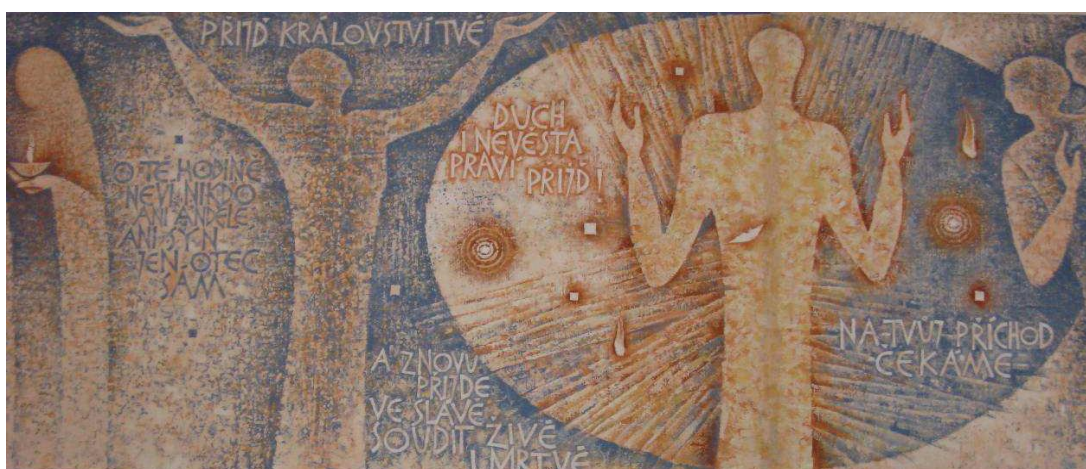
18. Tomáš Císařovský: Skica č. 1, Skica č. 2, 2012

19. Tomáš Císařovský: Skica č. 3, Skica pro II. kolo soutěže, 2012

20. Milivoj Husák: Nejsvětější srdce Ježíšovo – Cor Jesus, 1993 – 1994;
Oltářní kříž, 1993-1994, Biskupské gymnázium Brno

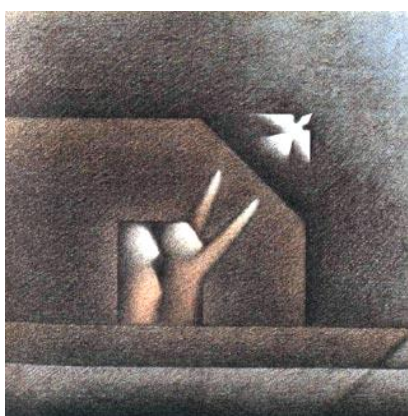
21. Milivoj Husák: Via Lucis, 1997, kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů,
Žabovřesky Brno

22. Milivoj Husák: sv. Jan Sarkander, 1995, kanonizační obraz

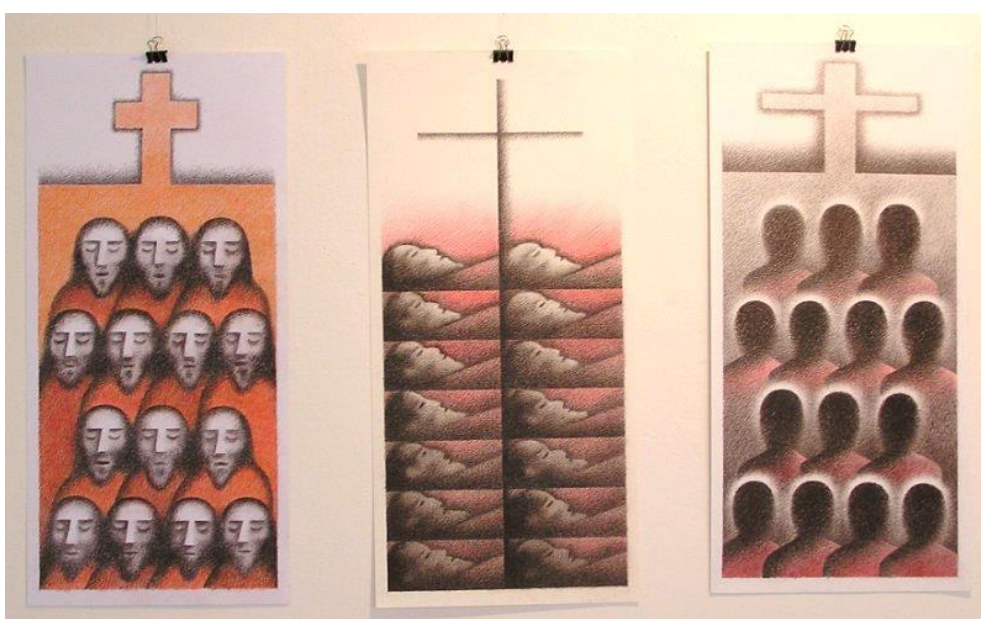
23. Milivoj Husák: Soutěžní skici, 2012

24. Václav Sokol: Ilustrace z knihy čtení z Bible, 1996

25. Václav Sokol: Betlém pro kostel v Odolené Vodě, 1985-1988

26. Václav Sokol: Soutěžní skici, 2012

27. Pavel Šlegl: Madona Milostiplná, 2009, Praha, Komunitní centrum Matky Terezy

28. Pavel Šlegl: Křížová cesta, 2006, Praha, Komunitní Centrum Matky Terezy

29. Pavel Šlegl: Soutěžní skici, 2012

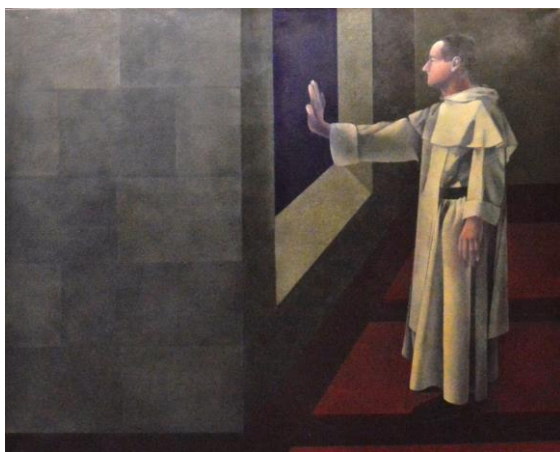

30. Petr Štěpán: Zvěstování, 1999

31. Petr Štěpán: Ranní modlitba, Polední modlitba, Večerní modlitba, 2011

32. Petr Štěpán: Soutěžní skici, 2012

33. Jiří Štourač: Mnich, 2012

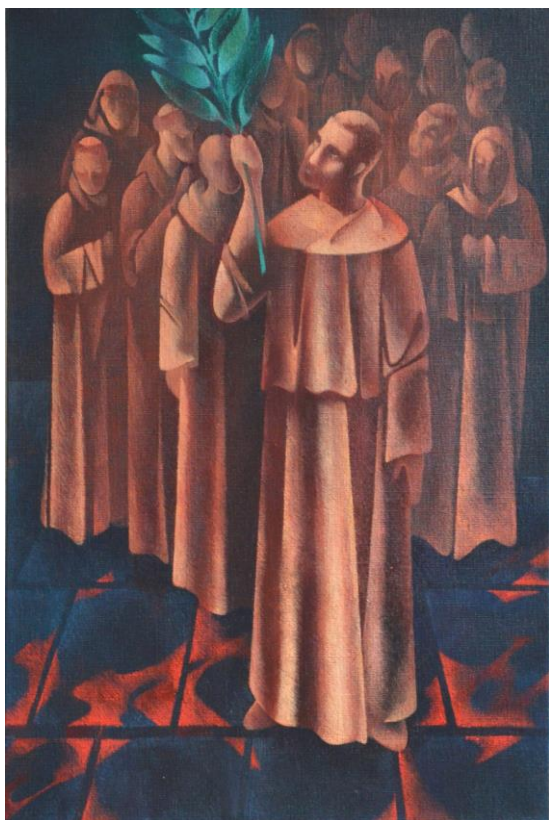
34. Jiří Štourač: Večer, 2012

35. Jiří Štourač: Soutěžní skici č. 1, č. 2, 2012

36. Jiří Štourač: Soutěžní skici č. 3, č. 4, 2012

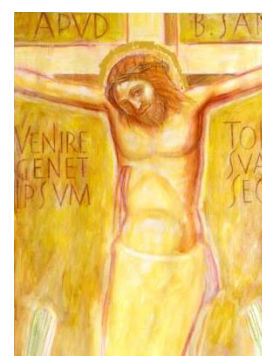
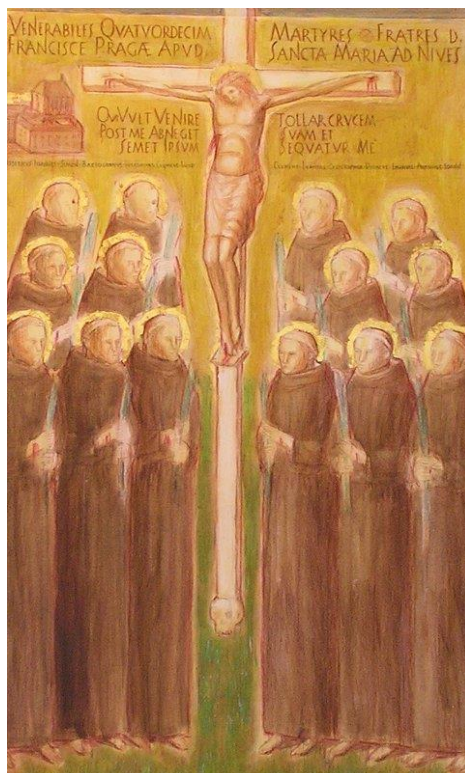
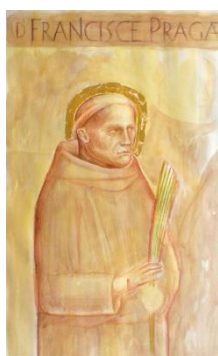

37. Jiří Štourač: Soutěžní skica II. kolo, 2012

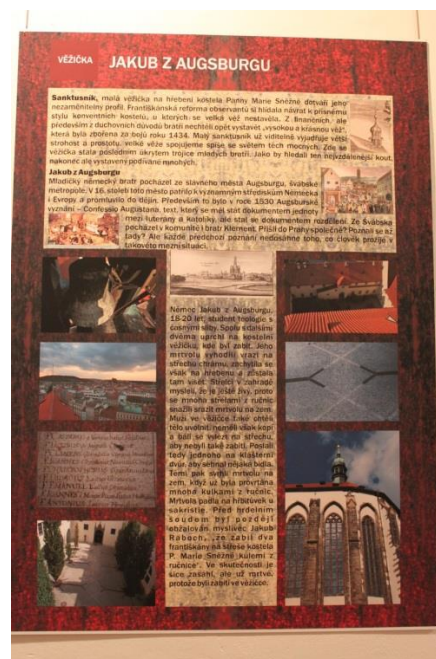

38. René Vlasák: Jan Nepomucký, restaurováno 2009, Višňová u Znojma

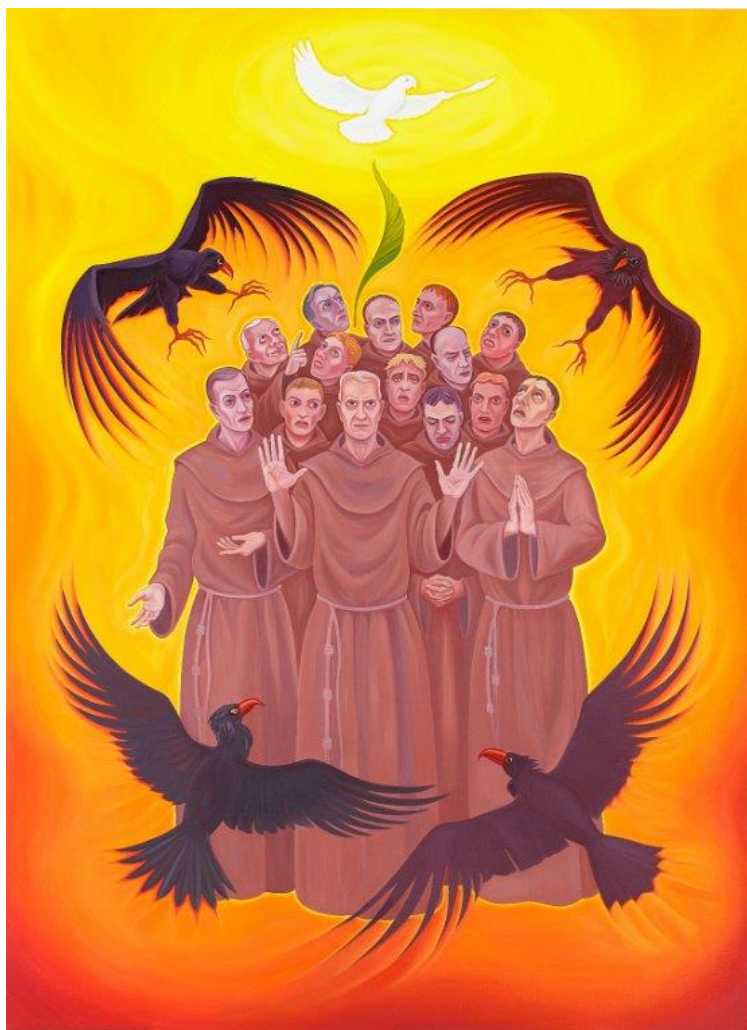
39. René Vlasák: Oltář sv. Kateřiny, 2005, detail střední desky, kostel sv. Kateřiny Ostrava- Hrabová

40. René Vlasák: Soutěžní skici, 2012

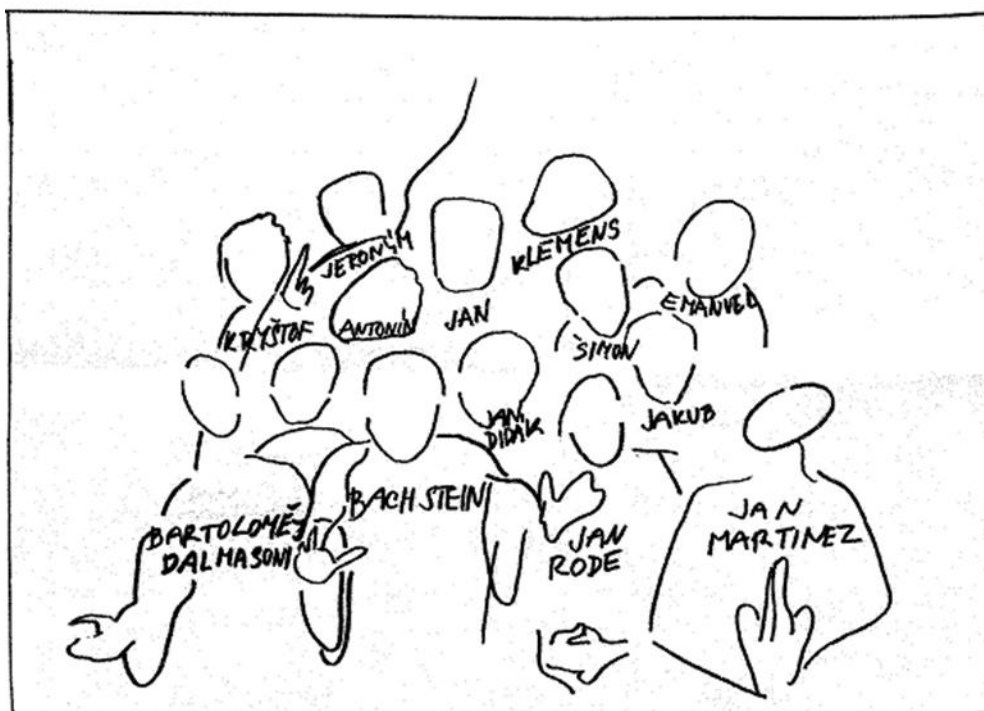
41. Pohled do výstavy Čtrnáct pražských mučedníků: Místo a příběh, 2012

42. Tomáš Císařovský: Čtrnáct pražských mučedníků, beatifikační obraz, 2012

43. Pohled do ateliéru Tomáše Císařovského, Hostouň

44. Tomáš Císařovský: Skica s rozmístěním mučedníků

45. Tomáš Císařovský: Čtrnáct pražských mučedníků, 2012, kostel Panny Marie Sněžné v Praze

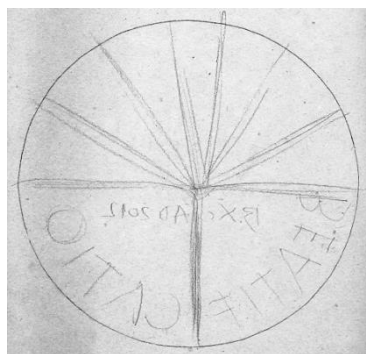

46. Relikviář Čtrnácti pražských mučedníků, 2012, návrh Martina Portyková

47. Detail medailonu relikviáře, 2012, návrh Michal Moravec

48. Oltář sv. Petra z Alcantary s hrobem Čtrnácti pražských mučedníků v kapli sv. Michaela, kostel Panny Marie Sněžné v Praze

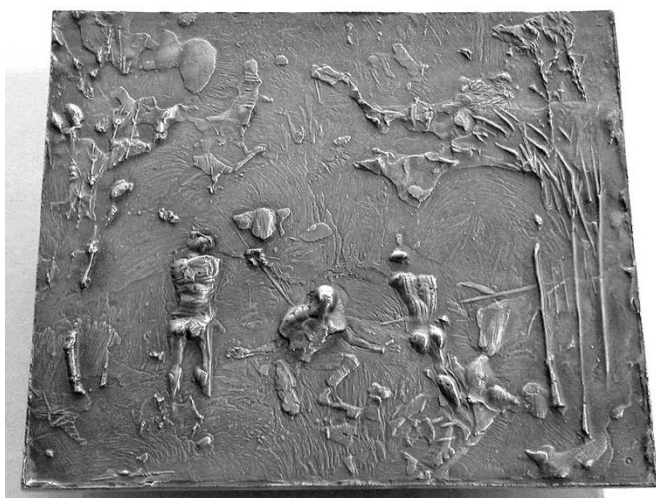
49. Milada Othová: Návrh medaile: avers / revers, 2012

50. Milada Othová: Pamětní medaile k blahorečení Čtrnácti pražských mučedníků, 2012, dvoustranná medaile

51. Milada Othová: Medaile Založení Národního muzea v Praze, 175. výročí, 1994, dvoustranná medaile

52. Milada Othová: Smrt Sv. Vojtěcha, část diptychu, 1990

53. Milada Othová: Okno, 2002

54. Václav Sokol: Pamětní grafický list, 2012

55. Slavení výroční památky 15. 2. 2013, kostel Panny Marie Sněžné v Praze

56. Relikviář, přední a zadní strana, 2014, kostel Panny Marie Sněžné v Praze

57. Anežka Bartonšíková: Bl. Bedřich Bachstein, 2013, kostel sv. Michaela, Horní Pěna

58. Relikviář s autentikou, 2014, kostel sv. Michaela, Horní Pěna

Seznam vyobrazení

1. Pohled na kostel a klášter Panny Marie Sněžné v Praze. Reprodukce z: <http://www.digital-guide.cz/cs/poi/gotika/kostel-panny-marie-snezne/>, vyhledáno 7. 3. 2014
2. Kasule Jana Martineze, přední a zadní strana, 1600-1610. Foto: Petr Regalát Beneš
3. Titulní list z *Illustre martyrium*, 1624. Reprodukce z: http://pms.ofm.cz/pics/mucednici_obrazy/slides/obraz_1624.html, vyhledáno 1. 12. 2013
4. Rytina zaslaná do Říma r. 1698. Foto: archiv Provincie bratří františkánů
5. Rytina zaslaná do Říma r. 1698, původně označena IV. Reprodukce z: P. Antonius M. Santarelli: *Beatificationis seu declarationis martyrii servorum dei Frederici Bachstein sacerdotis professi et XIII sociorum ex ordine fratrum minorum ab haereticis pro fide catholica et sancta romana ecclesia anno 1611 Pragae interfectorum*, Praha 1926, frontispis
6. Pečeť klášter u Panny Marie Sněžné v Praze z roku 1673. Reprodukce z: MINAŘÍK 1929, nepag.
7. Rytina z knihy G. Blaníka z roku 1777. Foto: archiv Provincie bratří františkánů
8. Zdirad Čech: Bedřich bachstein, 1988–2003; Jan Martinez, 1998–2003. Reprodukce z: *Pragensis beatifikacionis* 2004, tav. XXXI; tav. XXIV
9. Výzdoba refektáře kláštera v Uherském Hradišti, detail. Foto: archiv Provincie bratří františkánů
10. Augustin Vlček: XIV. Mučedníků pražských, 1910. Foto: archiv Provincie bratří františkánů
11. Oslavy blahořečení Jana Nepomuckého v Praze 1721. Reprodukce z: VLNAS 2013, 151
12. Oslavy svatořečení Jana Nepomuckého v Praze 1729. Reprodukce z: VLNAS 2013, 169
13. Banner – Čtrnáct pražských mučedníků, katedrála sv. Víta, 13. 10. 2012, Praha
Foto: Michaela Antušková
http://pms.ofm.cz/pics/2012_blahoreceni/index.html
14. Relikviář Čtrnácti pražských mučedníků, katedrála sv. Víta, 13. 10. 2012, Praha
Foto: Michaela Antušková
http://pms.ofm.cz/pics/2012_blahoreceni/index.html
15. Tomáš Císařovský: Jako zajatec, z cyklu *Z deníku dědy legionáře*, 1988, akrylová tempera na plátně, 150 x 180 cm. Reprodukce z: <http://www.cisarovsky.cz/>, vyhledáno 15. 5. 2013
16. Tomáš Císařovský: Ernest Kolowrat, 1995-96, olej na plátně, 190 x 120 cm. Reprodukce z: <http://www.cisarovsky.cz/>, vyhledáno 15. 5. 2013
17. Tomáš Císařovský: Jan Pavel II., 2009, 280x150cm, kostel sv. Ducha Ostrava-Zábřeh. Foto: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/maloval-jsem-jana-pavla-benedikt-me-tolik-neoslovil/r~i:article:648387/>, vyhledáno 4. 4. 2014
18. Tomáš Císařovský: Skica č. 1, Skica č. 2, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
19. Tomáš Císařovský: Skica č. 3, Skica pro II. kolo soutěže, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
20. Milivoj Husák: Nejsvětější srdce Ježíšovo – Cor Jesus, 1993 – 1994, akryl, dřevo, 200 x 200 cm, Studentská kaple, Biskupské gymnázium, Brno. Reprodukce

- z: BOBŮRKOVÁ 2009, Foto: Laura Bobůrková, 2009; Milivoj Husák: Oltářní kříž, 1993-1994, olej, dřevo, 85 x 85 cm, Studentská kaple, Biskupské gymnázium, Brno. Reprodukce z: BOBŮRKOVÁ 2009, Foto: Laura Bobůrková
21. Milivoj Husák: Via Lucis, 1997, akryl, dřevo, 100 x 620 cm, detail, kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů, Žabovřesky, Brno. Reprodukce z: BOBŮRKOVÁ 2009, Foto: Ivo Binder
 22. Milivoj Husák: sv. Jan Sarkander, 1995, kanonizační obraz, 2 x 1 m, kostel sv. Jana Sarkandera, Pašovice u Uherského Brodu. Foto: Milivoj Husák
 23. Milivoj Husák: Soutěžní skici, 2012. Foto: archiv autora
 24. Václav Sokol: Ilustrace z knihy čtení z Bible, 1996. Reprodukce z: http://zebry.cz/starycmelak/stranky/archiv/r4_2005.htm, vyhledáno 15. 6. 2013
 25. Václav Sokol: Betlém pro kostel v Odolené Vodě, 1985-88, lipové dřevo, papír, akryl, 2,5m. Foto: Jaroslav Bárta <http://www.odolenavoda.cz/cs/o-odolene-vode/odolen/vyber-clanku/historie/betlem/>, vyhledáno 26. 6. 2013
 26. Václav Sokol: Soutěžní skici, 2012. Foto: archiv autora
 27. Pavel Šlegl: Madona Milostiplná, 2009, Praha, Komunitní centrum Matky Terezy. Foto: archiv Komunitního centra Matky Terezy
 28. Pavel Šlegl: Křížová cesta, 2006, Praha, Komunitní Centrum Matky Terezy. Foto: archiv Komunitního centra Matky Terezy
 29. Pavel Šlegl: Soutěžní skici, 2012. Foto: archiv autora
 30. Petr Štěpán: Zvěstování, 1999. Reprodukce z: <http://www.petrstepan.cz>, vyhledáno 25. 3. 2013
 31. Petr Štěpán: Ranní modlitba, Polední modlitba, Večerní modlitba, 2011. <http://www.petrstepan.cz>, vyhledáno 25. 3. 2013
 32. Petr Štěpán: Soutěžní skici, 2012. Foto: archiv autora
 33. Jiří Štourač: Mnich, 2012, olej na plátně, 160 x 190 cm. Reprodukce z: <http://www.artlist.cz/>, vyhledáno 26. 3. 2014
 34. Jiří Štourač: Večer, 2012, olej na plátně 160 x 190 cm. Reprodukce z: <http://www.artlist.cz/>, vyhledáno 26. 3. 2014
 35. Jiří Štourač: Soutěžní skici č. 1, č. 2, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
 36. Jiří Štourač: Soutěžní skici č. 3, č. 4, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
 37. Jiří Štourač: Soutěžní skica II. kolo, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
 38. René Vlasák: Jan Nepomucký, restaurováno 2009, Višňová u Znojma. Reprodukce z: <http://www.nepomuceno.cz/>, vyhledáno 18. 10. 2013
 39. René Vlasák: Oltář sv. Kateřiny, 2005, detail střední desky, kostel sv. Kateřiny Ostrava- Hrabová. Reprodukce z: http://www.chramy.cz/index.php?p_page=3 [vyhledáno](#) 18. 10. 2013
 40. René Vlasák: Soutěžní skici, 2012. Foto: Amáta M. Wenzlová
 41. Pohled do výstavy Čtrnáct pražských mučedníků: Místo a příběh, 2012. Foto: archiv autora
 42. Tomáš Císařovský: Čtrnáct pražských mučedníků, beatifikační obraz, 2012. Reprodukce z: http://pms.ofm.cz/14_obraz.html, vyhledáno 20. 4. 2013
 43. Pohled do ateliéru Tomáše Císařovského, Hostouň. Foto: Amáta M. Wenzlová
 44. Tomáš Císařovský: Skica s rozmístěním mučedníků. Foto: Tomáš Císařovský
 45. Tomáš Císařovský: Čtrnáct pražských mučedníků, 2012, umístění obrazu v kostele Panny Marie Sněžné. Foto: archiv autora
 46. Relikviář Čtrnácti pražských mučedníků, 2012, návrh Martina Portyková. Reprodukce z: http://pms.ofm.cz/pics/2012_relikviar/index.html, vyhledáno 10. 3. 2014

47. Detail medailonu relikviáře, 2012, návrh Michal Moravec. Reprodukce z:
http://pms.ofm.cz/pics/2012_relikviar/index.html, vyhledáno 10. 3. 2014
48. Oltář sv. Petra z Alcantary s hrobem Čtrnácti pražských mučedníků v kapli sv. Michaela, kostel Panny Marie Sněžné v Praze. Foto: archiv autora
49. Milada Othová: Návrh medaile: avers / revers, 2012. Foto: Milada Othová
50. Milada Othová: Pamětní medaile k blahorečení Čtrnácti pražských mučedníků, 2012, dvoustranná medaile, stříbro, p. 40 mm. Reprodukce z:
http://pms.ofm.cz/14_medaile.html, vyhledáno 10. 3. 2014
51. Milada Othová: Medaile Založení Národního muzea v Praze, 175. výročí, 1994, dvoustranná medaile, p. 60 mm. Reprodukce z:
<http://www.kunstmedaille.de/othova/index.html>, vyhledáno 10. 3. 2014
52. Milada Othová: Smrt Sv. Vojtěcha, 1990, část diptychu, lití na písek 230 x 265 mm. Foto: Martin Polák
53. Milada Othová: Okno, 2002, bronz, lití na ztracený vosk 350 x 150 x 30 mm. Foto: Martin Polák
54. Václav Sokol: Pamětní grafický list, 2012. Reprodukce z:
<http://tisk.cirkev.cz/fotografie/2012/umelecka-dila-pro-beatifikaci-14-mucedniku/>, vyhledáno 8. 6. 2013
55. Slavení výroční památky 15. 2. 2013, kostel Panny Marie Sněžné v Praze. Reprodukce z: http://pms.ofm.cz/pics/2013_02_15_mucednici/index.html, vyhledáno 25. 2. 2014
56. Relikviář, přední a zadní strana, 2014, kostel Panny Marie Sněžné v Praze. Reprodukce z:
http://pms.ofm.cz/pics/2014_02_15_mucednici/slides/_ANT5415.html, vyhledáno 20. 3. 2014
57. Anežka Bartonšíková: Bl. Bedřich Bachstein, 2013, kostel sv. Michaela, Horní Pěna. Foto: Jaroslav Kubát
58. Relikviář s autentikou, 2014, kostel sv. Michaela, Horní Pěna. Foto: Jaroslav Kubát

Seznam použitých zkratek

bl. – blahoslavený
br. – bratr
cm – centimetr, centimetry
ČKD – Časopis katolického duchovenstva
ed. – editor
edit. – editoval
et. al. – a další
kat. – katalog
kat. výst. – katalog výstavy
m – metr, metry
např. – například
obr. příloha – obrazová příloha
OFM – Ordo Fratrum Minorum
p. – průměr
pozn. – poznámka
PPF Art – První privatizační fond Art
prof. – profesor
r. – rok, roku
red. – pod redakcí, redaktor, redakční
SFŘ – sekulární františkánský řád
SJ – Societas Jesu – Jezuité – Tovaryšstvo Ježíšovo
sv. – svatý, svatí
tzv. – takzvaný
v lit. – v literatuře

Seznam literatury

- BENEŠ 2005 — Petr Regalát BENEŠ: O trojím těžkém začínání františkánů observantů v Praze (1460–68, 1482–83 a 1604–11). In: *Historia Franciscana II.* 2005, 66–104
- BENEŠ 2012a — Petr Regalát BENEŠ (red.): *Novéna k blahořečení čtrnácti pražských mučedníků, Bedřicha Bachsteina a druhů františkánů.* Praha 2012
- BENEŠ 2012b — Petr Regalát BENEŠ: *O blahořečení obecněji*, 2012, http://www.pragamartyres.eu/o_blahoreceni_obecneji vyhledáno dne 26. 11. 2013
- BINDER/RECHLÍK 1991 — Ivo BINDER / Karel RECHLÍK: *Znak a svědectví. Křesťanské výtvarné umění 1970–1990 v Čechách a na Moravě (kat. výst.).* Praha 1991
- BOBŮRKOVÁ 2009 — Laura Bobůrková: *Křesťanský motiv s abstrahující tendencí v sakrálním prostoru po roce 1945 (diplomová práce na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze).* Praha 2009
- CORPORA S 2008 — Ivan NEUMANN: *Corpora S (kat. výst).* Litoměřice 2008
- ČECH/PECHAR 2004 — Zdirad J. K. ČECH / Jiří Jan PECHAR: *Křížová cesta na památku čtrnácti pražských mučedníků.* Kladno 2004
- DOSTÁL 2003 — Martin DOSTÁL: *Tomáš Císařovský.* Praha 2003
- FRANZEN 2006 — August FRANZEN: *Malé dějiny církve. 3., rozšíření vydání, Kostelní Vydří* 2006
- GIBSON 2010 — Clare GIBSON: *Symbyly a jejich významy. Klíč k výkladu motivů a znaků v umění.* Praha 2010
- GLASER 2008 — Milan GLASER: *Prezentován nový dokument o procesech blahořečení*, 2008, <http://www.radiovaticana.cz> , vyhledáno dne 16. 3. 2013
- GLASER 2009 — Milan GLASER: *Uplynulo 40 let od vzniku Kongregace pro svatořečení*, 2009, <http://www.radiovaticana.cz> , vyhledáno dne 16. 3. 2013
- HALÍK 1991 — Tomáš HALÍK: *Návrat křesťanského umění.* In: *Umění a řemesla*, č. 3, 1991, 27–30
- Historia Franciscana* 2004 — *Historia Franciscana. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604-2004).* Petr Regalát BENEŠ / Petr HLAVÁČEK / Jan KAŠPAR / Jitka KŘEČKOVÁ. Praha 2004
- Historia Franciscana II.* — *Historia Franciscana II. Sborník textů: kapitoly z dějin české františkánské provincie sv. Václava u příležitosti 300. výročí úmrtí provinčního ministra a významného učence Bernarda Sanniga (1704) a 400. výročí příchodu františkánů k Panně Marii Sněžné v Praze (1604).* Petr Regalát BENEŠ / Petr HLAVÁČEK (ed.). Kostelní Vydří 2005
- HOUŠKA 2005 — Petr Alcantara HOUŠKA: *Cesta Bedřicha Bachsteina a jeho 13 druhů z františkánského řádu k blahořečení.* In: *Historia Franciscana II.* 2005, 133-135
- HLAVÁČEK 2005 — Petr Hlaváček: *Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku.* Praha 2005
- JAN PAVEL II. 1999 — Jan Pavel II.: *List umělcům papeže Jana Pavla II., 1999, Vatikán*, http://www.sdh.cz/sdh_htm/archiv/umelcum.htm#nahoru, vyhledáno 26. 3. 2013
- JANÁČEK 1995 — Josef JANÁČEK: *Pád Rudolfa II.* Praha 1995²
- JELÍNKOVÁ /SCHMIDT 2010 — Klára JELÍNKOVÁ / Norbert SCHMIDT: *Současné výtvarné umění a církev.* In: *Salvatoria II*, 2010, 7–17

- JEMELKA 2012 — František JEMELKA: Představená umělecká díla pro beatifikaci 14 mučedníků, 2012, <http://tiskcirkev.cz/z-domova/predstavena-umelecka--dila-pro-beatifikaci-14-mucedniku/>
- JUNEK 2011 — Václav JUNEK: Pasovský případ císaře Rudolfa II., Praha 2011
- KUBÍN 2008 — Petr KUBÍN: Kulatý stůl: Kanonizační proces v minulosti a dnes. In: Tiskové středisko České biskupské konference 18. dubna 2008, <http://tisk.cirkev.cz/> vyhledáno dne 14. 1. 2013. 2008
- KUBÍN 2011 — Petr KUBÍN: Sedm přemyslovských kultů. Praha 2011
- KUTIL 2012a — Tomáš KUTIL: Češi získají 14 nových blahoslavených. In: Katolický týdeník, č. 41, 2012, 9
- KUTIL 2012b — Tomáš KUTIL: Z velikosti úkolu se mi podlomila kolena. In: Katolický týdeník, č. 41, 2012, 9
- KUTIL 2012c — Tomáš KUTIL: Průzkum potvrdil pravost ostatků. In: Katolický týdeník, č. 41, 2012, 10
- KUTIL 2012d — Tomáš KUTIL: Mučedníky představuje i výstava. In: Katolický týdeník, č. 41, 2012, 10
- KUTIL 2012e — Tomáš KUTIL: Praha zažila první beatifikaci. In: Katolický týdeník, č. 42, 2012, 1
- KYBALOVÁ 1993 — Jana KYBALOVÁ (red.): Svatý Jan Nepomucký 1393-1993 (kat. výst.). Praha 1993
- LAGNER 2012 — Pavel Lagner: Obraz blahoslavených Čtrnácti pražských mučedníků Tomáše Císařovského, 2012, http://pms.ofm.cz/14_obraz_pl.html vyhledáno dne 12. 4. 2013
- MINAŘÍK 1911 — Klement MINAŘÍK: Čtrnácte ctihodných Mučedníků Pražských z řádu sv. Františka. K třistaleté památce jejich smrti. Praha 1911
- MINAŘÍK 1923 — Klement MINAŘÍK: Několik zpráv o čtrnácti ctihodných mučednicích Pražských z řádu františkánského (Zemřel 1611). In: ČKD, č. 10, 1923, 543–548, <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=9226>, vyhledáno dne 20. 1. 2013
- MINAŘÍK 1926 — Klement MINAŘÍK: Ctihodní mučedníci pražští z řádu františkánského (†15. února 1611). In: Svatý František a Čechové 1226–1926. Praha 1926
- MINAŘÍK 1929 — Klemens MINAŘÍK: Památník ke cti čtrnácti ctihodných mučedníků Pražských z řádu františkánského. Praha 1929
- MINAŘÍK 1936 — František Kliment MINAŘÍK: Čtrnácte Sluhů Božích z řádu františkánského, zavražděných v Praze roku 1611. Praha 1936
- MINAŘÍK 1991 — Klement MINAŘÍK: Pražští mučedníci. Bratislava 1991
- MINAŘÍK/BENEŠ 2012 — Klement MINAŘÍK OFM: Pražští mučedníci; Petr Regalát BENEŠ: Čtrnáct pražských mučedníků v malé antologii nejen z pramenů. Praha 2012
- Mše svatá a obřad blahořečení 2012 — Mše svatá a obřad blahořečení ctihodných Božích služebníků Bedřicha Bachsteina a 13 druhů mučedníků z Řádu menších bratří 13. října 2012 katedrála sv. Víta v Praze (kol.). Praha 2012
- NEČVU 1995 — Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Anděla HOROVÁ (ed.). Praha 1995
- NEČVU 2006 — Nová encyklopedie českého výtvarného umění: dodatky. Anděla HOROVÁ (ed.). Praha 2006
- OUTRATA 2005 — Jan Jakub OUTRATA: Stavba kostela a kláštera P. Marie Sněžné. In: Historia Franciscana II. 2005, 164–179

- PETÁKOVÁ/PIŠTORA 2012 — Tereza PETÁKOVÁ/Aleš PIŠTORA: Průzkum ostatků 14 pražských mučedníků přinesl výsledky. <http://www.apha.cz/pruzkum-ostatku-14-prazskych-mucedniku-prinesl-sve-vysledky>, vyhledáno dne 20. 2. 2013.
- Pragensis beatificationis 2004 — Pragensis beatificationis seu declarationis martyrii servorum dei Friderici Bachstein et XIII Sociorum ordinis fratrum minorum in odium fidei, uti fertur, interfectorum († 15 februarii 1611). Positio super martyrio. Roma 2004
- RATZINGER 2006 — Josef kardinál RATZINGER: Duch liturgie. Brno 2006
- ROYT/ŠEDINOVÁ 1998 — Jan ROYT / Hana ŠEDINOVÁ: Slovník symbolů. Kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii. Praha 1998
- ROYT 1991 — Jan ROYT : Umění a církev. Poznámky k historii a terminologii. In: Umění a řemesla, č. 3, 1991, 7–14
- ROYT 2005 — Jan ROYT: Zobrazení 14 ctihodných mučedníků. In: Historia Franciscana II. 2005, 136–143
- RYANTOVÁ 2005 — Marie RYANTOVÁ: Vztah Zdeňka Vojtěcha Popela a Polyxeny z Lobkovic ke kostelu Panny Marie Sněžné a františkánům, In: Historia Franciscana II. 2005, 123–132
- Salvatoria II — Salvatoria II. Umění v kostele. Almanach ke 20. výročí obnovení akademické pastorace u Nejsvětějšího Salvátora v Praze. Tomáš HALÍK et al. Praha 2010
- SOKOL 2001 — Václav SOKOL: Pohnutky okolnosti a naděje. In: Revolver Revue 47, 2001, 219–249
- SRŠEŇ 1993 — Lubomír SRŠEŇ: Slavnostní dekorace pražské katedrály sv. Víta r. 1729. In: KYBALOVÁ 1993, 39–44
- ŠILHAVÁ 2008 — Jana Šilhavá: Bude méně nových světců? In: Naše rodina, roč. 40, č. 21, 2008, 12, <http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=504#>, vyhledáno dne 14. 1. 2013
- ŠLEGL 2011 — Pavel ŠLEGL / Petr ŠTĚPÁN. Má sílo, budu ti hrát = Fortitudo mea, tibi psallam (kat. výst.) Most 2011
- ŠTĚPÁN 2006 — Marek ŠTĚPÁN: Kostel vstal jak Fénix z popela, http://www.christnet.cz/clanky/3524/kostel_vstal_jak_fenix_z_popela.url, vyhledáno dne 28. 4. 2013
- VATIKÁNSKÝ KONCIL 1995 — VATIKÁNSKÝ KONCIL, Sacrosanctum Concilium (konstituce ze dne 4. 12. 1963), In: Dokumenty II. vatikánského koncilu. Praha 1995
- VESELÁ 2011 — Lucie VESELÁ: Umělecká výzdoba refektáře františkánského kláštera v Uherském Hradišti (bakalářská práce na Masarykově univerzitě v Brně). Brno 2011
- VETEŠKOVÁ 2012 — Michaela VETEŠKOVÁ: Ostatky františkánů se přepraví na nosítkách, které nesly rakev sv. Jana Nepomuckého, http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/1122663, vyhledáno dne 5. 11. 2012
- VLČEK/SOMMER/FOLTÝN 2002 — Pavel VLČEK / Petr SOMMER / Dušan FOLTÝN (a kol.): Encyklopedie českých klášterů. dotisk 1. vydání, Praha 2002
- VLNAS 2013 — Vít VLNAS: Jan Nepomucký, Česká legenda. 2., rozšířené vydání, Praha 2013
- VOLF 2004 — Petr VOLF: Tomáš Císařovský: obrazy z let 1988–2003. Praha 2004

Seznam příloh

Příloha A – Martina Portyková: Návrh technického řešení umístění banneru v katedrále

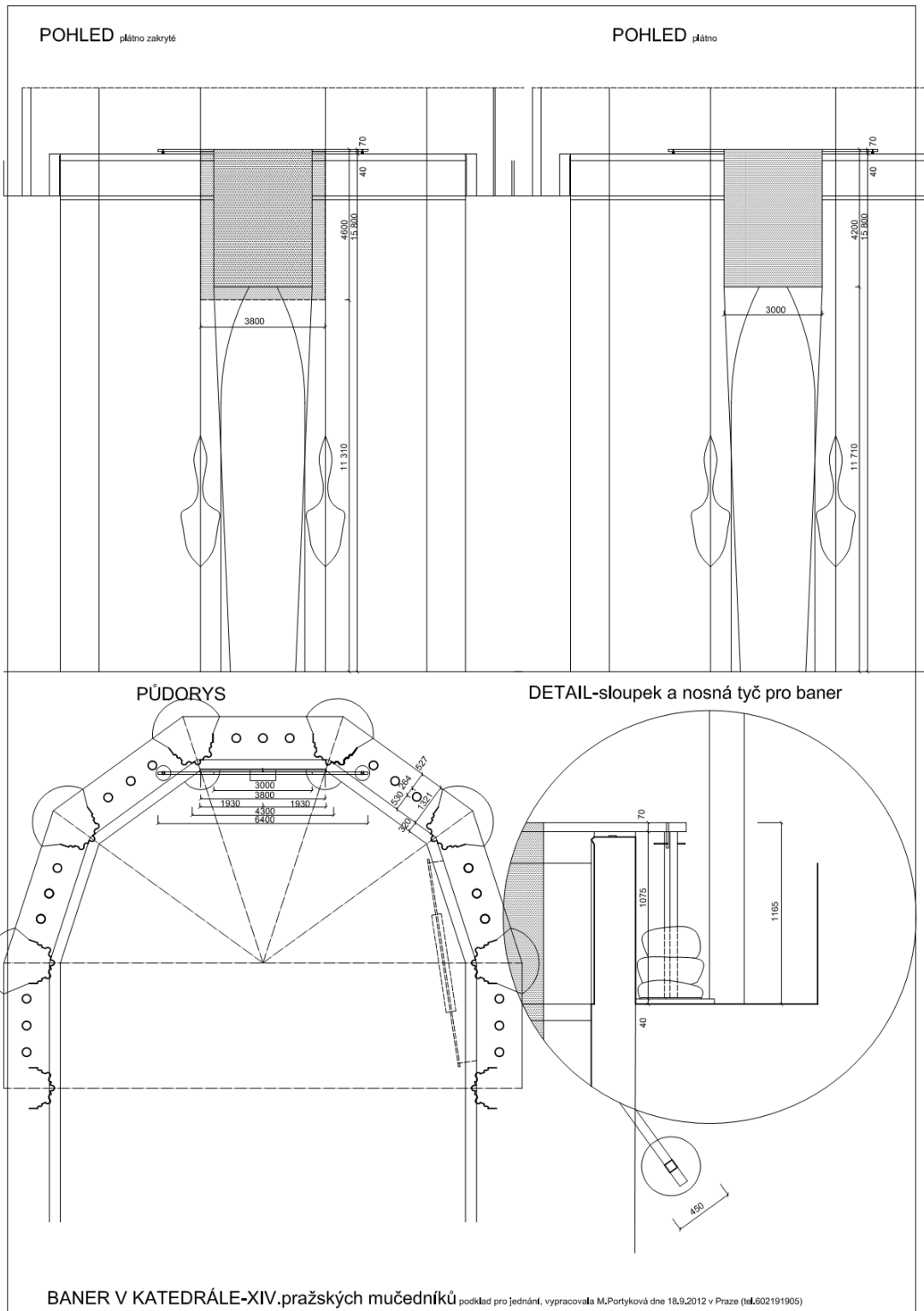
Příloha B – Martina Portyková: Návrh na stojan pro obraz

Příloha C – Podklad pro ikonografické zadání obrazu

Příloha D – Martina Portyková: Návrh rámu pro beatifikační obraz

Příloha E – Martina Portyková: Návrh relikviáře Čtrnácti pražských mučedníků

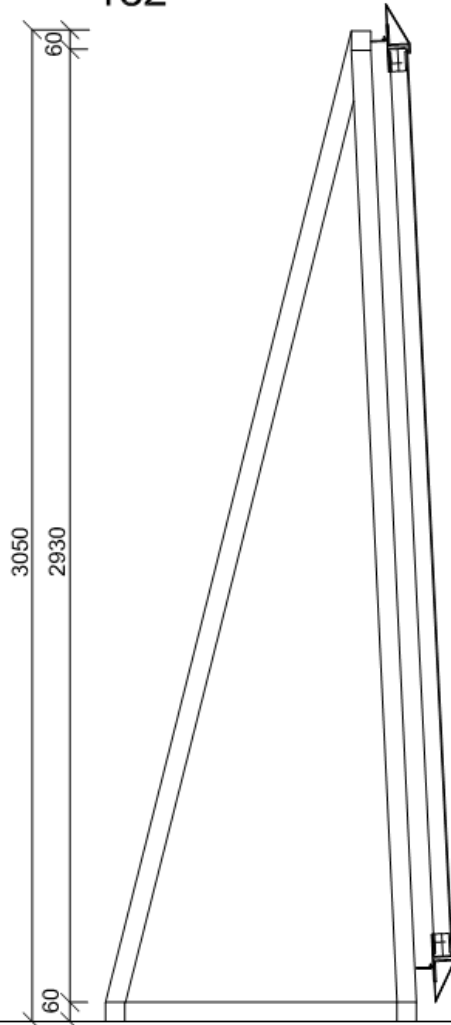
Přílohy

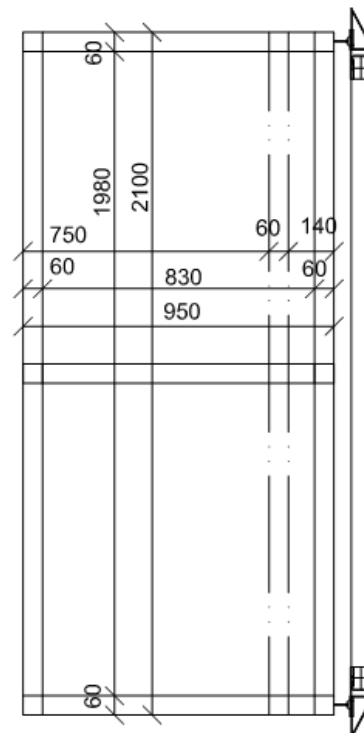
Příloha A – Martina Portyková: Návrh technického řešení umístění banneru v katedrále

stojan pro obraz
VARIANTA 2-náklon 4,7%

řez

půdorys

_hmotnost ubrazu by mohlo vyvážit
závaží položené na rám na podlaze
_rám je navržený za JAKLU 60/60

stojan PRO OBRAZ T.Císařovského-14
mučedníků do kostela P.M.Sněžné v Praze
podklad pro jednání, vypracovala M.Portyková dne 13.6.2012 v Praze (tel.602191905)

IKONOGRAFICKÉ ZADÁNÍ OBRAZU
K BLAHOŘEČENÍ ČTRNÁCTI PRAŽSKÝCH MUČEDNÍKŮ - FRANTIŠKÁNŮ

I. HLAVNÍ, RESP. POVINNÉ, ZÁSADY A HODNOTY:

Mučednictví

- jde o zobrazení smyslu a významu mučednictví (např. mučedník - dokonalý následovník Ježíše Krista /poslavu Krista zde také možno zobrazit/, aspekt oslavení, mučedníci - přimlucvi atd.)
- rozhodně nezobrazovat narativním a příliš expresivním způsobem (prof. Royt: „žádné mordy“)

Františkánství

- příslušnost k řádu, mezi jehož hlavní duchovní důrazy patří šíření pokoje, resp. řešení konfliktů smírnou cestou, pokora, hlásání evangelia (vybrány ty, které s mučednictvím bratří souvisejí, tj. byly jednou z jeho příčin, nebo charakterizují chování bratří během masakru)
- sjednocuje muže rozličných národností, různého sociálního postavení a lidských typů (prof. Royt: „hábit přikrývá rozdíly“)

Počet - 14

- nutně zobrazit historickou skutečnost, tj. skutečný počet mučedníků
- s tím souvisí i nutnost figurálního zobrazení

Vztah k místu - klášter a kostel Panny Marie Sněžné v Praze

- místo, kde se shromáždila komunita bratří z různých zemí Evropy (Španělsko, Francie, Německo, Itálie, Čechy, Nizozemí)
- místo, které znovu vybudovala z ruin
- místo, které bylo dějištěm a kulisou dlouhé hodiny trvajícího masakru
- místo, které se v síluetě Prahy (tehdy ještě více než dnes) výrazně uplatňuje

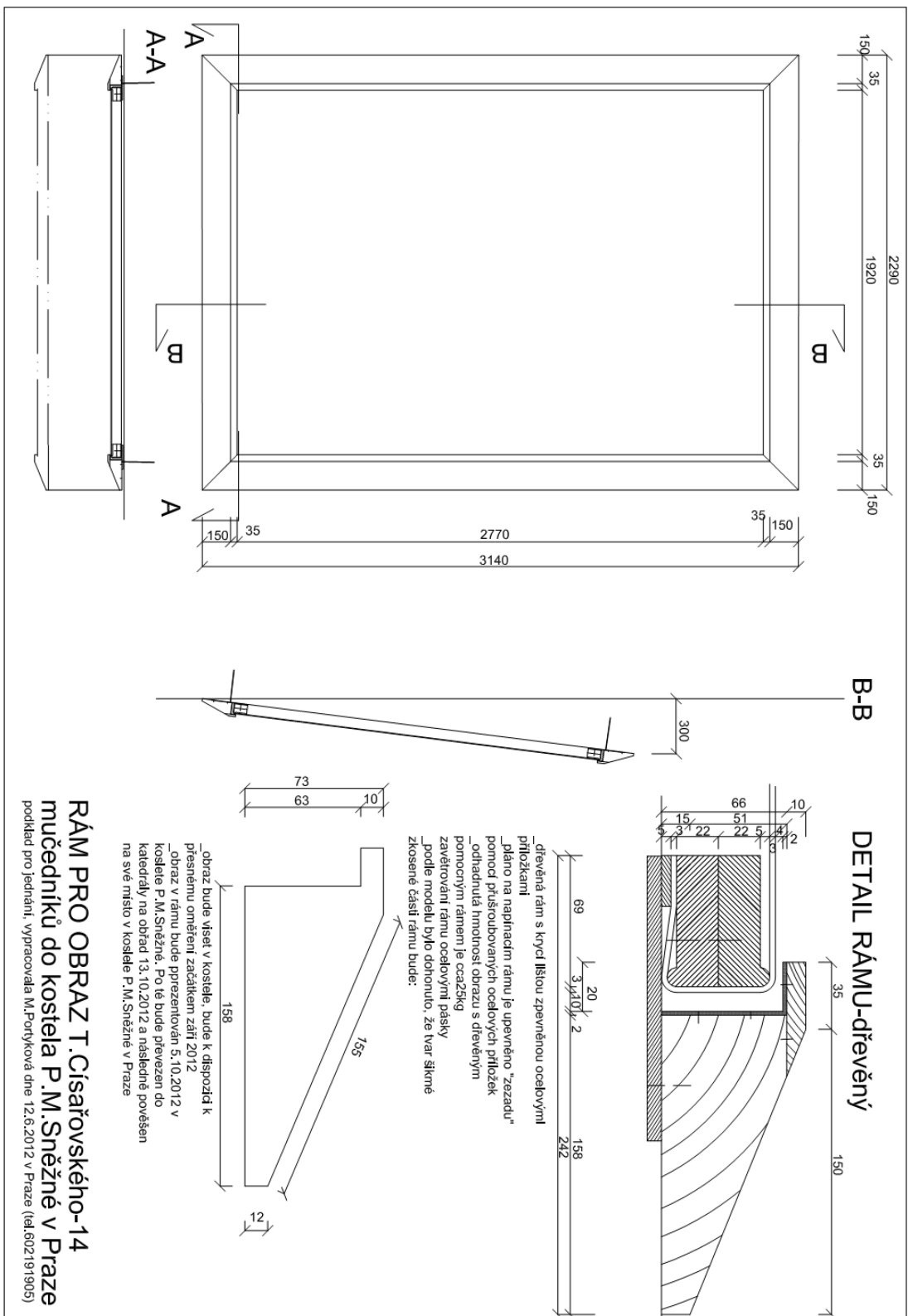
II. MOŽNÉ, ALE MÉNĚ VHODNÉ:

- historické ukotvení (oproti tomu je mučednictví nadčasová hodnota)
- různost národů a lidských typů (oproti tomu viz výše „Františkánství“)

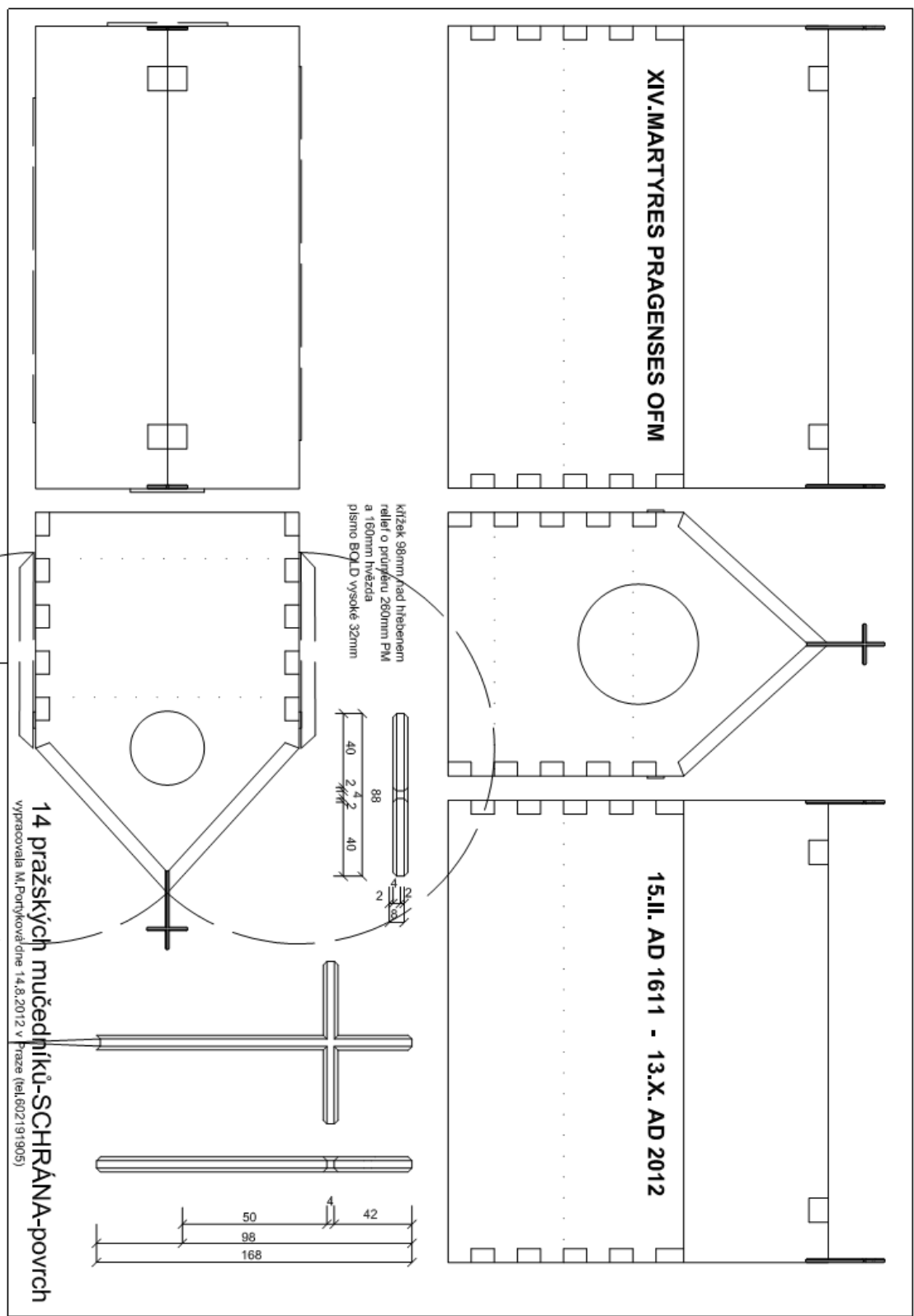
po konzultaci s prof. Janem Roytem 21. 9. 2011 zapsala
Amáta M. Wenzlová

Pří

BANER V KATEDRÁLE-XIV.pražských mučedníků podklad pro jednání, vypracovala M.Portyková dne 18.9.2012 v Praze (tel.602191905)

Příloha D – Martina Portyková: Návrh rámu pro beatifikační obraz

Príloha E – Martina Portyková: Návrh relikviáre Čtrnácti pražských mučedníku